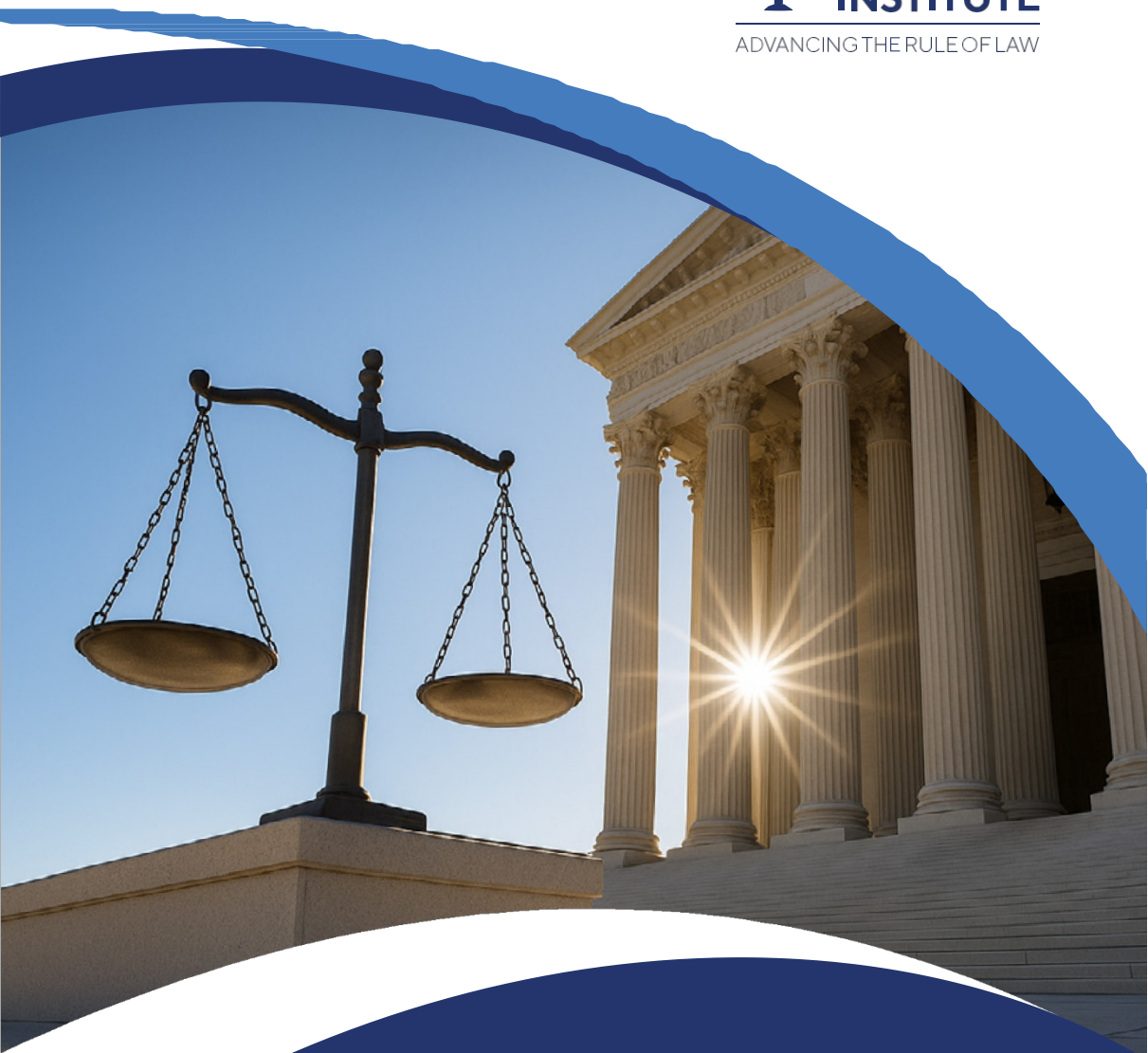

**PAMATNOSTĀDNES
PAR ALTERNATĪVĀM
ĀRKĀRTAS
PĀRBAUDEI TIESĀ.**

TIESISKUMA VEICINĀŠANA

**PAMATNOSTĀDNES PAR
ALTERNATĪVĀM ĀRKĀRTAS
PĀRBAUDEI TIESĀ**

SATURA RĀDĪTĀJS

Pateicības	5
Priekšvārds	9
Ieteikumi	11
Terminu vārdnīca	19
Saīsinājumi	21
Ievads pamatnostādņēs	23
Salīdzinošs momentuzņēmums: Ārkārtas pārbaude un alternatīvi tiesu iestāžu atbildības pasākumi	25

I NODAĻA: Parastie pārskatatbildības mehānismi	27
Attiecīgie standarti attiecībā uz alternatīvām pārbaudēm	27
Tieslietu padomes	30
Parastās un ārkārtas alternatīvas	30
A. Parastie pārskatatbildības mehānismi	31
a. Veiktspējas novērtējums	32
b. Integritātes pārbaudes	34
c. Drošības pārbaudes	35
d. Aktīvu deklarācijas	36
B. Ārkārtas pārskatatbildības mehānismi	37
a. Starptautisko ekspertu iesaistīšana	37
b. Tiesnešu iecelšanas un atlaišanas procesu uzraudzība	39

II NODAĻA Tiesnešu disciplinārā atbildība	41
Ievads	41
Disciplinārlietas būtība	42
Tiesnešu disciplinārās atbildības pamatprincipi	42
Kriminālprocess pret disciplinārprocesu	44
Civilprocess un administratīvais process pret disciplinārprocesu	45
Disciplinārlietas izskatīšanas sistēma	45
Tiesnešu individuālās tiesības	47
a. Vārda brīvība	47
b. Tiesības uz privāto dzīvi un taisnīgu tiesu	48
Pierādīšanas pienākums disciplinārlietās	48
Disciplinārās atbildības pamats	49
Robežvērtības par tiesnešu amatpārkāpumiem	51
Ētikas standarti un disciplīnas standarti	52
Pārredzamība	53

III NODAĻA: Centrāleiropas un Austrumeiropas pieredze	55
Albānija	57

Armēnija	58
Bulgārija	59
Bosnija un Hercegovina	61
Horvātija	62
Čehija	62
Gruzija	64
Ungārija	65
Kosova	66
Lietuva	67
Moldova	69
Ziemeļmaķedonija	70
Polija	71
Serbija	71
Slovākija	72
Slovēnija	73
Ukraina	76

IV NODAĻA: Attiecīgā judikatūra 79

Armēnija	79
Bosnija un Hercegovina	80
Gruzija	82
Lietuva	83
Moldova	84
Serbija	84
Slovākija	85

Bibliogrāfija	82
---------------------	----

PATEICĪBAS

PAMATNOSTĀDNES PAR ALTERNATĪVĀM ĀRKĀRTAS PĀRBAUDEI TIESĀ

Pamatnostādņu koordinators

Andrej Bozhinovski, Horvātija, Ziemeļmaķedonija
CEELI institūts, Čehija

Redakcijas padome

Tiesnese Andrea Moravčíková, Dr., Slovākija Andrej
Bozhinovski, Horvātija, Ziemeļmaķedonija Tiesnesis
Grzegorz Borkowski, Dr., Polija

Ar atbalstu:

Tiesnesis Herman von Hebel, Nīderlande **Tiesnesis**
Gjorgji Andonov, Ziemeļmaķedonija **Ameet**
Kabrawala, Amerikas Savienotās Valstis

Albānija

Tiesnesis Manjola Xhaxho
Tiesnesis Florjan Kalaja

Armēnija

Tiesnesis Dr. Arsen Nikoghosyan

Bosnija un Hercegovina

Tiesnese Katica Artukoviča,
Ph.D. Tiesnese Marela Jevtoviča
Tiesnese Danka Simunoviča
Tiesnešu prakticante Marijana
Artukoviča

Bulgārija

Tiesnesis Kalin Kalpakciev

Tiesnese Radosvala Kacherilska

Tiesnesis Atanas Atanasov

Horvātija

Tiesnese Jelena Čuveljak, Ph.D.

Tiesnese Martina Marsić

Tiesnese Ksenija Flak Makitan

Tiesnesis Davor Dubravica

Čehija Tiesnesis

Ladislav Derka Tiesnese

Hana Homolova Tiesnese

Karolina Tylova

Gruzija Ekaterine

Tsimakuridze Ketevan

Japaridze, Ph.D.

Ungārija

Tiesnesis Tamás Matusik

Tiesnesis Levente Simon

Kosova

Tiesnesis Dren Rogova

Moldova

Tiesnesis Herman von Hebel

Tiesnesis Vladislav Grabincea

Ziemeļmaķedonija

Tiesnesis Ilir Iseni

Tiesnesis Gjorgji

Andonov

Lietuva

Tiesnese Egidija Tamosiuniene, Ph.D.

Polija

Tiesnese Urszula Żóttak

Tiesnesis Bogdan Jędryś

Tiesnesis Grzegorz Borkowski, Ph.D.

Serbija

Tiesnese Ivana Marković Radojević

Tiesnese Dragana Marcetić

Slovākija

Tiesnese Andrea Moravčíková, Ph.D.

Tiesnesis Frantisek Mozner

Slovēnija

Tiesnesis Martin Jančar

Ukraina

Tiesnesis Ivans Miščenko

Mihails Šumylo, Dr. ph.d.

FOREWORD

Tiesu neatkarība un tiesnešu integritāte ir tiesiskuma un Eiropas pamatvērtību pamatā. Visā Centrāleiropā un Austrumeiropā jurisdikcijas ir izvēlējušās dažādus ceļus šo mērķu sasniegšanai. Lai gan abas vērtības galu galā ir savstarpēji papildinošas, centieni tās aizstāvēt dažkārt ir radījuši ievērojamu spriedzi valstu tiesu sistēmās. Tas ir īpaši redzams saistībā ar ārkārtas tiesu iestāžu veiktajām pārbaudēm. Šī spriedze ir kļuvusi vēl redzamāka pieredzē, kas gūta, īstenojot esošo tiesnešu ārkārtas pārbaudes, jo daži tiesību eksperti uzskata, ka šie centieni ir nepieciešams solis ceļā uz tiesu integritāti, savukārt citi uzskata, ka šie centieni ir potenciāli ļoti domāti, bet galu galā kaitē tiesu neatkarībai.

Kad CEELI institūts 2024. gada martā publicēja *Tiesnešu pārbaudes pamatnostādnes*, ātri kļuva skaidrs, ka šis ir viens no steidzamākajiem un visplašāk apspriestajiem tiesiskuma jautājumiem reģionā. Pēc vairāk nekā desmit gadu ilgiem centieniem visā reģionā īstenot ārkārtas verifikāciju, tagad ir uzkrāta ievērojama valstu pieredze, kas var kalpot par informāciju. plašāku jautājumu: kādas ir alternatīvas pārbaudei?

Tāpēc CEELI institūts ar lepnumu iepazīstina ar šo papildpublicāciju - *Pamatnostādnes par alternatīvām tiesu iestāžu veiktai pārbaudei (Guidelines on Alternatives to Judicial Vetting)*. Šajā sējumā aplūkota salīdzinošā pieredze no visa reģiona un noteikta labākā prakse, kā apsvērt ticamas alternatīvas. Tas atspoguļo CEELI ilggadējo apņemšanos atbalstīt reformas, izmantojot savstarpēju iesaistīšanos un reģionāli pamatotu ekspertīzi. Mēs esam pateicīgi daudziem tiesnešiem un tiesību ekspertiem, kuri veltīja savu laiku bez atlīdzības, lai sagatavotu šo būtisko resursu.

Mēs ceram, ka pamatnostādnes un tām pievienotais *Viduseiropas un Austrumeiropas pieredzes apkopojums* palīdzēs informēt un atbalstīt gan politikas veidotājus, gan tiesu iestādes, gan tiesību ekspertus, kad tie pētīs pieejamās iespējas šajā kritiskajā jomā. Pamatojoties uz jaunāko valstu pieredzi, šie centieni mērķis ir atbalstīt reformas, kas būtiski stiprina gan tiesu neatkarību, gan tiesu integritāti. Tā kā debates par pārbaudi un tās alternatīvām turpinās, salīdzinošā analīze un konkrētajam kontekstam pielāgoti risinājumi joprojām ir būtiski, lai veidotu un uzturētu sabiedrības uzticību tiesu varai.

Robert R. Strang
Izpilddirektors CEELI
institūts

IETEIKUMI

PAR ALTERNATĪVĀM TIESNEŠU PĀRBAUDEI

A. Regulāras pārskatbildības mehānismu stiprināšana kā alternatīvas verifikācijai

1. Stiprināt esošos tiesu iestāžu pārskatbildības mehānismus:

Pārbaudei alternatīvām būtu jākoncentrējas uz to, lai stiprinātu esošās tiesu sistēmas pārskatbildības struktūras⁽¹⁾ nevis tās aizstātu. Neatkarīgu tiesnešu iecelšanas komisiju stiprināšana, atlases kritēriju pārredzamības palielināšana un nepārtrauktas profesionālās pilnveides veicināšana ir būtiska, lai nodrošinātu tiesnešu integritāti un sabiedrības uzticību, neapdraudot tiesu neatkarību.

2. Nošķirt pārbaudes alternatīvas no pilnvērtīgas pārbaudes:

Atšķirībā no pilnvērtīgas pārbaudes, kas ietver pašreizējo tiesu iestāžu darbinieku atkārtotu novērtēšanu, alternatīvas pārbaudei darbojas esošajā tiesu iestāžu sistēmā. Šiem pasākumiem būtu jāuzlabo tiesnešu pārskatbildība un profesionalitāte, izmantojot esošos pārskatbildības instrumentus, neradot nevajadzīgu rīcību tiesu autonomijai vai sabiedrības uzticībai.

3. Pārbaudes alternatīvas var iedalīt divās grupās - regulāros un ārkārtas mehānismos:

- **1. grupa: regulārās pārskatbildības mehānismu stiprināšana** - esošo tiesnešu pašpārvaldes struktūru un mehānismu uzlabošana, pārredzamu iecelšanas un paaugstināšanas amatā procesu nodrošināšana, kā arī integritātes un darba rezultātu novērtēšanas īstenošana.
- **grupa: ārkārtas alternatīvie pasākumi** - ārkārtas reformas, kas vērstas uz sistēmiskas korupcijas un pārskatbildības trūkumu novēršanu un tiek īstenotas tikai tad, ja regulārie mehānismi izrādās nepietiekami, un nodrošina, ka netiek iejaukts tiesu neatkarībā.

4. Izmantot alternatīvas pārbaudei kā primāro mehānismu, pirms ķerties pie pilnvērtīgas pārbaudes:

Pārbaudes alternatīvu galvenais mērķis ir stiprināt tiesu iestāžu pārskatbildību, vienlaikus ievērojot tiesu neatkarības un objektivitātes principus. Pārbaude būtu jāapsver tikai kā galējais līdzeklis, ja alternatīvie mehānismi nespēj risināt sistēmiskas problēmas, piemēram, korupciju.

¹ Šajā dokumentā lietotais termins "tiesu iestādes" ietver gan tiesnešus, gan prokurorus konkrētā jurisdikcijā, nevis valstis.

5. Noteikt skaidrus, izmēramus un juridiski precīzus kritērijus alternatīviem tiesu iestāžu atbildības pasākumiem:

Alternatīviem mehānismiem jābalstās uz skaidri definētiem, juridiski precīziem un izmēramiem kritērijiem, lai izvairītos no neskaidriem vai pārāk vispārīgiem terminiem. Darbības novērtējumos un pārskatatbildības procedūrās jāietver skaidri definēti mērķi, institucionālā atbildība, izmērāmi rādītāji, noteikti termiņi, pārredzamas datu vākšanas un analīzes metodes un strukturēta novērtēšanas sistēma. Šāda skaidrība palīdz novērst ļaunprātīgu vai patvaļīgu īstenošanu.

6. Nodrošināt tiesu neatkarību, aizsargājot pret ārēju un iekšēju spiedienu:

Alternatīviem pārskatatbildības mehānismiem jāsiglabā tiesu neatkarība, aizsargājot tiesnešus gan no ārējās ietekmes (piemēram, izpildvaras vai politisko spēku), gan no iekšējā spiediena (piemēram, vecāko tiesnešu, tiesu priekšsēdētāju vai nodaļu vadītāju norādījumiem). Tiesnešu autonomijai jāattiecas ne tikai uz lēmumu pieņemšanu, bet arī uz iestāžu pārvaldību, nodrošinot, ka pārskatatbildības pasākumi stiprina neatkarību, nevis to grauj.

7. Nodrošināt tiesu objektivitāti un neatkarību, piemērojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) standartus un skaidras metodoloģijas: Alternatīvām pārbaudēm un regulāriem pārskatatbildības pasākumiem ir stingri jāatbilst ECT četru aspektu testam attiecībā uz tiesu neatkarību, izvērtējot tiesas locekļu iecelšanas metodi, pilnvaru termiņu ilgumu, aizsardzību pret ārēju spiedienu un ārējo neatkarības uztveri. Turklāt objektivitāte būtu jānovērtē, izmantojot gan subjektīvus kritērijus (personiskās aizspriedumainības atsevišķās lietās), gan objektīvus standartus (garantijas, kas novērš pamatotas šaubas par objektivitāti). Tiesnešu iecelšanai amatā, pamatojoties uz nopelniem, ir jāatbilst ECT judikatūrai, jo īpaši trīs posmu testam, kas nodrošina atbilstību Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (ECTK) 6. pantam attiecībā uz tiesu, kas izveidota ar likumu.

8. Skaidri definēt ārējo un starptautisko ekspertu lomu un ierobežojumus un nošķirt drošības pārbaudes no pārbaudes:

Ārējo vai starptautisko ekspertu iesaistīšana tiesnešu iecelšanas un atļaušanas procesos pēc būtības nepārkāpj tiesnešu neatkarību, ja viņu loma ir skaidri definēta pārredzamā tiesiskajā regulējumā, tostarp nepārvietojamības principu un procesuālajām garantijām. Turklāt drošības pārbaudes, kas paredzētas kā preventīvi integritātes novērtējumi pirms iecelšanas amatā, ir skaidri jānošķir no drošības pārbaudes, kas ietver pastāvīgus novērtējumus pēc iecelšanas amatā un lielāku izpildvaras iejaukšanās risku. Drošības pārbaudēs būtu jāievēro pārredzami, samērīgi un skaidri definēti kritēriji, kas pamatoti ar ticamiem pierādījumiem, un procesuālās garantijas, lai novērstu patvaļīgu vai politiski motivētu lēmumu pieņemšanu.

Ārkārtas alternatīvie pasākumi kā galējais līdzeklis

9. Ārkārtas alternatīvus pasākumus izmantot tikai ārkārtas apstākļos un ar pienācīgiem drošības pasākumiem:

Ārkārtas alternatīvie pasākumi būtu jāapsver tikai tad, ja standarta pārskatbūvniecības mehānismi ir cietuši neveiksmi un ir pārliecinoši pierādījumi par sistēmisku korupciju vai tiesu sistēmas darbības traucējumiem. Šiem pasākumiem jābūt vienreizējiem, ar skaidri definētiem mērķiem, stingrām juridiskām garantijām un mehānismiem, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu. Lai nodrošinātu leģitimitāti, to īstenošanā jāiekļauj periodiskas pārbaudes, termiņi un izejas stratēģijas.

10. Iesaistīt pilsonisko sabiedrību un starptautiskās organizācijas, lai nodrošinātu leģitimitāti un efektivitāti:

Pirms ārkārtas pasākumu īstenošanas valsts iestādēm jāveic plašas konsultācijas ar pilsonisko sabiedrību, starptautiskajām organizācijām un tiesu iestāžu apvienībām. Pārredzamas diskusijas stiprina sabiedrības uzticēšanos, un nodrošina reformu atbilstību starptautiskajai paraugpraksi. Sabiedrības līdzdalība tiesu iestāžu atlasē, tostarp atklātas apspriedes, publiskas uzklaušanās un ierakstīti tiesas procesi, var vēl vairāk palielināt pārredzamību un iekļautību.

11. Noteikt un reglamentēt starptautisko ekspertu lomu tiesu procesos: Starptautiskajiem ekspertiem var būt zināma nozīme, sniedzot konsultācijas par tiesnešu iecelšanu amatā, disciplinārlietām un integritātes novērtēšanu, taču viņu iesaistīšanās ir skaidri jādefinē tiesiskajā regulējumā. Viņu funkcijai arī turpmāk jābūt konsultatīvai un vērtējošai, nodrošinot, ka galīgos lēmumus pieņem valsts tiesu iestādes.

12. Uzraudzīt tiesnešu iecelšanas un atļaušanas procesus, lai nodrošinātu pārredzamību un pārskatbūvniecību:

Valsts iestādēm jāizveido uzraudzības mehānismi, lai novērstu nepamatotu ietekmi tiesnešu atlases un atcelšanas procesos. Tas var ietvert pilsoniskās sabiedrības organizāciju veikto tiesas procesu uzraudzību un tiesu iestāžu neatkarīgu pārraudzību. Strukturētiem novērtējumiem būtu jānodrošina, ka ārkārtas pasākumi laika gaitā pārtop par ilgtspējīgiem, regulāriem tiesu iestāžu pārskatbūvniecības mehānismiem, nevis kļūst par beztermiņa intervencēm.

B. Par tiesnešu disciplinārbūvniecību

13. Nodrošināt, lai disciplinārie mehānismi stiprinātu tiesnešu integritāti, nemazinot neatkarību:

Tiesnešu disciplinārajiem mehānismiem būtu jākalpo kā korektīvam pasākumam, nodrošinot ētikas un profesionālo standartu ievērošanu, vienlaikus saglabājot tiesnešu neatkarību. Tie nedrīkst atturēt tiesnešus no objektīvu lēmumu pieņemšanas vai pakļaut viņus politiskam spiedienam.

- 14. Skaidri definēt pārkāpumus, lai novērstu disciplināro mehānismu ļaunprātīgu izmantošanu:** Disciplinārlietām jābūt vērstām tikai uz profesionāliem pārkāpumiem vai nopietniem ētikas pārkāpumiem, kas apdraud tiesnešu integritāti. Tos nedrīkst izmantot, lai apstrīdētu tiesnešu lēmumus vai juridiskās interpretācijas, izņemot ļaunprātības, tīšas likuma neievērošanas vai rupjas nolaidības gadījumus.
- 15. Nošķirt disciplinārbildību no kriminālprocesa, civilprocesa un administratīvā procesa:** Disciplinārlietām jābūt nošķirtām no kriminālprocesiem, civiltiesvedībām un administratīvajām procedūrām, lai novērstu to ļaunprātīgu izmantošanu. Kriminālbildība būtu jāpiemēro tikai par kriminālkodeksa pārkāpumiem, savukārt disciplinārie pasākumi attiecas uz ētikas pārkāpumiem un profesionālo uzvedību tiesu iestādēs.
- 16. Nošķirt disciplinārbildību no kriminālprocesa, vienlaikus nodrošinot taisnīgas procedūras un pienācīgu tiesas procesu:** Disciplinārlietām būtu jāpilda korigējoša funkcija, nevis jāpiemēro soda pasākumi, un tām būtu jāpaliek nošķirtām no kriminālvajāšanas, izņemot nopietnu pārkāpumu gadījumus, kas sasniedz noziedzīgas rīcības līmeni (piemēram, korupcija, kukuļdošana). Lai gan disciplinārlietas var tikt izskatītas saskaņā ar mazāk formālām procedūrām nekā kriminālprocesi, tajās joprojām ir jāievēro taisnīgas tiesas principi, tostarp tiesības uz aizstāvību, taisnīga iztiesāšana un samērīgums. sankcijām.
- 17. Nošķiriet disciplinārbildību no civiltiesiskiem vai administratīviem strīdiem:** Civillietu tiesvedība ir saistīta ar privātiem strīdiem, savukārt administratīvās lietas ir saistītas ar iestāžu atbilstības nodrošināšanu un regulējuma izpildi. Tiesnešu disciplinārlietas būtu jānodala no šiem procesiem, lai novērstu tiesnešu patvaļīgu pārbaudi.
- 18. Tiesnešu disciplinārlietās nodrošināt taisnīgas tiesas tiesības:** Tiesnešu disciplinārlietu procesos ir jāievēro ECTK 6. pants, nodrošinot procesuālo taisnīgumu, pārredzamību, sankciju samērīgumu un tiesības uz pārsūdzību neatkarīgā un objektīvā tiesā. Turklāt ECTK 6. panta 1. punktā noteiktās garantijas attiecas ne tikai uz galveno disciplinārlietu, bet arī uz tiesneša atstādināšanu no amata disciplinārlietas ietvaros, jo atstādināšana no amata ir arī civiltiesību un pienākumu noteikšana⁽²⁾.

Tiesnešu disciplinārās atbildības principi

- 19. Saglabāt tiesnešu neatkarību, vienlaikus nodrošinot atbildību un institucionālo legimitāti:** Tiesnešu disciplinārajiem mehānismiem ir jāaizsargā tiesneši no ārējo dalībnieku, tostarp izpildvaras, likumdevējas varas un tiesu iekšējās varas, nepamatotas ietekmes.

² Sk. 2017. gada 23. maija spriedumu lietā *Paluda pret Slovākiju*, Appl. Nr. 33392/12, 33.-34. punkts.

spiedienu. Tiesnešiem jābūt atbildīgiem par savu rīcību, taču disciplinārās sistēmas nedrīkst ļaunprātīgi izmantot kā politiskas atreibības vai patvaļīga sodīšanas rīkus. Tiesnešu disciplināriestādēm ir jāsaglabā gan formālā leģitimitāte (kas sakņojas konstitucionālajā/ tiesiskajā regulējumā), gan funkcionālā leģitimitāte (kas iegūta ar pārredzamību, pārskatatbildību un sabiedrības uzticību).

20. Skaidri definēt disciplinārās atbildības apjomu un nodrošināt sankciju samērīgumu:

Tiesneši būtu saucami pie atbildības tikai par rīcību, kas tieši ietekmē viņu tiesneša pienākumus vai grauj sabiedrības uzticību tiesu varai. Jāaizsargā vārda brīvība, privātums un tiesu lēmumu pieņemšanas pilnvaras. Sankcijām jābūt samērīgām ar pārkāpuma smagumu, nošķirot maznozīmīgus pārkāpumus no nopietniem tiesnešu ētikas pārkāpumiem, lai novērstu tiesnešu neatkarības mazināšanos.

21. Jānodrošina taisnīgums un neatkarīga disciplinārlietu uzraudzība:

Disciplinārsodi nedrīkst būt patvaļīgi vai nesamērīgi. Tomēr pirms pret tiesnesi var uzsākt disciplinārlietu procedūru, šādai sūdzībai ir jāiziet cauri filtrēšanas mehānismam⁽³⁾. mehānismiem jāatbilst ECT judikatūrai, kas ļauj tiesnešiem apstrīdēt disciplinārsodus neatkarīgā un objektīvā tiesā, lai novērstu patvaļīgus lēmumus.

22. Nodrošināt disciplināriestāžu neatkarību un objektivitāti:

Lai novērstu interešu konfliktus, ir stingri jānodala izmeklēšanas, kriminālvajāšanas un iztiesāšanas funkcijas. Izmeklēšanas struktūrām jābūt nošķirtām no lēmējīestādēm, un tām jābūt brīvām no politiskas ietekmes. Galīgie disciplinārie lēmumi jāpieņem neatkarīgām tiesu iestādēm, nodrošinot, ka izmeklēšanā iesaistītās personas nepiedalās arī lēmumu pieņemšanā.

23. Jānodrošina augsti pierādīšanas standarti, jāievēro nevainīguma prezumpcija un jānovērš politiski motivētas disciplinārās darbības:

Nemot vērā nopietnās sekas, kādas disciplinārsods var atstāt uz tiesneša karjeru, lietas ir jāpamato ar pamatotiem un ticamiem pierādījumiem, un pirms soda piemērošanas ir jāievēro augsts pierādīšanas standarts. Tiesneši jāuzskata par nevainīgiem, kamēr nav pierādīts pretējais, un pierādīšanas pienākums j ā u z l i e k izmeklēšanas iestādei, nodrošinot, ka tiesnešiem nav jāpierāda, ka viņi ir nevainīgi. nevainīgumu. Procesuālajām garantijām ir jānovērš politiski motivētas vai patvaļīgas disciplinārlietas, un plašas vai neskaidras apsūdzības, piemēram, "neētiska uzvedība" vai "zvērsta pārkāpšana", nedrīkst izmantot, lai pārnestu pierādīšanas pienākumu uz tiesnešiem.

³ Sk. Eiropas Hartas par tiesnešu statūtiem (1988), 1. punkts. 5.3. punktu un CCJE Atzinumu Nr. 3 (2002), 3. punkts. 67 un 68. Arī EDSO ODIHR Varšavas ieteikumu 23. punktā noteikts, ka tiesu priekšsēdētājiem nevajadzētu būt pilnvarām ne ierosināt disciplinārlietas, ne pieņemt disciplinārsodus, taču viņi var iesniegt sūdzību kompetentajai iestādei.

- 24. Aizsargāt vārda brīvību, vienlaikus saglabājot tiesneša cieņu:** Tiesnešiem būtu jāīsteno sava vārda brīvība saskaņā ar ECTK 10. pantu, vienlaikus ievērojot nepieciešamos ierobežojumus, lai saglabātu tiesnešu objektivitāti un sabiedrības uzticību.
- 25. Aizsargāt tiesnešus no disciplināriem pasākumiem, ko izmanto, lai apspiestu atšķirīgu viedokļu paušanu:** Disciplinārsodus nedrīkst izmantot, lai apklusinātu tiesnešus, kuri pauž viedokli par tiesu sistēmas reformām vai tiesu neatkarības aizstāvību, ja viņu izteikumi ir saskaņā ar tiesnešu ētiku. Tiesneši ne tikai drīkst, bet viņiem arī vajadzētu publiski izteikties, lai atbalstītu tiesu neatkarību.
- 26. Jāievēro tiesnešu tiesības uz privāto dzīvi un taisnīgas tiesas garantijas:** Tiesnešu privātajai uzvedībai jābūt brīvai no disciplināras pārbaudes, ja vien tā tieši nemazina sabiedrības uzticību tiesnešu objektivitātei, piemēram, noziedzīga vai neētiska uzvedība.
- 27. Skaidri definēt disciplinārās atbildības pamatojumu un novērst patvaļīgu piemērošanu:** Tiesnešu pārkāpumi ir stingri jāierobežo ar darbībām, kas apdraud tiesnešu neatkarību, objektivitāti vai integritāti. Tiesnešus nedrīkst sodīt par lēmumiem, kas ir juridiski pamatoti, pat ja tie ir pretrunīgi vai vēlāk atcelti apelācijas procesā. Disciplinārās atbildības pamats ir jānosaka iepriekš, lai novērstu politiski motivētu atriebību, un disciplināratbildības noteikumus nekad nedrīkst piemērot ar atpakaļejošu spēku.
- 28. Noteikt skaidrus tiesnešu pārkāpumu sliekšņus, lai novērstu disciplināro pasākumu ļaunprātīgu izmantošanu:** Disciplinārās sankcijas būtu jāpiemēro tikai par smagiem ētikas vai profesionālās ētikas pārkāpumiem. Nelielas procesuālas kļūdas, kavējumi vai administratīva neefektivitāte nedrīkstētu būt par iemeslu disciplinārsodam, ja vien tās neliecina par sistemātisku nolaidību vai ļaunprātību. Tiesu nolēmumiem nevajadzētu kalpot par pamatu disciplinārsodiem, izņemot gadījumus, kad ir acīmredzama ļaunprātība, tīša likuma neievērošana vai rupja nolaidība, jo juridiskās kļūdas būtu jānovērš ar apelācijas, nevis disciplinārsodiem.

Pārredzamība

- 30. Nodrošināt disciplinārlietu pārredzamību, vienlaikus aizsargājot tiesnešu tiesības un sabiedrības uzticību:** Disciplinārlietu lēmumi būtu jāpublicē un vajadzības gadījumā jāanonimizē, lai palielinātu tiesnešu atbildību, vienlaikus aizsargājot tiesnešu tiesības. Pārredzamība palīdz stiprināt sabiedrības uzticību tiesu varai, parādot, ka disciplinārie pasākumi tiek piemēroti taisnīgi un konsekventi. Tomēr, lai novērstu nepamatotu kaitējumu reputācijai, būtu jāizvairās no priekšlaicīgas informācijas atklāšanas izmeklēšanas laikā, nodrošinot, ka lēmumi tiek publicēti, kad tie ir galīgi.

31. Izmantojiet skaidras saziņas stratēģijas, lai novērstu dezinformāciju un politiskas manipulācijas:

Tiesu iestādēm ir jāsniedz skaidras valodas skaidrojumi par disciplinārlietām un nolēmumiem, lai novērstu dezinformāciju un politisku ļaunprātīgu izmantošanu. tiesiskās atbildības pasākumiem. Efektīva saziņa nodrošina, ka disciplinārlietas ir saprotamas sabiedrībai, un neļauj ārējiem dalībniekiem izkropļot tiesu sistēmas integritāti.

TERMINU GLOSĀRIJS

Alternatīvas pārbaudei: Pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot tiesu iestāžu pārskatatbildību, stiprinot tiesu sistēmas, neizmantojot visaptverošus tiesu amatpersonu atkārtotas novērtēšanas procesus, kas varētu apdraudēt tiesu iestāžu neatkarību.

Ārkārtas alternatīvie pasākumi: Izņēmuma, vienreizēji pasākumi, piemēram, integritātes pārbaudes, kas tiek īstenoti gadījumos, kad regulārie atbildības mehānismi nespēj novērst sistēmisku tiesu sistēmas korupciju vai nopietnus integritātes trūkumus visā tiesu sistēmā, nevis tikai atsevišķu tiesnešu vidū. Tie ietver stingras procesuālās garantijas un noteiktas izejas stratēģijas. Šie pasākumi nav pilnvērtīga pārbaude, jo tie risina konkrētas sistēmiskas problēmas, neveicot plašu visu tiesu amatpersonu atkārtotu novērtēšanu, atšķirībā no pilnvērtīgas pārbaudes, kas ietver visaptverošu, sistemātisku novērtēšanu ar plašāku risku tiesu neatkarībai.

Pilnvērtīga pārbaude: Plaša atkārtotas novērtēšanas procedūra, kas ietver visaptverošu tiesnešu godprātības, mantisko apstākļu un profesionālās kompetences novērtējumu un ko parasti īsteno kā galējo līdzekli, ja alternatīvie pasākumi ir neveiksmīgi. (Sk. Pamatnostādnes par tiesnešu pārbaudi).

Drošības pārbaudes: Tiesnešu integritātes novērtēšana pirms iecelšanas amatā, lai noteiktu potenciālos riskus, piemēram, korupciju, ārēju ietekmi vai interešu konfliktus. Tās atšķiras no drošības pārbaudēm, kas var ietvert pastāvīgus novērtējumus, kurus ietekmē izpildvara, pēc iecelšanas amatā. (Sk. Pamatnostādnes par tiesnešu pārbaudi).

Disciplinārā atbildība: Atbildības mehānismi, kas vērsti pret tiesnešu profesionāliem pārkāpumiem vai smagiem ētikas pārkāpumiem. Šiem procesiem jābūt korektīviem, objektīviem, samērīgiem un atšķirīgiem no kriminālprocesa, civilprocesa vai administratīvā procesa.

ABREVIATŪRAS

AC - Apelācijas palāta (Albānija)

CCJE - Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome

CCPE - Eiropas Prokuroru konsultatīvā padome **CISD** - Klasificētās informācijas drošības direktorijs (Albānija) **COE** - Eiropas Padome

CoJ - Ukrainas Tiesnešu padome (Ukraina) **ECHR** -

Eiropas Cilvēktiesību konvencija **ECTHR** - Eiropas Cilvēktiesību tiesa

FIB - Federālais izmeklēšanas birojs

HCJ - Augstākā tieslietu padome (Ukraina)

HIDAACI - Augstākā mantiskā stāvokļa un interešu konflikta deklarēšanas un revīzijas inspekcija (Albānija)

HJPC - Augstākā tiesnešu un prokuroru padome (Bosnija un Hercegovina)

HQCJ - Augstā tiesnešu kvalifikācijas komisija (Ukraina)

ICCPR - Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām.

IJC - Neatkarīga tiesu komisija (Bosnija un Hercegovina) **IJPC** - Neatkarīga tiesu un prokuratūras komisija (Kosova) **IMO** - Starptautiskā uzraudzības operācija (Albānija)

IO - starptautiskie novērotāji (Albānija)

IPN - Nacionālās atmiņas institūts (Polija)

IQC - Neatkarīga kvalifikācijas komisija (Albānija)

JSAP - Tiesu sistēmas novērtēšanas programma (Bosnija un Hercegovina)

KJC - Kosovas Tieslietu padome (Kosova)

KPC - Kosovas Prokuratūras padome (Kosova)

Deputāti - parlamenta deputāti (Polija)

NABU - Valsts pretkorupcijas birojs (Ukraina)

PACE - Eiropas Padomes Parlamentārā asambleja

PC - valsts komisārs (Albānija)

SCJ - Augstākā tiesa (Moldova)

SCM - Augstākā tiesnešu padome (Moldova) **SCP** -

Augstākā prokuroru padome (Moldova) **SJC** - Augstākā
tiesu padome (Polija)

SOA - Drošības izlūkošanas aģentūra (Horvātija)

SPC - Valsts prokuratūras padome (Serbija)

UNCAC - Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencija

ANO Drošības padomes rezolūcija - Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes rezolūcija

USKOK - Organizētās noziedzības un korupcijas valsts prokuratūra (Horvātija)

VC - Venēcijas komisija

VONS - Netaisnīgi apsūdzēto aizsardzības komiteja (Čehija)

IEVADS VADLĪNIJĀS

Uzticību tiesām var veidot paaudzēm ilgi, bet sagraut tikai mirkli.

Ilgstošas tiesu korupcijas rezultātā uzticība tiesām var tikt dziļi iedragāta, sabiedrībai liekot uztvert tiesas kā politiskās ietekmes instrumentus, nevis tiesiskuma iestādes. Saskaroties ar intensīvām prasībām veikt reformas, jaunievēlētā valdība var apsvērt iespēju īstenot plašu tiesu iestāžu pārbaudes procesu, uzskatot, ka tikai var atjaunot sabiedrības uzticību tiesu varai. Parasti šāda pieeja ietver tiesnešu *masveida* atlaišanu, un viņu profesionālo nākotni nosaka pagaidu pārbaudes komisija, kurai ir plašas diskrecionārās pilnvaras.

Lai gan sākotnēji šis risinājums var šķist izšķirošs, līdzšinējā pieredze ar pārbaudi atklāj būtiskus riskus. Ātra un visaptveroša tiesnešu atcelšana var radīt nopietnas tiesnešu vakances, uz vairākiem gadiem aizkavējot tiesvedību un apdraudot gan tiesu pieejamību, gan vispārējo tiesiskumu. tiesisko stabilitāti. Tas arī rada iespēju ļaunprātīgi rīkoties, ja neatkarīgus tiesnešus atceļ politisku, nevis godprātības apsvērumu dēļ.

Ilgspējīgāka un mazāk graujoša alternatīva ir stiprināt esošos tiesu iestāžu atbildības mehānismus. Tā vietā, lai veiktu visaptverošu pārbaudi un masveida atlaišanu, valdības var ieviest stingras godprātības pārbaudes, tostarp regulāras finanšu un ētikas revīzijas, ko uzrauga neatkarīga tiesu iestāde. Pārredzama tiesnešu iecelšana amatā un paaugstināšana amatā, pamatojoties uz skaidri definētiem nopelni, kompetences un godprātības kritērijiem, ko izvērtē neatkarīgas komisijas, vēl vairāk stiprina pārskatatbildību. Tajā pašā laikā disciplinārlietas varētu pastiprināt, lai nodrošinātu gan konsekveni, gan taisnīgumu, nodrošinot, ka pārkāpumi tiek izskatīti, neatverot durvis politiski motivētai atstādināšanai no amata. Lai vēl vairāk atbalstītu integritāti tiesu iestādēs, stingra trauksmes cēlēju aizsardzības sistēma varētu mudināt juridisko profesiju pārstāvjus un tiesu darbiniekus ziņot par pārkāpumiem, nebaidoties, ka tiks atbaidīti. Piešķirot prioritāti ilgtspējīgiem, sistēmiskiem uzlabojumiem, nevis radikālām tiesnešu tīrīšanām, reformu centieni var nodrošināt ilgstošu tiesu integritāti, nemazinot tiesu neatkarību. Šāda pieeja nodrošina, ka reformas saglabājas ilgāk par vienu politisko ciklu, galu galā stiprinot - nevis destabilizējot - tiesiskumu.

Šī līdzsvarotā pieeja ir CEELI institūta *Pamatnostādņu par alternatīvām ārkārtas tiesnešu pārbaudēm ("CEELI pamatnostādnes")* pamatā. Lielākie starptautiskie vadlīnijās, Eiropas Padomes CCJE, Venēcijas komisijas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas ieteikumos ir uzsvērts, ka pārbaudei ir jābūt galējam līdzeklim. Tā vietā prioritāte ir jāpiešķir tiesu iestāžu atbildības stiprināšanai esošajā tiesiskajā regulējumā un veicot institucionālās tiesiskās reformas.

Šīs pamatnostādnes nodrošina valdībām likumīgus, mērogojamus instrumentus, lai stiprinātu tiesu integritāti, neapdraudot tiesu neatkarību. Šīs pamatnostādnes, ko izstrādājis CEELI institūts, piedāvā praktiskas stratēģijas valdībām, tiesu iestāžu darbiniekiem un politikas veidotājiem.

kuri ir apņēmušies novērst un apkarot korupciju tiesnešos, neizmantojot ārkārtas pārbaudes. Turpmākajās nodaļās ir izklāstīti konkrēti mehānismi, piemēram, integritātes pārbaudes, darba novērtēšana, pastiprināti disciplinārprocesi un pārredzama tiesnešu iecelšana amatā, kas ir dzīvotspējīgas un ilgtspējīgas alternatīvas. Pamatnostādņu mērķis ir nevis likvidēt tiesu iestādes, bet gan stiprināt tās no iekšienes. Galīgais mērķis ir nevis vienkārši atcelt no amata nepiemērotus tiesnešus, bet gan stiprināt esošās tiesu iestādes, lai tās būtu strukturāli noturīgas pret korupciju.

SALĪDZINOŠS MOMENTUZNĒMUMS: ĀRKĀRTAS PĀRBAUDE UN ALTERNATĪVAS TIESU IESTĀŽU PĀRSKATATBILDĪBAS PASĀKUMI

Turpmākajā tabulā sniegts pārskats par ārkārtas pārbaudēm un alternatīviem tiesu iestāžu pārskatatbildības mehānismiem. Tajā apkopotas būtiskas atšķirības to mērķos, procedūrās, garantijās un to plašākā, ilgtermiņa ietekme uz tiesu neatkarību.

Dimensija	Ārkārtas pasākumi	Alternatīvi pasākumi
Definīcija	Visaptveroša pašreizējo tiesnešu atkārtota novērtēšana, kas bieži ietver atlaišanu vai atkārtotu iecelšanu amatā.	Mērķtiecīgas reformas, kas stiprina pārskatatbildību esošajā tiesu sistēmā.
Spriedums	Dzīļa, sistēmiska korupcija tieslietu sistēmā vai politiskā krīze, kas grauj sabiedrības uzticību.	Pastāvīga nepieciešamība uzlabot integritāti, profesionalitāti vai reaģēt uz konkrētiem pārkāpumiem.
Darbības joma	Plaši attiecas uz visiem vai lielāko daļu tiesnešu sistēmā.	Piemēro selektīvu attiecībā uz iecelšanu amatā, paaugstināšanu amatā vai rīcības pārskatīšanu.
Juridiskais pamats	Izņēmuma konstitucionāli vai likumdošanas pasākumi, kas dod plašu rīcības brīvību.	Esošais tiesiskais regulējums ar procesuālām garantijām
Ārējā iesaistīšanās	Bieži ietver starptautiskus novērotājus vai komisijas ar nozīmīgu lomu lēmumu pieņemšanā.	Var iesaistīt ekspertus vai pilsonisko sabiedrību padomdevēja vai pārrauga statusā.
Risks neatkarībai	Augsts, ja to izmanto ļaunprātīgi; var radīt iespēju politiskai iejaukšanās vai neatkarīgu tiesnešu tīrīšanai.	Mazāks risks; izstrādāts tā, lai darbotos saskaņā ar drošības pasākumiem, kas aizsargā autonomiju
Procesuālie aizsardzības pasākumi	Bieži ierobežotas vai izstrādātas īstenošanas laikā	Juridiski noteiktas procedūras, pārsūdzības tiesības un neatkarīga uzraudzība.
Traucējumu līmenis	Augsts, ja tiek ļaunprātīgi izmantots; var paralizēt tiesu varu un aizkavēt tiesiskumu.	Zems līdz vidējs; saglabā institucionālo nepārtrauktību
Sabiedrības uztvere	Ja tiek ļaunprātīgi izmantota, var atjaunot vai vēl vairāk iedragāt uzticību atkarībā no godīguma un pārredzamības.	Uzticība veidojas pakāpeniski, pateicoties noturīgai institucionālajai integritātei
Ilgtermiņa spēja	Īstermiņa, krīzes izraisīts instruments ar ierobežotu ilgumdzību	Ilgtermiņa reformu stratēģija, kas iekļauta tiesu iestāžu pārvaldībā

I NODAĻA: REGULĀRAS PĀRSKATATBILDĪBAS MEHĀNISMI

Attiecīgie standarti alternatīvām pārbaudei

1. Alternatīvas verifikācijai ir atšķirīgi procesi, kas paredzēti, lai uzlabotu esošos pārskatatbildības mehānismus tiesu sistēmā. Atšķirībā no visaptverošas pārbaudes, kas ietver tiesu iestāžu amatpersonu rūpīgu atkārtotu novērtēšanu, šīs alternatīvas ir vērstas uz pašreizējo sistēmu nostiprināšanu, lai veicinātu integritāti un sabiedrības uzticēšanos.
2. Tādi mehānismi kā neatkarīgu tiesnešu iecelšanas komisiju izveide, atlases kritēriju pārredzamības palielināšana un nepārtrauktas profesionālās pilnveides veicināšana ir vērsti uz atbildības stiprināšanu tiesu sistēmā, neapdraudot tās autonomiju un neizmantojot pilnvērtīgu pārbaudi.
Koncentrējoties uz esošo struktūru nostiprināšanu un uz nopelniem balstītu iecelšanu amatā, šīs alternatīvas palīdz saglabāt trauslo līdzsvaru starp pārraudzību un tiesu neatkarību.
3. Ar alternatīvām pārbaudei tiek ievērots tiesu neatkarības princips, jo galvenā uzmanība tiek pievērsta pārskatatbildības mehānismu uzlabošanai, neapdraudot tiesnešu autonomiju. Atšķirībā no pārbaudes procedūrām, ko var uztvert kā politiski ietekmētu iejaukšanos, pārbaudes alternatīvas darbojas esošajā tiesu sistēmā.
4. Lai efektīvi īstenotu alternatīvas pārbaudei, praktiķiem un politikas veidotājiem būtu jānosaka par prioritāti tādas stabilas tiesu sistēmas izveide, kas veicina integritāti un profesionalitāti, nevis jākoncentrējas tikai uz to, lai pasargātu tiesnešus no ārējas ietekmes.
5. ECT vadlīnijās ir uzsvērts, ka tiesu neatkarībai ir nepieciešami divi galvenie aizsardzības pasākumi: **neatkarība no izpildvaras** un **neatkarība no tiesvedības pusēm**⁽⁴⁾. Politikas veidotājiem ir jānodrošina šo principu ievērošana, lai tiesneši varētu pieņemt objektīvus lēmumus, nebaidoties no ārējas iejaukšanās vai bailēm.
atbaidoties⁽⁵⁾.
6. Praktiķiem un politikas veidotājiem būtu jānovērtē tiesnešu neatkarība, izmantojot ECT četru aspektu testu⁽⁶⁾. Šajā testā tiek pārbaudīta tiesas locekļu iecelšanas metode, viņu pilnvaru termiņš, aizsardzības pasākumu pret ārēju spiedienu esamība un tas, vai tiesa šķiet neatkarīga ārējiem

⁴ Papildu informāciju par EST judikatūru skatīt L. Pech, *Defending Judicial Independence in the EU*. Pieejams: <https://ceeliinstitute.org/news/defending-judicial-independence-in-the-eu>

⁵ *Sk. spriedumu lietā Ringeisen pret Austriju*, App. Nr. 2614/65, 1971. gada 16. jūlija spriedums, A sērija Nr. 13. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57565>.

⁶ Skatīt *Campbell un Fell pret Apvienoto Karalisti*, App. Nr. 7819/77, 7878/77, 1984. gada 28. jūnija spriedums, A sērija Nr. 80. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57456> Sk. arī *Holm pret Zviedriju*, App. Nr. 14191/88, 1993. gada 25. novembra spriedums, A sērija Nr. 279-A. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57851>

novērotājiem. Šo kritēriju ievērošanas nodrošināšana ir būtiska, lai veicinātu sabiedrības uzticēšanos tiesu iestādēm⁽⁷⁾.

7. Novērtējot tiesnešu objektivitāti, praktiķiem un politikas veidotājiem būtu jāpiemēro divas savstarpēji papildinošas pieejas. **Subjektīvā pieeja** novērtē konkrēta tiesneša personīgo pārliecību vai aizspriedumus konkrētajā lietā. **Objektīvā pieeja** izvērtē, vai tiesnesis sniedz pietiekamas garantijas, lai novērstu jebkādas pamatotas šaubas par viņa objektivitāti. Abas pieejas ir būtiskas, lai nodrošinātu taisnīgumu un sabiedrības uzticēšanos tiesu varai⁽⁸⁾.
8. Politikas veidotājiem un tiesu iestādēm būtu jānosaka par prioritāti iekšējā tiesu neatkarība, nodrošinot, ka tiesneši ir brīvi no nepamatotas ietekmes ne tikai no ārējiem avotiem, bet arī no tiesu sistēmas iekšienes. Tas ietver aizsardzību no kolēģu tiesnešu vai tiesu administratoru, piemēram, tiesu priekšsēdētāju vai nodaļu vadītāju, direktīvām vai spiediena. Iekšējās neatkarības nodrošināšana ir ļoti svarīga, lai saglabātu atsevišķu tiesnešu objektivitāti un autonomiju viņu darbībā. lēmumu pieņemšanā⁽⁹⁾.
9. Īstenojot pārbaudes alternatīvas, valsts iestādēm ir jāievēro princips, ka tiesnešu iecelšanai amatā nav viena universāla modeļa. ECT uzsver elastīgumu, galveno uzmanību pievēršot neatkarības un objektivitātes pamatprincipu ievērošanai, nevis paredzot konkrētu konstitucionālu sistēmu. Šāda pieeja ļauj jurisdikcijām pielāgot savas tiesnešu iecelšanas sistēmas savām unikālajām juridiskajām tradīcijām, vienlaikus aizsargājot integritāti. tiesu varas integritāti.
10. Visās tiesnešu iecelšanas procedūrās - gan regulārajās, gan pārbaudāmajās, gan alternatīvajās - ir jāievēro uz nopelniem balstīts iecelšanas princips. Tiesneši būtu jāizvēlas, pamatojoties uz tiesneša prasmēm un morālo integritāti.
11. Iecelot tiesnešus, neatkarīgi no konkrētās procedūras, ir jāievēro ECT trīs posmu tests, kas paziņots lietā *Ástráðsson pret Islandi*, lai noteiktu, vai iecelšanas pārkāpumi nepārkāpj tiesības uz *likumā noteiktu* tiesu.
 - a. *Pirmajā posmā* tiek pārbaudīts, vai ir skaidri un identificējami iekšzemes tiesību normu, kas reglamentē tiesnešu iecelšanu amatā, pārkāpumi¹⁰.

⁷ Sk. spriedumu lietā *Luka pret Rumāniju*, App. Nr. 34197/02, 2009. gada 21. jūlija spriedums, ECHR 2009. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-201929>.

⁸ Skatīt spriedumu lietā *Piersack pret Beļģiju*, App. Nr. 8692/79, 1982. gada 1. oktobra spriedums, A sērija Nr. 53. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57557>.

⁹ Sk. spriedumu lietā *Parlov-Tkalčić pret Horvātiju*, App. Nr. 24810/06, 2009. gada 22. decembra spriedums, ECHR 2009. (86. punkts). Piekļuve: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-1194>

¹⁰ Sk. spriedumu *Ástráðsson pret Islandi* [GC], App. Nr. 26374/18, 2020. gada 1. decembra spriedums, ECTK 2020. gada 1. decembris. 244. - 245. punkts). Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-206582>

pastāv acīmredzams pārkāpums, pārkāpums joprojām var būt, ja iecelšanas process, lai gan formāli atbilst ECTK 6. panta mērķim, tomēr to grauj.

- b. *Otrajā posmā* pārkāpums tiek izvērtēts, ņemot vērā tiesu neatkarības, varas dalīšanas un tiesiskuma principus. Maz ticams, ka tehniski pārkāpumi, kas neietekmē tiesu neatkarības būtību, atbilst pārkāpuma sliekšnim⁽¹¹⁾.
 - c. *Trešajā posmā* tiek izvērtētas pārkāpuma juridiskās sekas attiecībā uz personas tiesībām saskaņā ar ECTK. Ja valsts tiesas šos pārkāpumus pienācīgi nenovērš, ECT var iejaukties, lai novērtētu to ietekmi, jo īpaši patvalģu vai nepamatotu konstatējumu gadījumos⁽¹²⁾.
12. Ārpus tiesu sistēmas esošu personu vai starptautisku ekspertu iesaistīšana vai alternatīvas pārbaudes iecelšanas struktūras iecelšanai nav pēc būtības ar likumu izveidota tiesas principa pārkāpums. Tomēr tiesiskajam regulējumam ir skaidri jāizveido šādas struktūras, jānodrošina, ka to locekļi ir neatceļami pilnvaru laikā, ja vien tie nav izdarījuši pārkāpumu, un jāparedz stingras procesuālās garantijas, lai nodrošinātu tiesu neatkarību⁽¹³⁾.
 13. Tiesvedībā, konkrētāk, personu, kas nav tiesu varas pārstāvji, vai starptautisko ekspertu piedalīšanās pārbaudes struktūru sastāvā nav ar likumu noteikta tiesas principa pārkāpums, ja vien pastāv pietiekams juridiskais pamats šādu struktūru izveidei un likums paredz, ka šādu struktūru locekļi ir neatceļami, ja viņi nav izdarījuši pārkāpumu (isā) pilnvaru termiņa laikā⁽¹⁴⁾.

Izlases 1. izcēlums
Kopsavilkums: pirmspārbaudes process Albānijā

Albānijas Likumā Nr. 96/2016 ir noteikts stingrs pirmspārbaudes process, lai nodrošinātu pārredzamību un ētisku stingrību tiesnešu iecelšanā amatā. Kandidātiem, kas vēlas iestāties Tiesnešu skolā, tiek veiktas rūpīgas mantisko apstākļu un pagātnes pārbaudes, rūpīgi pārbaudot finansiālo integritāti un iespējamās saites ar organizēto noziedzību. Galvenās iestādes, tostarp Īpašuma deklarēšanas un revīzijas augstā inspekcija, Nacionālais izmeklēšanas birojs un Valsts izlūkošanas dienests, sadarbojas, lai apkopotu un izvērtētu svarīgu informāciju. Kandidāti tiek diskvalificēti, ja viņu finanšu deklarācijas ir nepamatotas, ja viņi neatklāj aktīvus vai sniedz nepatiesu informāciju, vai ja viņiem ir sakari ar organizēto noziedzību. Pārredzamība tiek pastiprināta, piešķirot kandidātiem tiesības iepazīties ar savu lietu materiāliem un pārsūdzēt nelabvēlīgus lēmumus.

¹¹ Sk. turpat 246.-247. punktu.

¹² Sk. turpat 248.-251. punktu.

¹³ Skatīt *Baka pret Ungāriju* [GC], App. Nr. 20261/12, 2016. gada 23. jūnija spriedums, ECTK 2016. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=002-11088>.

¹⁴ Skatīt *Xhoxhaj pret Albāniju*, App. Nr. 15227/19, 2021. gada 9. februāra spriedums, ECTK 2021. gadā. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/fre/?i=001-208053>

tiesu iestāžu padomes

14. Apsverot pārbaudes alternatīvas, sadarbība ar tiesu iestāžu padomēm (ja tādas pastāv) ir būtiska, lai nodrošinātu, ka šādi pasākumi atbilst konstitucionālajiem principiem un tiesu iestāžu neatkarības ievērošanai.
15. Tieslietu padomēm ir būtiska nozīme varas līdzsvara saglabāšanā, novēršot un neitralizējot likumdevējas un izpildvaras nepamatotu ietekmi tiesnešu iecelšanā un atlaišanā. Lai pārbaudes alternatīvas būtu efektīvas, šīm padomēm jā saglabā neatkarība un pārredzamība, vienlaikus veicinot jēgpilnu sadarbību ar citām valsts iestādēm. Padomēm kā tiesu pašpārvaldes regulatīvajām struktūrām būtu jāstrādā līdztekus reformu iniciatīvām, lai nodrošinātu, ka jaunie mehānismi uzlabo pārskatatbildību, neapdraudot tiesu varas autonomiju vai objektivitāti, tādējādi stiprinot sabiedrības uzticību tiesu sistēmai.
16. Katra valsts izvēlas savu tiesnešu iecelšanas modeli. Tiklīdz modelis ir noteikts ar konstitucionāliem noteikumiem vai valsts tiesību aktiem, tas ir stingri jāievēro. Jebkuras reformas tiesnešu iecelšanas procesā nedrīkst apdraudēt pamattiesības uz neatkarīgu un objektivu tiesu, kas izveidota ar likumu, kā to garantē ECTK 6. pants.
17. ECT standartos ir uzsvērts, ka jebkuras būtiskas izmaiņas Tieslietu padomes locekļu ievēlēšanas procesā apvienojumā ar iepriekšējo locekļu pilnvaru termiņa priekšlaicīgu izbeigšanu grauj padomes neatkarību⁽¹⁵⁾. ECT ir skaidri norādījusi, ka tiesu sistēmas reformas nedrīkst graut tiesu varas un tās pārvaldes iestāžu neatkarību⁽¹⁶⁾.

Parastās un ārkārtas alternatīvas

18. Vērtēšanas alternatīvas ir vērstas uz esošo regulārās tiesu iestāžu pārskatatbildības mehānismu stiprināšanu, lai nodrošinātu ilgtspējīgu un līdzsvarotu pieeju tiesu iestāžu integritātes un sabiedrības uzticības stiprināšanai. Atšķirībā no pārbaudes tiesā, kas var būt traucējoša, šie pasākumi nostiprina iedibinātās sistēmas, kas veicina pārskatatbildību, izmantojot konsekventus, nepārtrauktus un pārredzamus procesus.
19. Šīm alternatīvām būtu jāietver reformu pasākumi, kuru mērķis ir novērst pārskatatbildības trūkumu un plaši izplatīto korupciju tiesu sistēmā. Šos pasākumus var iedalīt divās grupās:

¹⁵ Sk. spriedumu lietā *Grzęda pret Poliju* [GC], App. Nr. 43572/18, 2022. gada 15. marta spriedums, ECTK 2022. gada 15. marta spriedums, ECTK 2022. gada 15. marta spriedums, ECTK 2022. para. 348. Piekļuve: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-216400>

¹⁶ Turpat.

- a. **Esošo parastās atbildības mehānismu stiprināšana** - šie pasākumi kalpo kā alternatīvas tiesu iestāžu pārbaudei, stiprinot esošos tiesu iestāžu atbildības mehānismus.
 - b. **Ārkārtas alternatīvie pasākumi** - lai gan šie pasākumi ir izņēmuma gadījumi, tie joprojām atbilst neiejaukšanās principam tiesu sistēmas pienācīgā darbībā.
20. Pārbaudei alternatīvo pasākumu mērķis ir novērst pārskatatbildības trūkumu un plaši izplatīto korupciju tieslietu sistēmā, neizmantojot pārbaudes praksi, kas var nozīmēt nepamatotu iejaukšanos tiesu varas neatkarībā un objektivitātē.
21. Tiesību normas, kas reglamentē alternatīvus pasākumus, vienmēr būtu jāraksta skaidrā valodā, pamatojoties uz skaidriem kritērijiem un nepaļaujoties uz neskaidriem vai vispārīgiem jēdzieniem.

A. Parastās atbildības mehānismi

22. Praktiķiem un politikas veidotājiem būtu jāapsver strukturālās reformas kā efektīvas alternatīvas pārbaudei, lai risinātu bažas par korupciju un tiesnešu integritāti. Šīm reformām par prioritāti būtu jānosaka ilgtermiņa mērķi, izveidojot ilgtspējīgus mehānismus, tostarp institucionālās garantijas, pārredzamas procedūras un neatkarīgu uzraudzību.
23. Labi izstrādāta regulāras mantiskā stāvokļa deklarēšanas sistēma var kalpot kā praktiska alternatīva pārbaudei, efektīvi identificējot un novēršot interešu konfliktus tiesu iestādēs. Šis mehānisms uzlabo pārredzamību un veicina tiesnešu integritātes kultūru, risinot problēmas, netraucējot pārbaudes procesu⁽¹⁷⁾.
24. Lai nodrošinātu taisnīgumu un ilgtspēju, aktīvu deklarēšanas sistēmās jāievēro proporcionalitātes princips, līdzsvarojot pārredzamības nepieciešamību ar tiesnešu un viņu ģimenes locekļu tiesībām uz privātumu. Aktīvu deklarācijas informācijas izpaušana ieinteresētajām personām ārpus tiesu sistēmas būtu jāierobežo ar gadījumiem, kad ir ticami pierādīta likumīga interese, aizsargājot konfidencialu informāciju un vienlaikus saglabājot pārskatatbildību. Šāda pieeja stiprina tiesu integritāti, izmantojot regulārus pārskatatbildības mehānismus, vienlaikus aizsargājot personu tiesības.

17

Sk. Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes Atzinumu Nr. 21 (2018), "*Korupcijas novēršana tiesnešu vidū*", 1. punkts. 38-40. Piekļuve: <https://rm.coe.int/ccje-2018-3e-avis-21-ccje-2018-prevent-corruption-amongst-judges/16808fd8dd>

25. Trešo personu, piemēram, ģimenes locekļu, privātums būtu jāaizsargā vēl stingrāk nekā tiesnešu privātums. Lai saglabātu tiesnešu neatkarību, šīs sistēmas var pārvaldīt specializēta struktūra tiesu sistēmā, nodrošinot gan atbildības, gan neatkarības ievērošanu¹⁸.
26. Tiesnešu ētikas veicināšanai varētu izveidot tādas institucionālus mehānismus kā tiesnešu ētikas padomdevēja struktūra, kas uzlabotu disciplinārās sistēmas efektivitāti un objektivitāti. Šādi mehānismi var palīdzēt standartizēt ētikās prasības un sniegt konsekvēntus norādījumus tiesnešiem¹⁹.

a. Darbības novērtējums

27. Regulāras darba izpildes novērtēšanas sistēmas ieviešana un stiprināšana kā alternatīvas atestācijai palīdz novērtēt tiesnešu attiecībā uz viņu atbilstību tiesību normām, efektivitāti lietu vadīšanā un profesionālu uzvedību pret tiesvedības dalībniekiem un kolēģiem. Šie periodiskie novērtējumi nodrošina, ka tiesneši saglabā augstus profesionālos standartus visā amata pilnvaru laikā un nodrošina tiesnešu atbildību, netraucējot institucionālo nepārtrauktību vai neatkarību.
28. Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes (CCJE) Atzinumā Nr. 17 (2014) vēlreiz apstiprināts, ka novērtējumiem jābūt vēršoties uz tiesiskuma kvalitātes uzlabošanu, nevis tiesu neatkarības ierobežošanu.²⁰ Novērtējumiem būtu jāveicina profesionālā pilnveide, jāveicina konsekvence un jānosaka mācību vajadzības, bet tie nekad nedrīkst kalpot kā spiediena vai politiskās ietekmes instrumenti.
29. Tiesnešu darbības kritēriju izstrāde, ko dažādi piemēro atlases, novērtēšanas un paaugstināšanas amatā procesos, veicina profesionālo standartu uzturēšanu visā tiesneša karjeras laikā, un tos var definēt ar šādām kategorijām²¹:
 - **Profesionālā kompetence:** spēja sagatavot labi pamatotus lēmumus, spēja pienācīgi vadīt tiesas procesu un pierādītas zināšanas par piemērojamiem tiesību aktiem un procedūrām;

¹⁸ Sk. CEELI institūta Pamatnostādnes par tiesnešu pārbaudi (2024), 6. un 7. punkts. Pieejams: <https://ceeliinstitute.org/resource/guidelines-on-judicial-vetting>.

¹⁹ Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome, Atzinums Nr. 3 (2002), *Tiesnešu ētika un atbildība*, 3. punkts. 45-49. Piekļuve: <https://rm.coe.int/168070098d>.

²⁰ Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE). (2014). *Atzinums Nr. 17 (2014) par tiesnešu darba novērtēšanu, tiesiskuma kvalitāti un tiesu neatkarības ievērošanu*. Eiropas Padome. Pieejams: <https://rm.coe.int/opinion-n-17-2014-on-the-evaluation-of-judges-work-the-quality-of-just/16807482de>.

²¹ "Tiesneša portrets" (2021) ir daudzdimensionāls kompetenču modelis, kas jāizvērtē tiesnešu atlases, novērtēšanas un paaugstināšanas amatā procedūru laikā. *Tiesnešu atlases, novērtēšanas un paaugstināšanas amatā salīdzinošā analīze: pašreizējie kritēriji un metodoloģija, ko izmanto ES un ārpus tās* (projekta Nr. 2018-1-0662).

- **Personīgās kompetences:** spēja pieņemt lēmumus, noturība stresa apstākļos, atvērtība inovācijām un tehnoloģiju attīstībai;
 - **Sociālās un komunikācijas kompetences:** spēja būt par starpnieku, vadīt, efektīvi komunicēt, izrādīt cieņu pusēm un pieejamā veidā izskaidrot lēmumus;
 - **integritātes kompetence:** noturība pret nevajadzīgu ietekmi, profesionālās ētikas ievērošana un apņemšanās ievērot tiesnešu neatkarību; un
 - **citas fakultatīvās kompetences:** tostarp tiesneša iesaiste plašākā sabiedrībā un pierādīta spēja mācīties.
30. Lai gan tiesnešu izcilības definēšana ir ļoti svarīga, vienlīdz svarīga ir arī efektīva un taisnīga šo kompetenču novērtēšanas metodoloģija. Novērtējumiem jābūt objektīviem, balstītiem uz skaidriem, iepriekš noteiktiem kritērijiem, un tajos jāietver procesuālie aizsardzības pasākumi, lai novērstu patvaļu.
31. Vērtēšanas instrumentos būtu jāapvieno kvantitatīvi dati (piemēram, pieņemto lēmumu skaits, savlaicīgums) ar kvalitatīviem novērtējumiem (piemēram, argumentācijas kvalitāte, taisnīgums, tiesas procesā izrādītā cieņa). Tādi rīki kā strukturēti intervijas, kolēģu vērtējumi un lietu materiālu pārskati, būtu jānosaka par prioritāti.
32. Tiesnešu darba uzlabošanai ieteicams veikt neformālus novērtējumus, koncentrējoties uz atgriezenisko saiti, nevis uz sankcijām. Ja pastāv formālas novērtēšanas sistēmas, tām ir jāļauj tiesnešiem komentēt savus vērtējumus un pārsūdzēt nelabvēlīgus rezultātus.
33. Lēmumu pieņēmējiem, kas iesaistīti atlasē un novērtēšanā, būtu jāiziet specializēta apmācība par neobjektivitātes mazināšanu, objektīvām novērtēšanas metodēm un tiesu neatkarības ievērošanu.
34. Lai uzlabotu darbības novērtēšanu, vērtētājiem jāizmanto lietu pārvaldības dati, lai izstrādātu jēgpilnus darbības rādītājus, ar kuriem novērtētu tiesu efektivitāti.
35. Pārmērīga paļaušanās uz statistiku var izkropļot tiesnešu uzvedību, mudinot tiesnešus dot priekšroku kvantitātei, nevis tiesvedības sarežģītībai vai kvalitātei. Kombinēta metodoloģija, kurā izmanto statistikas datus, kas kontekstuāli saistīti ar lietu sarežģītību, un salīdzinošās pārskatīšanas novērtējumiem, ir būtiska, lai nodrošinātu precīzāku tiesnešu darba rezultātu atspoguļojumu.

36. Novērtējumos būtu jākoncentrējas tikai uz tiesnešu kompetenci, nepārbaudot atsevišķu lēmumu saturisko pareizību, jo pretējā gadījumā tiktu pārkāpta tiesnešu neatkarība. Vērtēšanas struktūrās būtu jāiekļauj tiesneši vai tiesnešu padomes, nevis pārstāvji no Saskaņā ar CCJE ieteikto paraugpraksi un starptautiskajiem standartiem.

b. Integritātes pārbaudes

37. Parastās integritātes pārbaudes kalpo kā mehānisms, lai nodrošinātu tiesnešu pārskatatbildību, uzturētu tiesu standartus un saglabātu sabiedrības uzticību tiesu varai. Šīs pārbaudes ietver sistemātisku tiesnešu rīcības, finanšu pārredzamības un ētikas un profesionālo principu ievērošanas novērtēšanu.
38. Šo pārbaūžu mērķis ir drīzāk preventīvs, nevis sodošs, lai saglabātu tiesnešu integritāti un uzlabotu sabiedrības uzticēšanos tiesu varai.
39. Integritātes pārbaudes kā alternatīvas pārbaudei var saprast divos atšķirīgos kontekstos. Pirmais ir pārbaudes mehānisms kandidātiem, kas vēlas ieņemt amatus tiesu pašpārvaldes struktūrās un specializētās iestādēs, piemēram, tiesu padomēs. Šādā veidā integritātes pārbaudes kalpo kandidātu piemērotības pārbaudei, neveidojot visaptverošu tiesnešu pārbaudes procesu. Otrais konteksts attiecas uz šo pašpārvaldes struktūru locekļiem, kuru godprātības pārbaudes darbojas kā pārbaudes veids. Lai gan šī pieeja ir visaptverošāka nekā sākotnējā kandidātu pārbaude, tā joprojām ir ierobežotāka nekā pilnvērtīga tiesnešu pārbaude, jo tā neattiecas uz visu tiesu varu kopumā⁽²²⁾.
40. Parastās integritātes pārbaudes ir standarta un kopumā nav pretrunīgas plašas pārbaudes procedūras, kas būtu jāparedz tikai izņēmuma gadījumiem. Šādos pasākumos ir jāpanāk līdzsvars starp nepieciešamību saglabāt integritāti un tiesu neatkarības saglabāšanu.
41. Integritātes pārbaudes kā tādas nav tieši aplūkotas vai reglamentētas nevienā saistošā starptautiskā tiesību aktā. Tomēr nesaistošos tiesiskos regulējumos (ieteikuma tiesībās) un tiesu praksē par tām ir lietderīgi diskutēt⁽²³⁾.
42. Integritātes pārbaudes nav lustrācija. Lustrācijas mērķis ir atstādināt no valsts amatiem personas, kuras ir bijušas cieši saistītas ar iepriekšējiem nedemokrātiskiem režīmiem un ir bijušas iesaistītas cilvēktiesību pārkāpumos vai nu tāpēc, ka tās nav iespējams atstādināt no amata, vai tāpēc, ka tās nav iespējams

²² Sīkāku informāciju par integritātes pārbaudēm skatīt CEELI *pamatnostādnēs par tiesnešu pārbaudi*. Pieejams: <https://ceeliinstitute.org/resource/guidelines-on-judicial-vetting>.

²³ Sk. Eiropas Komisija par demokrātiju caur tiesībām (Venēcijas komisija), *Venēcijas komisijas atzinumu un ziņojumu apkopojums par tiesnešu un prokuroru pārbaudēm*, CDL-PI(2022)051, 2022. gada 19. decembris, 1. punkts.

40. Pieejams: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI\(2022\)051-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-PI(2022)051-e)

uzticību kalpot jaunajai demokrātiskajai valdībai vai tāpēc, ka viņi tiek uzskatīti par nepiemērotiem tās pārstāvēšanai⁽²⁴⁾.

43. Jāizstrādā tiesiskais pamats, kas paredzētu starptautiskajiem standartiem **a t b i l s t o š a s** integritātes pārbaudes. Šo pārbaudu pilnvarām un darbības jomai jānosaka kompetences, neatkarības un ētiskas rīcības kritēriji⁽²⁵⁾. Lai izvairītos no interešu konfliktiem un nodrošinātu taisnīgumu, iestādei, kas veic godprātības pārbaudes, jābūt neatkarīgai no izpildvaras vai likumdevējvaras. Turklāt integritātes pārbaudēm jābalstās uz standartizētiem un objektīviem kritērijiem, piemēram, atbilstību tiesību aktiem par finanšu informācijas atklāšanu un ētikas standartiem, izvairoties no patvaļīgiem lēmumiem.
44. Vēl viens integritātes pārbaudes veids ir interešu konflikta pārbaude. Tām būtu jāidentificē politiskās saites, ģimenes saites un uzņēmējdarbības intereses, kas varētu apdraudēt neatkarību, un jānodrošina, ka kandidāti atklāj jebkādas iepriekšējās saistības ar politiskām struktūrām. Lai efektīvi atklātu iespējamus konfliktus, būtu jāievieš tādi mehānismi kā automatizētas deklarāciju uzraudzības sistēmas, izlases veida revīzijas un publiskās informācijas analīze.

c. Drošības pārbaudes

45. Jānoskaidro *drošības pārbaudes*, kas kalpo kā papildu līmenis integritātes novērtēšanā, identificējot iespējamās vājās vietas, nepamatotas ietekmes riskus vai interešu konfliktus, kas varētu apdraudēt tiesneša neatkarību.
un objektivitāti, un *drošības pārbaudu* praksi, kas ietver periodiskas tiesnešu novērtēšanu pēc iecelšanas amatā un drošības dienesta i e j a u k š a n o s tiesnešu iecelšanas vai atlaišanas procesos. Sīkāku informāciju par drošības pārbaudu praksi skatīt *Pamatnostādnēs par tiesnešu pārbaudēm*²⁶.
drošības pārbaudu mērķis ir identificēt tādus riskus kā interešu konflikti, ārēja ietekme vai uzņēmība pret korupciju, nodrošinot, ka kandidāti vai esošie tiesneši neapdraud tiesu sistēmas integritāti vai neatkarību.
46. Drošības pārbaudes šajā kontekstā ietver sodāmības reģistra un saistību ar potenciāli korumpētām personām vai organizācijām pārbaudi. Šīs pārbaudes ietver biogrāfijas pārbaudi, lai identificētu tādus "sarkanos signālus" kā neatklātas finansiālas intereses vai saiknes ar noziedzību, drošības anketu aizpildīšanu, kurās detalizēti norādītas saites un īpašumi, sadarbību ar drošības aģentūrām, lai novērtētu risku, un pārsūdzības procesus, kas ļauj kandidātiem apstrīdēt nelabvēlīgus lēmumus.
47. Priekšvēstures pārbaudes nodrošina, ka tiesneši un prokurori izvairās no nepiemērotiem kontaktiem ar organizēto noziedzību, jo šādas attiecības apdraud valsts drošību, sabiedrības drošību un tiesiskumu. Šādu tiesību aktu mērķis ir atjaunot tiesnešu

²⁴ Skatīt *id.* 15-21.

²⁵ Sk. *id.* 41.

²⁶ Sk. CEELI Institute, Guidelines on Judicial Vetting (2024), paragrāfi. 32-40. Pieejams: <https://ceeliinstitute.org/assets/resources/ceeli-guidelines-judicial-vetting.pdf>.

neatkarību, uzturēt tiesiskumu un veidot sabiedrības uzticību šīm iestādēm saskaņā ar ECTK 8. pantā atļautajiem privātās dzīves ierobežojumiem⁽²⁷⁾.

48. Skaidri, iepriekš noteikti sliekšņi, piemēram, būtiskas finansiālas neatbilstības vai saikne ar organizēto noziedzību, nodrošina, ka diskvalifikācijas pamatā ir būtiski un objektīvi pierādījumi.
49. Drošības pārbaudēs ir jāpanāk līdzsvars starp tiesu neatkarības nodrošināšanu un privātās dzīves tiesību ievērošanu. Pārmērīga paļaušanās uz drošības aģentūrām, jo īpaši tām, kuras ietekmē izpildvara, nav ieteicama un var apdraudēt tiesu neatkarību, savukārt pārāk invazīvas procedūras var aizskart privātās dzīves neaizskaramību un izraisīt tiesu varas pretestību⁽²⁸⁾.

d. Deklarācijas par aktīviem

50. Mantas deklarācijas ir regulārs instruments tiesu iestāžu pārskatatbildības veicināšanai, un korupcijas novēršanai, un tās var izmantot kā alternatīvu tiesnešu pārbaudei. Tās ļauj iestādēm uzraudzīt un atklāt iespējamus interešu konfliktus, nelikumīgu iedzīvošanos vai neētisku rīcību tiesnešu vidū, tādējādi stiprinot sabiedrības uzticību tiesu varai.
51. To mērķis ir nodrošināt finanšu darījumu pārredzamību, atklāt un novērst korupciju, nelikumīgu iedzīvošanos un interešu konfliktus, kā arī kalpot kā galvenais instruments tiesu iestāžu integritātes saglabāšanai. Finanšu informācijas atklāšanas saturam būtu jāietver personīgie un ģimenes aktīvi, piemēram, īpašumi, transportlīdzekļi, bankas konti, ieguldījumi un vērtspapīri; saistības, tostarp parādi, aizdevumi un hipotēkas; ienākumu avoti, tostarp algas, blakus ienākumi, uzņēmējdarbības intereses un dāvanas, kas pārsniedz noteiktu juridisko sliekšni; un nozīmīgi darījumi, piemēram, nozīmīgu aktīvu pirkšana vai pārdošana.
52. Šis process ietver vairākus svarīgus posmus, kuros deklarācijas tiek iesniegtas integritātes vai pretkorupcijas iestādēm analīzei, kur tās tiek rūpīgi pārbaudītas, lai pārliecinātos par to precizitāti un pilnīgumu. Pēc tam finanšu dati tiek salīdzināti ar oficiāliem dokumentiem, piemēram, nodokļu deklarācijām un bankas izrakstiem, lai identificētu jebkādas neatbilstības. Ja tiek atklātas būtiskas neatbilstības vai nedeklarēti aktīvi, tiek uzsākta turpmāka izmeklēšana, lai noteiktu, vai ir noticis pārkāpums. Dažās jurisdikcijās aktīvu deklarācijas daļēji vai pilnībā tiek publiskotas, veicinot pārredzamību un vairojot uzticību tiesu varai.

²⁷ Sk. Venēcijas Komisija, Amicus Curiae Brief Konstitucionālajai tiesai par Likumu par tiesnešu un prokuroru pārejošu pārvērtēšanu (Vetting Law), Atzinums Nr. 868/2016, CDL-AD(2016)036, pieņemts 109. plenārsēdē, Strasbūrā, 2016. gada 12. decembris. Pieejams: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)036-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)036-e)

²⁸ Skatīt Venēcijas Komisija, Atzinums par drošības pārbaudes atjaunošanas procedūras ieviešanu, veicot grozījumus Tiesu likumā (Horvātija), pieņemts 130. plenārsesijā, Venēcija un tiešsaistē, 2022. gada 18.-19. marts, 1. punkts. 16-18. Pieejams: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2022\)005-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2022)005-e).

53. Pret tiesnešiem vai tiesnešu kandidātiem, kuri laikus neiesniedz deklarācijas vai sniedz nepatiesu informāciju, būtu jāizvirza disciplinārlieta, un viņiem būtu jāpiemēro tādi sodi kā naudas sods, atstādināšana vai atbrīvošana no amata. Tiesnešu amata diskvalifikācijai jebkurā gadījumā nevajadzētu būt automātiskai, ja vien to neparedz valsts konstitūcija. Smagos gadījumos, kad korupcija vai nelikumīga iedzīvošanās ir acīmredzama, personas var tikt sauktas pie kriminālatbildības, tādējādi pastiprinot šo pārskatatbildības pasākumu ievērošanas nozīmi.

B. Ārkārtas pārskatatbildības mehānismi

54. Lai gan šie pasākumi pēc būtības ir ārkārtēji, tie ir rūpīgi izstrādāti, lai saglabātu trauslo tiesu neatkarības un atbildības līdzsvaru, nodrošinot, ka tie pilnībā atbilst neiejaukšanās principam tiesu sistēmas pienācīgā darbībā.
55. Tā kā alternatīviem ārkārtas pasākumiem ir ārkārtas raksturs un, lai gan tie nav līdzvērtīgi pilnvērtīgai pārbaudei, tie joprojām ir ārkārtas risinājumi, pret tiem būtu jāizturas piesardzīgi. Šādu pasākumu īstenošana parastos apstākļos var radīt ievērojamu spiedienu tiesu sistēmā. Valsts iestādēm būtu rūpīgi jāizvērtē šie riski, pirms apsvērt to pieņemšanu⁽²⁹⁾
56. Ārkārtas alternatīvie pasākumi būtu jāizmanto un jāpamato kā vienreizējs pasākums, un valsts iestādēm būtu jāsniedz pārliecinoši pierādījumi par parastajiem pārskatatbildības pasākumiem raksturīgajiem trūkumiem, lai tos attaisnotu⁽³⁰⁾.
57. Lai nodrošinātu reformu leģitimitāti un efektivitāti, ir ļoti ieteicamas plašas konsultācijas ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp pilsonisko sabiedrību⁽³¹⁾.

a. Starptautisko ekspertu iesaistīšana

58. Starptautisku ekspertu kā padomdevēju iesaistīšana iecelšanas vai disciplinārlietu procedūrās nodrošina, ka šie procesi tiek veikti ar visaugstāko pārredzamības, taisnīguma un starptautisko standartu ievērošanas pakāpi.
59. Starptautiskajiem ekspertiem var būt izšķiroša nozīme korupcijas apkarošanas iestāžu izveidē un stiprināšanā, sniedzot nenovērtējamu atbalstu šādās jomās

²⁹ Skatīt Venēcijas komisiju, Pagaidu atzinumu par Konstitūcijas grozījumu projektu par tiesu varu, CDL-AD(2015)045, 1. punkts. 98-100. Pieejams: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2015\)045-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2015)045-e).

³⁰ Sk. arī Pretkorupcijas valstu grupa (GRECO), Ceturtais novērtējuma kārtas ziņojums, 4. punkts. 65 un 110. Pieejams: rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/16809fec2b.

³¹ Sk. EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību birojs (ODIHR), Pagaidu atzinums par likumprojektu par Moldovas Republikas Augstākās tiesas un prokuratūras reformu, 2019. gada 16. oktobris, 1. punkts. 57-58. Pieejams: <https://www.osce.org/odihr/440411>

kritiski svarīgi procesi, piemēram, tiesnešu atlase un novērtēšana. Viņu iesaiste būtu jāvērs uz to, lai koncentrētos uz kandidātu profesionālās integritātes novērtēšanu, nodrošinot, ka šajos svarīgajos amatos tiek izskatītas tikai personas ar augstiem ētikas standartiem.

60. Starptautisko ekspertu kompetence var ietvert arī kvalifikācijas eksāmenu izstrādi un vadīšanu, kas stingri novērtē kandidātu juridiskās zināšanas, tiesneša temperamentu un vispārējo profesionālo kompetenci.
61. Starptautiskie eksperti var darboties vērtēšanas komisijās, kuru uzdevums ir izvērtēt kandidātus tiesnešu iecelšanai amatā vai novērtēt to tiesnešu rīcību, pret kuriem ierosinātas disciplinārlietas. Viņu loma var sniegt salīdzinošu ieskatu, nodrošinot, ka izmantotie kritēriji atbilst labākajai starptautiskajai praksei tiesnešu ētikas, kompetences un neatkarības jomā. Papildus konsultatīvajām funkcijām starptautiskie eksperti var nodrošināt apmācību vietējām tiesu padomēm, iecelšanas komitejām vai disciplinārlietu komisijām. Tas nodrošina, ka vietējās ieinteresētās personas ir apgādātas ar prasmēm un zināšanām, lai vadītu tiesvedību saskaņā ar starptautiskajām normām.
62. Starptautisko ekspertu lomu ārkārtas alternatīvās pārbaudēs, tostarp viņu kompetenci pienākumus, var noteikt, pamatojoties uz esošajiem standartiem, kas piemērojami pārbaudes procedūrām. Šie standarti izriet no ECT judikatūras un Venēcijas komisijas nostājas par pārbaudes procesiem, kā tas ir parādīts lietā *Xhoxhaj pret Albāniju*. Tas ietver apsvērumus par starptautisko ekspertu iesaistes leģitimitāti un viņu atbildību pārbaudes ietvaros.
63. Starptautisko ekspertu nozīmīgu pilnvaru piešķiršana kandidātu atbilstības noteikšanā nav līdzvērtīga suverenitātes zaudēšanai⁽³²⁾. Suverenitāti var saglabāt, ieviešot sistēmu, kas prasa kvalificētu balsu vairākumu lēmumu pieņemšanai, vai nu lai atbalstītu diskvalificējošu veto, vai arī lai apstiprinātu kandidātu, tādējādi nodrošinot līdzsvarotu un uz sadarbību balstītu procesu.
64. Ir skaidri jādefinē starptautisko ekspertu loma. Kā vadlīnijas var izmantot lietu *Xhoxhaj pret Albāniju*, kurā ECT norādīja, ka starptautisko novērotāju (SJO) konstatējumiem un atzinumiem ir ekspertu ziņojumu procesuālā vērtība; tie var ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu, bet tiem nav tiešas pierādījumu vērtības. ECT secināja, ka starptautiskās sabiedrības iesaistīšanās, izmantojot tādus mehānismus kā SJO, palīdzēja uzlabot procesa pārredzamību un uzticamību, tādējādi atbalstot Albānijas centienus apkarot korupciju tās tiesu sistēmā.

³² Ukrainas Augstākajā pretkorupcijas tiesā seši Starptautiskās ekspertu padomes locekļi palīdz Augstajai tiesnešu kvalifikācijas komisijai tiesnešu atlase.

65. Pārbaudes struktūru locekļiem katru gadu ir jāparedz prasība publiski atklāt savus īpašumus, pastāvīgi jāuzrauga viņu finanšu darījumi un iespējama atteikšanās no saziņas privātuma saistībā ar viņu pienākumiem³³.
66. Lai nodrošinātu ārvalstu ekspertu legimitāti, iesaistoties tiesnešu iecelšanā, ir ļoti svarīgi noteikt skaidrus juridiskus kritērijus, kas nosaka, kuri starptautiskie donori piedalās, pārbauda to pārstāvību starptautiskajā sabiedrībā un nosaka standartus to izvirzīšanas procesiem³⁴.
67. Īstenojot ārkārtas pārbaudes alternatīvas, pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir būtiska loma starptautisko ekspertu atbalstīšanā, sniedzot vietējo ekspertu ieskatu. un analizēt plašas datu kopas, kas ir neatņemama sastāvdaļa, lai veiktu rūpīgas integritātes pārbaudes. Pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana veicina pārredzamību un pārskatatbildību, uzraugot valdības rīcību un iestājoties par atklātību.

b. Tiesnešu iecelšanas un atlaišanas procesu uzraudzība .

68. Ļoti svarīgi ir izmantot tiesnešu iecelšanas un atlaišanas procesu uzraudzības mehānismus, lai nodrošinātu pārredzamību, taisnīgumu un pārskatatbildību tiesu sistēmā. Šiem procesiem nepieciešama rūpīga pārraudzība, lai novērstu nepamatotu ietekmi, korupciju un neefektivitāti, kas var mazināt sabiedrības uzticību tiesu sistēmai. Efektīva uzraudzība var izgaismot sistēmiskus trūkumus, identificēt pārkāpumu modeļus un sniegt vērtīgus datus reformu centieniem.
69. Neatkarīgu (vietējo vai starptautisku) organizāciju iesaistīšana tiesas procesu uzraudzībā var kalpot kā spēcīgs instruments, lai stiprinātu iekšzemes tiesu sistēmas, palielinātu sabiedrības un ārējo tiesu sistēmas uzraudzību un pievērstos jutīgām jomām, piemēram, iespējamai korupcijai.
70. Tiesnešu amata kandidātu publiskas uzklausišanas vai komentāri ļauj sniegt plašāku ieguldījumu un palīdz nodrošināt, ka ieceltie tiesneši ievēro augstus ētikas un profesionālos standartus.

³³ Sk. 19. piezīmi, 5.-10. punkts.

³⁴ Transparency International, Pretkorupcijas palīdzības dienesta atbilde, Judicial Appointments: Korupcijas riski un integritātes standarti, aut: Guilherme France, recenzents(-i): Matthew Jenkins un Alvin Nicola, Transparency International Indonēzija, 2023. gada 20. septembris, 14.-17. lpp.

II NODAĻA: TIESNEŠU DISCIPLINĀRĀ ATBILDĪBA

IEVADS

71. Tiesnešu disciplinārie pasākumi ir būtisks instruments tiesu sistēmas integritātes un atbildības uzturēšanai. Tie ir rūpīgi jālīdzsvaro, lai aizsargātu tiesnešu individuālās tiesības un aizsargātu viņu lomas funkcionālo leģitimitāti. Disciplināratbildība nedrīkst mazināt tiesnešu neatkarību vai atturēt tiesnešus no savu pienākumu objektīvas izpildes. Tā vietā tai būtu jākalpo kā korektīvam pasākumam, kas nodrošina ētikas standartu ievērošanu, vienlaikus veicinot sabiedrības uzticēšanos tiesu varai.
72. Disciplinārlietām ir nepieciešama skaidrība un precizitāte, lai saglabātu to atšķirīgo lomu tiesību sistēmā. Tās ir skaidri jānošķir no krimināllietām, civillietām vai administratīvajām lietām, lai saglabātu tiesu sistēmas unikālo stāvokli. Pārkāpumi ir precīzi jādefinē, nodrošinot, ka sankcijas piemēro tikai par darbībām, kas nav savienojamas ar tiesneša amatu. CCJE uzsver nepieciešamību skaidras definīcijas un procesuālās garantijas, lai novērstu disciplināro mehānismu ļaunprātīgu izmantošanu⁽³⁵⁾.
73. Disciplinārlietām būtu jākoncentrējas tikai uz profesionāliem pārkāpumiem vai būtiskiem ētikas normu pārkāpumiem, kas apdraud tiesu varas integritāti. Svarīgi ir tas, ka disciplinārlietas nav forums, kurā apstrīdēt tiesnešu lēmumus vai tiesību interpretācijas, pat ja tās ir pretrunīgas, izņemot ļaunprātības, apzinātas likuma neievērošanas vai rupjas nolaidības gadījumus⁽³⁶⁾. Ja disciplinārlietas kalpotu kā līdzeklis, lai apstrīdētu tiesnešu nolēmumus, tiktu apdraudēta tiesnešu neatkarība un tiesneši tiktu pakļauti ārējam spiedienam, kas atturētu viņus pieņemt objektīvus lēmumus⁽³⁷⁾.
74. ECT uzsver tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu, sankciju samērīgumu, un procesuālās garantijas, tostarp tiesības uz pārsūdzību. ECT norāda uz nepieciešamību pēc pārredzamības un tiesnešu tiesību aizsardzības saskaņā ar ECTK 6. un 10. pantu⁽³⁸⁾. ECT Engel kritēriji³⁹ pamato atšķirību starp

³⁵ Sk. 13. piezīmi, 24.-25. punkts.

³⁶ Sk. Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes (CCJE) atzinumu Nr. 18 (2015), 37. lpp. Pieejams: rm.coe.int/ccje Skatīt arī Eiropas Padomes Ieteikumu CM/Rec(2010)12, 1. punkts. 66. Pieejams: <https://rm.coe.int/cmrec-2010-12-on-independence-efficiency-responsibilities-of-judges/16809f007d>

³⁷ Sk. Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes (CCJE) Atzinumu Nr. 27 (2024) par tiesnešu disciplināratbildību, CCJE(2024)5, Strasbūra, 2024. gada 6. decembris. Pieejams: <https://rm.coe.int/opinion-no-27-2024-of-the-ccje/1680b2ca7f>

³⁸ Sk. spriedumu *Oleksandr Volkov pret Ukrainu*, App. Nr. 21722/11, 2013. gada 9. janvāra spriedums, ECTK 2013. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-115871> Sk. arī *Kudeshkina v. Russia*, App. Nr. 29492/05, 2009. gada 26. februāra spriedums, ECTK, 2009. gads. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-91501>

³⁹ Sk. spriedumu *lietā Engel un citi pret Nīderlandi*, App. Nr. 5100/71, 1976. gada 8. jūnija spriedums, ECTK 1976. 62-64. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57479>

disciplinārlietas un kriminālprocesus, civilprocesus un administratīvos procesus.

75. Viena no galvenajām problēmām disciplinārlietās ir iespējamā pārklāšanās ar kriminālprocesu, civilprocesu un administratīvo procesu. Šo tiesvedības veidu nošķiršana ir būtiska, lai novērstu to ļaunprātīgu izmantošanu.

Disciplinārlietu tiesvedības būtība

76. Kriminālprocesa būtība ir vairāk vērsta uz tiesību pārkāpumu novēršanu ar soda mērķiem, un to regulē stingras procesuālās garantijas⁽⁴⁰⁾; civilprocesa būtība ir vērsta uz privātu strīdu risināšanu, koncentrējoties uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem vai kompensācijām, kas nav saistītas ar tiesnešu ētiku. Administratīvā procesa būtība ir saistīta ar iestāžu atbildības nodrošināšanu un darbības pārvaldību, nevis ar profesionālo pārkāpumu. Disciplinārlietām arī turpmāk jābūt stingri vērstām uz ētikas pārkāpumiem, kas apdraud tiesnešu integritāti. Šos procesus nedrīkst ļaunprātīgi izmantot, lai apstrīdētu tiesnešu neatkarību.⁽⁴¹⁾
77. Tiesību aktos neētiskas uzvedības definēšanai bieži tiek izmantoti pārāk plaši vai vispārīgi termini, jo nav iespējams paredzēt un kodificēt katru konkrētu pārkāpuma gadījumu. Cilvēku uzvedība un ētiskās dilemmas ir ļoti niansētas, un stingru noteikumu kopums var neatspoguļot reālās dzīves scenāriju sarežģītību. Izmantojot vispārīgus jēdzienus, likums nodrošina sistēmu, kas ļauj būt elastīgam un pielāgojamam.⁽⁴²⁾
78. Lēmumu pieņēmējiem (piemēram, tiesnešiem vai disciplinārlietu komisiju locekļiem), kad runa ir par šādiem procesiem, ir jāņem vērā katras lietas konteksts. Viņiem ir jāizvērtē attiecīgās rīcības priekšvēsture, apstākļi, nodomi un iespējamā ietekme. Šāda paļaušanās uz spriedumu nodrošina, ka likums var taisnīgi risināt unikālas situācijas, bet tas arī prasa augstu profesionalitātes, objektivitātes un konsekvences līmeni no tiem, kuru uzdevums ir īstenot ētikas standartus.⁽⁴³⁾

Tiesnešu disciplinārās atbildības pamatprincipi

79. **Tiesu varas atbildība** ir jāsaskaņo ar tās neatkarību. lai nodrošinātu, ka disciplinārie mehānismi atbilst tiesiskuma principiem un pareizai tiesas spriešanai. Šādi pamatprincipi

⁴⁰ Skatīt iepriekš.

⁴¹ Sk. 13. piezīmi, 23., 24., 25. punktu.

⁴² Sk. Venēcijas komisija, *Atzinums par Kazahstānas Republikas Drak Tiesnešu ētikas kodeksu*, Atzinums Nr. 841/2016, CDL-AD(2016)013, pieņemts 107. plenārsēdē, Strasbūra, 2016. gada 13. jūnijs. Pieejams: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)013-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)013-e)

⁴³ Turpat 13.-15. punkts.

izklāstīts, kā būtu jāstrukturē disciplinārā atbildība, lai saglabātu šo līdzsvaru, vienlaikus saglabājot tiesu iestāžu atbildību.

80. **Pienācīga tiesas spriešana** ir galvenais tiesnešu disciplinārās atbildības mērķis. Tas prasa, lai disciplinārās sistēmas efektīvi novērstu pārkāpumus, neiejaucoties tiesu varas spējā pildīt tās konstitucionālās funkcijas. Atbildības mehānismiem jāstiprina sabiedrības uzticība tiesu varai, parādot, ka tiesneši ievēro visaugstākos ētikas un profesionālos standartus, nodrošinot taisnīgumu, objektivitāti un kompetenci lēmumu pieņemšanā.
81. **Tiesu varas neatkarības saglabāšana nozīmē, ka** pārskatatbildības mehānismiem ir jāizvairās no ārējo dalībnieku, piemēram, izpildvaras vai likumdevējvaras, nepamatotas ietekmes vai iekšējā spiediena tiesu varas iekšienē. tiesu sistēmas. Neatkarība ir jāaizsargā visos disciplinārā procesa posmos, sākot no disciplinārlietas ierosināšanas līdz lēmuma pieņemšanai un pārsūdzībai, nodrošinot, ka tiesneši var pildīt savus pienākumus, nebaidoties no pretdarbības vai patvaļīga sodīšanas.
82. **Disciplinārās atbildības jomai jābūt skaidri definētai un atbilstoši tiesiskuma principam.** Tiesneši būtu saucami pie atbildības tikai par rīcību, kas tieši ietekmē viņu tiesneša pienākumus vai grauj sabiedrības uzticību tiesu varai. Disciplināratbildību nedrīkst izmantot, lai sodītu tiesnešu lēmumus vai aizskartu tiesnešu tiesības, piemēram, vārda brīvību vai privātās dzīves neaizskaramību, ja vien šīs tiesības netiek ļaunprātīgi izmantotas tādā veidā, kas kaitē tiesnešu integritātei. Skaidrs, paredzams un disciplinārās atbildības kritēriji nodrošina, ka atbildības pasākumi neapdraud tiesnešu neatkarību.
83. **Disciplinārlietas jāreglamentē ar skaidri definētiem procesuālajiem noteikumiem, kas nodrošina pārredzamību, objektivitāti un taisnīgumu.** Šajos procesos iesaistītajām iestādēm, tostarp izmeklēšanas iestādēm, disciplinārlietu padomēm un pārskatīšanas iestādēm, jādarbojas neatkarīgi no politiskās ietekmes un jāievēro noteikumi, kas reglamentē disciplinārlietas. procesuālajām garantijām. Izmeklēšanas, kriminālvajāšanas un iztiesāšanas funkciju nodalīšana ir ļoti svarīga, lai saglabātu objektivitāti un sabiedrības uzticību procesam.
84. **Sankcijām par tiesnešu pārkāpumiem jābūt samērīgām ar pārkāpuma raksturu un smagumu.** Atbildības mehānismiem būtu jānošķir maznozīmīgi pārkāpumi no nopietniem tiesnešu ētikas vai profesionālo pienākumu pārkāpumiem. Proporcionalitāte nodrošina, ka sankcijas efektīvi vēršas pret pārkāpumiem, neradot vājinošu ietekmi uz tiesnešu neatkarību vai neapdraudot tiesneša spēju pildīt savus pienākumus.

Kriminālprocess pret disciplinārlietu .

85. Disciplinārlietām būtu jākalpo korektīviem mērķiem, koncentrējoties uz tiesneša amata cieņas un atbildības uzturēšanu, nevis sodīšanu par krimināltiesību pārkāpumiem. Šajos procesos būtu jārisina tādi pārkāpumi kā neētiska uzvedība, procesuāla nolaidība vai darbības, kas grauj tiesneša profesionālo tēlu.
86. Disciplinārlietās būtu jāievēro mazāk formālas procedūras nekā kriminālprocesos, vienlaikus ievērojot taisnīgas tiesas principus. Tie ietver tiesības uz aizstāvību, objektīvu iztiesāšanu, sankciju samērīgumu un tiesības pārsūdzēt tiesā, kas atbilst ECTK 6. panta kritērijiem.
87. Turpretī kriminālatbildība attiecas uz darbībām, kas pārkāpj likumu un apdraud sabiedrisko kārtību vai indivīda tiesības. To reglamentē kriminālkodeksi un kriminālprocesi, un tā ietver soda pasākumus, piemēram, brīvības atņemšanu vai naudas sodus, atspoguļojot sabiedrības reakciju uz prettiesisku rīcību.
88. **K r i m i n ā l p r o c e s s** kā soda un preventīvs pasākums ir saistīts gan ar apsūdzētā iespējamo brīvības zaudēšanu, gan ar plašākiem sabiedrības interešu apsvērumiem, un tāpēc tam ir nepieciešamas stingras garantijas, tostarp nevainīguma prezumpcija, tiesības uz juridisko pārstāvību, stingra procesuālā taisnīguma ievērošana un pierādījumi, kas ir neapstrīdami⁽⁴⁴⁾.

Izlases 2. logs: Engel kritēriji

ECT formulētos **Engel kritērijus** izmanto, lai noteiktu, vai tiesvedība ietilpst disciplināro vai krimināltiesību jomā saskaņā ar ECTK 6. pantu. Šie kritēriji nodrošina, ka tiesības uz taisnīgu tiesu tiek piemērotas ne tikai formālajam kriminālprocesam, bet arī kvazikariminālprocesam un dažām disciplinārlietām. Tie uzsver 6. panta aizsardzības plašo darbības jomu, paplašinot tiesības uz taisnīgu tiesu ārpus tradicionālajām krimināltiesībām, lai aizsargātu personas dažādos juridiskos un disciplināros kontekstos. Pirmais apsvērums ir nodarījuma klasifikācija saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kurā pārbauda, vai nodarījums ir uzskatāms par "krimināltiesisku" vai "disciplināru" saskaņā ar valsts tiesību aktiem.

Lai gan klasifikācijai ir nozīme, tā nav izšķiroša, jo ECT izvērtē nodarījuma raksturu un smagumu. Otrais elements ir nodarījuma raksturs, kas koncentrējas uz to, vai tas pēc būtības ir noziedzīgs. Tas ietver izvērtēšanu, vai noteikums attiecas uz sabiedrību kopumā vai konkrētām grupām (piemēram, militārpersonām vai profesionāļiem) un vai nodarījums aizsargā plašākas sabiedrības intereses, kas bieži liecina par kriminālu raksturu. Visbeidzot, izšķiroša nozīme ir soda bārdzībai, jo īpaši, ja sods ietver brīvības atņemšanu, kas norāda uz kriminālu r a k s t u r u . Tomēr pat ar brīvības atņemšanu nesaistītus sodus, piemēram, naudas sodus vai disciplinārsodus, var uzskatīt par kriminālsodiem, ja tie ir pietiekami bargi vai sodoši.

89. Kritērijs piemēro kumulatīvi, kas nozīmē, ka nodarījumu var klasificēt kā noziedzīgu, pat ja tikai daži no šiem elementiem pamato šādu secinājumu. Piemēram, disciplinārs pārkāpums saskaņā ar valsts tiesību aktiem var tikt uzskatīts par noziedzīgu 6. panta darbības jomā, ja tas ir saistīts ar ievērojamiem sodiem vai plašākām sekām sabiedrībai, piemēram, korupciju vai nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizēšanu. Un otrādi, iekšēji disciplināri pasākumi ar nelielām sekām var neatbilst kriminālvajāšanas sliekšnim.
90. Ētikas pārkāpumi, kas sasniedz noziedzīgas rīcības līmeni, piemēram, korupcija vai kukuļdošana, ir jānovērš ar kriminālvajāšanas palīdzību, lai saglabātu sabiedrības uzticību tiesu varai.

Civilprocess un administratīvais process salīdzinājumā ar disciplinārlietu Procesi

91. Civilprocesam un disciplinārprocesam ir pilnīgi atšķirīgi mērķi, un tie risina būtībā atšķirīgus jautājumus. Civilprocesā tiek izskatīti strīdi starp privātpersonām - fiziskām vai juridiskām personām. Tos reglamentē civilprocesuālās tiesības, un to mērķis parasti ir nodrošināt tiesiskās aizsardzības līdzekļus, lai novērstu tiesību vai pienākumu pārkāpumus.
92. Administratīvajā tiesvedībā tiek risināti strīdi starp administratīvajām iestādēm un fiziskām vai juridiskām personām, kā arī konflikti starp administratīvajām iestādēm. Šīs lietas parasti attiecas uz valsts pilnvaru īstenošanu, regulējuma izpildi vai individuālo tiesību aizsardzību.
93. Administratīvās procedūras un tiesību akti ir jāpiemēro administratīvo tiesību lietām un gadījumiem, nevis disciplinārlietām.
 - Administratīvo un disciplinārlietu sajaukšana draud mazināt tiesu neatkarību, pakļaujot tiesnešus nepamatotai kontrolei par iestāžu kļūdām. Šāda pārklāšanās var arī novest pie patvaļīgas disciplināratbildības, jo īpaši tad, ja administratīvo neefektivitāti izmanto kā ieganstu ētikas pārkāpumiem.
 - Ja administratīvās sankcijas būtiski ietekmē personas tiesības vai brīvības, var piemērot Engel kritērijus, lai nodrošinātu atbilstošas procesuālās garantijas, kas ir līdzīgas kriminālprocesam.

Disciplinārlietu tiesvedības regulējums

94. CCJE uzsver, ka, lai gan tiesu varai, tāpat kā citiem valsts varas atzariem, ir jāsniedz paskaidrojumi par savu rīcību un jāuzņemas par to atbildība, tiesu atbildība ir jāsaprot, ņemot vērā īpašā veidā. Tas nozīmē, ka tiesnešiem ir jāsniedz savu lēmumu pamatojums

un izskaidrot savu rīcību saistībā ar lietām, ko tās izskata, bet tas nenozīmē pakļautību vai kontroli no cita valsts varas atzara puses. Tiesnešu neatkarība un pārskatatbildība nav pretrunīgi principi, bet tie ir rūpīgi jālīdzsvaro. Ja tiesu vara būtu atbildīga tādā nozīmē, ka tā būtu pakļauta citam atzaram, tiktu apdraudēta tās spēja objektīvi ievērot likumu, jo īpaši lietās, kas saistītas tieši ar šo valsts varu. Tāpēc tiesu iestāžu atbildība nevis mazina, bet gan stiprina tiesu varas kompetenci. tiesu varas kā neatkarīga taisnīguma garanta lomu⁽⁴⁵⁾.

95. Konstitūcijas nodrošina formālu leģitimitātes avotu, ko tālāk var papildināt ar funkcionālo leģitimitāti. Funkcionālā leģitimitāte attiecas uz institūcijas vai iestādes pieņemšanu un atzīšanu, pamatojoties uz tās efektivitāti paredzēto funkciju izpildē un sabiedrības gaidu apmierināšanā.
96. Katrai Tieslietu padomei kopā ar tās pārstāvēto tiesu varu ir jāveido un jā saglabā sabiedrības uzticība, nodrošinot pārredzamību, pārskatatbildību un izcilību savā darbā. Konflikta laikā ar citiem valsts pārvaldes atzariem sabiedrības atbalsts lielā mērā būs atkarīgs no padomes uztveres leģitimitātes⁽⁴⁶⁾.
 - a. Formālā leģitimitāte izriet no konstitucionālā regulējuma un tās locekļu likumīgas ieceļšanas, nodrošinot, ka Tieslietu padome ir stingri iesakņojusies tiesiskajā kārtībā.
 - b. Savukārt funkcionālā leģitimitāte izriet no sabiedrības uzticības, kas iegūta, pārredzami, atbildīgi un teicami pildot tiesu un administratīvās funkcijas. Abi leģitimitātes veidi ir vienlīdz svarīgi, un tiem ir jāpapildina vienu otru.
97. Pastāv divas disciplinārlietu sistēmas: padomes sistēma un tiesu sistēma. Padomju sistēmā tiesu padomēm jā saglabā pilnvaras pieņemt galīgos lēmumus disciplinārlietās, ļaujot plašam dalībnieku lokam - piemēram, tieslietu ministrijām, tiesu priekšsēdētājiem, pusēm, privātpersonām, vai advokātiem, lai uzsāktu tiesvedību. Tiesu sistēmā šī loma būtu jā uzņemas disciplinārtiesām, bet tiesvedība jā uzsāk tādām struktūrām kā tieslietu ministrijas vai ģenerālprokurors. Abām sistēmām būtu jā nodrošina pieejamība, ļaujot sūdzības par tiesu iestāžu amatpārkāpumiem iesniegt oficiāli vai neoficiāli iestādēm, kas tās ierosina, bez ierobežojumiem attiecībā uz to, kas tās var iesniegt, tādējādi veicinot daudzveidīgu un efektīvu uzraudzību.

⁴⁵ Sk. 29. piezīmi, 29. nodaļas 1. un 2. punktu. 14,15 un 16.

⁴⁶ Sk. Eiropas Tiesnešu konsultatīvās padomes atzinumu Nr. 24 (2021): *Tieslietu padomju attīstība un to loma neatkarīgās un objektīvās tiesu sistēmās*. Pieejams: <https://www.coe.int/en/web/ccje/-/the-ccje-adopts-opinion-no-24-2021-on-the-evolution-of-the-councils-for-the-judiciary-and-their-role-in-dependent-and-impartial-judicial-systems>.

98. Apelācijas procedūrām būtu jāatbilst ECT judikatūrai, nosakot, ka apelācijas struktūrai jābūt neatkarīgai un objektīvai tiesai. Lielākajā daļā jurisdikciju ir ieviesti aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu izmeklēšanas un lēmumu pieņemšanas struktūru neatkarību disciplinārlietās, lai gan dažās sistēmās joprojām pastāv politizācijas risks.
99. Lai izvairītos no interešu konfliktiem, ir būtiski nodalīt disciplinārlietu izmeklēšanas, ierosināšanas un iztiesāšanas funkcijas. Izmeklēšanas struktūrai vajadzētu būt atsevišķai, un tās uzdevums būtu saņemt sūdzības, vākt pierādījumus un noteikt, vai ir pietiekams pamats uzsākt tiesvedību. Lai nodrošinātu neatkarību, šai iestādei jādarbojas bez politiskas ietekmes.
100. Galīgie disciplinārie lēmumi jāpieņem neatkarīgai iestādei, bez izpildvaras vai likumdevēja iejaukšanās. Disciplināriestādes locekļiem jāatbilst stingriem neatkarības un objektivitātes standartiem, un to iecelšanu uzrauga neatkarīga iestāde, ko galvenokārt veido tiesneši, kurus ievēl viņu kolēģi. Lai novērstu interešu konfliktus, personas, kas iesaistītas izmeklēšanā vai kriminālvajāšanā, nedrīkst piedalīties lēmumu pieņemšanā.

Tiesnešu individuālās tiesības

a. vārda brīvība

101. Tiesnešiem būtu jāīsteno savas tiesības uz vārda brīvību saskaņā ar ECTK 10. pantu, vienlaikus ievērojot nepieciešamos ierobežojumus, kas saglabā cieņu. tiesneša amata cieņu un uztur sabiedrības uzticību tiesu varai. Publiskiem komentāriem vai darbībām būtu jāizvairās no tā, lai tie grautu objektivitāti, izskatītos politiski tendenciozi vai kaitētu tiesu varas reputācijai.
102. Disciplinārie pasākumi nebūtu jāizmanto, lai apspiestu likumīgu viedokļa paušanu, jo īpaši attiecībā uz tiesu sistēmas reformām vai tiesu neatkarības aizstāvību. Tiesneši būtu jāmodina paust viedokli par jautājumiem, kas skar tiesu varas neatkarību, kā to atzinusi ECT, ar nosacījumu, ka viņu izteikumi ir saskaņā ar tiesnešu ētiku.
103. Tiesnešiem vajadzētu būt iespējai brīvi izmantot savas tiesības uz privāto dzīvi un vārda brīvību, ja šīs tiesības netiek ļaunprātīgi izmantotas tādā veidā, kas kaitē sabiedrības uzticībai tiesu varai. Disciplināriem pasākumiem vajadzētu būt samērīgiem ar pārkāpuma raksturu, skaidri nošķirot maznozīmīgus ētikas pārkāpumus no nopietniem pārkāpumiem, kas varētu būt par pamatu tiesneša atbrīvošanai no amata.

b. Tiesības uz privāto dzīvi un taisnīgu tiesu

104. Tiesnešu personīgajai dzīvei un izvēlei, ko aizsargā ECTK 8. pants, būtu jāpaliek brīvai no disciplināras pārbaudes, ja vien privāta rīcība būtiski nemazina sabiedrības uzticību viņu objektivitātei vai tiesu sistēmas integritātei. Jebkuri disciplinārsodi, kas ietekmē tiesneša privāto dzīvi, ir rūpīgi jāpamato, izvairoties no patvaļīgas vai nesamērīgas rīcības⁴⁷⁾.
105. Lai gan uz tiesnešiem kā publiskām personām attiecas augstāki personiskās uzvedības standarti, ņemot vērā viņu lomas ietekmi uz tiesu varas reputāciju, ir jāievēro atšķirība starp privātu uzvedību un profesionālo atbildību. Izvairoties no nevajadzīgas iejaukšanās tiesnešu privātajā dzīvē, lai nodrošinātu viņu tiesības uz privātumu. tiek atbalstīta.
106. Disciplinārlietās pret tiesnešiem ir pilnībā jāievēro tiesības uz taisnīgu tiesu, nodrošinot iespēju vērsties neatkarīgā un objektivā tiesā. Tiesnešiem, pret kuriem ierosināta disciplinārlieta, jānodrošina pietiekams laiks un resursi, lai viņi varētu efektīvi sagatavoties aizstāvēbai.

Pierādīšanas pienākums disciplinārlietās .

107. Augsts pierādīšanas pienākums ir īpaši svarīgs tiesnešu disciplinārlietu kontekstā, ņemot vērā iespējamās sekas attiecībā uz tiesneša karjeru un tiesu sistēmas integritāti kopumā. Disciplinārlietās pierādīšanas standarts parasti ir starp divām robežvērtībām: ticamības līdzsvars (ja pārkāpums ir vairāk iespējams nekā ne) un skaidri un pārliecinoši pierādījumi (prasa augstu varbūtības pakāpi) . Tas nodrošina, ka disciplinārlietas tiek pamatotas ar pārliecinošiem pierādījumiem, vienlaikus aizsargājot tiesnešu neatkarību un pasargājot no patvaļīgām vai politiski motivētām sankcijām.
108. Pierādīšanas pienākums gulstas tikai uz sūdzības iesniedzēju vai izmeklēšanas iestādi, tādējādi nodrošinot, ka tiesnešiem nav jāpierāda sava nevainība. Šis princips ir būtisks, lai saglabātu tiesnešu neatkarību un pasargātu tiesnešus no patvaļīgas vai politiski motivētas rīcības.
109. Saskaņā ar ECTK 6. p a n t u tiesneši jāuzskata par nevainīgiem, kamēr nav pierādīts pretējais. Pusei, kas izvirza apsūdzības, ir jāsniedz pietiekami pierādījumi, lai pamatotu savus apgalvojumus. Pierādīšanas pienākumam vajadzētu līdzsvarot tiesnešu saukšanu pie atbildības par nopietniem pārkāpumiem, vienlaikus pasargājot viņus no nepamatotām vai nepamatotām apsūdzībām. Disciplinārlietas nedrīkst kļūt par uzmākšanās vai atriebības līdzekļiem.

47

Sk. spriedumu *lietā Volkov pret Ukrainu*, App. Nr. 21722/11, 2013. gada 9. janvāra spriedums. Pieejams: <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-115871>.

110. Ņemot vērā disciplinārsodu, tostarp atlaišanas no darba vai kaitējuma reputācijai, būtisko ietekmi, pierādīšanas pienākumam būtu jāatspoguļo apsūdzību un attiecīgo sodu smagums.
111. Ievērojot procesuālās garantijas, tostarp nevainīguma prezumpciju un pareizu pierādīšanas pienākuma sadali, kā uzsvērusi CCJE, var izvairīties no tā, ka tiesnešus netaisnīgi apgrūtina ar neskaidru vai politiski motivētu apsūdzību atspēkošanu. Lietās, kas saistītas ar iespējamu neobjektivitāti, interešu konfliktiem vai ārpustiesas rīcību, ir nepieciešami skaidri procesuālie noteikumi, lai nodrošinātu, ka izmeklēšanas iestāde izpilda savu pierādīšanas pienākumu, nepārliekot to uz apsūdzēto tiesnesi.
112. Apgalvojumi, kas formulēti vispārīgi, piemēram, "neētiska uzvedība" vai "zvērsta pārkāpšana", rada risku, ka pierādīšanas pienākums tiks pārliekts tiesnešiem. Procesuālajām garantijām būtu jānodrošina, ka apsūdzības ir konkrētas un pamatotas ar skaidriem pierādījumiem, lai izvairītos no subjektīvām interpretācijām.

Disciplinārās atbildības pamatojums Atbildība

113. Disciplinārās atbildības pamatojumiem jābūt vērstiem uz tiesnešu integritātes, neatkarības un sabiedrības uzticības saglabāšanu, vienlaikus ievērojot tiesnešu tiesības un neatkarību lēmumu pieņemšanā. Šiem pamatojumiem jābūt skaidri definētiem, lai izvairītos no patvaļīgas piemērošanas.⁴⁸
- **Tiesneša pārkāpums** attiecas uz rīcību vai bezdarbību, kas notiek tiesneša profesionālo pienākumu ietvaros. Tas ietver ļaunprātīgu pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu, piemēram, tiesu varas ļaunprātīgu izmantošanu, lai dotu priekšroku noteiktām pusēm vai sasniegtu personiskus mērķus; rupju nolaidību vai ļaunprātību, kas ietver konsekvētu tiesību normu neievērošanu vai apzinātu nepareizu tiesību aktu piemērošanu; nekompetenci, piemēram, hroniska kavēšanās lēmumu pieņemšanā vai pienācīgas rūpības trūkums; un aizspriedumainība vai neobjektivitāte, kas apdraud taisnīgumu.
 - **Ārpustiesas pārkāpumi** ietver uzvedību ārpus tiesneša oficiālajiem pienākumiem, kas varētu mazināt sabiedrības uzticību tiesu varai. Tas ietver neētisku rīcību, piemēram, korupciju vai negodīgumu; interešu konfliktus, kas apdraud objektivitāti; noziedzīgu rīcību, kas grauj tiesu sistēmas reputāciju; un nepiemērotu publisku uzvedību, piemēram, politiski angažētus paziņojumus vai aizspriedumainu viedokļu paušanu sociālajos plašsaziņas līdzekļos. Lai gan tiesnešiem ir tiesības uz privāto dzīvi, darbības viņu personīgajā dzīvē, kas būtiski grauj sabiedrības uzticību, var pamatoti novest pie disciplinārlietas ierosināšanas.
114. Disciplinārlietu regulējumā ir jāpanāk līdzsvars starp tiesnešu saukšanu pie atbildības par pārkāpumiem un tiesnešu neatkarības aizsardzību. Tiesnešiem nevajadzētu piemērot disciplinārsodus par lēmumiem, kas pamatoti ar likumu, pat ja

⁴⁸ Sk. 16. zemspīdri piezīmi, 16. punkts. 34.

pretrunīgi vai vēlāk atcelti apelācijas procesā, lai nodrošinātu, ka atbildība par pārkāpumiem nenomāc tiesu neatkarību.

115. Disciplinārās atbildības pamatojums ir jānosaka iepriekš, un to piemērošana ar atpakaļejošu spēku ir stingri jāaizliedz. Disciplināratbildības noteikumu grozījumos būtu jāiekļauj skaidri pārejas aizsardzības pasākumi, lai novērstu to ļaunprātīgu izmantošanu politiskai vai personiskai atbēdībai.
116. Disciplinārtiesību noteikumos ietvertie nenoteiktie formulējumi būtu jāinterpretē neatkarīgām un objektīvām disciplināriestādēm, lai nodrošinātu konsekvenci, taisnīgumu un pārredzamību. Publicētiem un labi pamatotiem lēmumiem būtu jāprecizē neskaidri termini un jāizveido tiesu prakse. Vispārīgi vai neskaidri termini, piemēram "neētiska uzvedība" vai "zvērsta pārkāpums", ir precīzi jādefinē, lai novērstu patvaļīgu interpretāciju. Disciplināriem noteikumiem jāsamazina nenoteiktība un jāaizsargā pret subjektīvu vai politiski motivētu izpildi.
117. Pārredzami disciplinārie mehānismi, kas balstīti uz skaidriem noteikumiem un pamatoti ar publicētiem lēmumiem, ir būtiski sabiedrības uzticības veidošanai un tiesu neatkarības nodrošināšanai.

KontROLSARAKSTS

Kategorija	Vai	Nedrīkst
Atbildības pamatojums	Noteikt skaidru disciplinārās rīcības juridisko pamatojumu, izvairoties no neskaidrībām vai pārāk plašas definīcijas.	Neizveidojiet retroaktīvus atbildības pamatojumus vai neizmantojiet neskaidrus terminus, piemēram, "neētiska uzvedība".
	Ierobežojiet atbildību līdz tiesu varas neatkarības, objektivitātes vai pamatvērtību graušanai.	Nesodiet tiesnešus par lēmumiem attiecībā uz tiesību aktu, pierādījumu vai faktu interpretāciju (izņemot ļaunprātīgu vai rupju nolaidību). Eiropas tiesību instrumentu izmantošana, jo īpaši iesniedzot prejudiciālu nolēmumu. ES Tiesā, nav pamats disciplināratbildībai.
	Respektēt tiesības uz privāto dzīvi un vārda brīvību.	Neizmantojiet atbildību kā līdzekli, lai sodītu tiesnešus par viedokļa paušanu par juridiskiem jautājumiem vai tieslietu reformām, vai par likumīgu privātu uzvedību.
	skaidri nošķirt ētikas pārkāpumus no darbībām, par kurām var piemērot disciplināras sankcijas.	Neuzskatiet ētikas kodeksa pārkāpumu par vienīgo pamatu disciplinārlietas ierosināšanai.
Procedūras	Piemērojiet procesuālās garantijas, nodrošinot taisnīgas tiesas tiesības.	Neaizmirstiet par procesuālo taisnīgumu un neatņemiet tiesnešiem iespēju pienācīgi aizstāvēties.

Kategorija	Vai	Nedarīt
	Ievērojiet pušu vienlīdzību un tiesības uz juridisko pārstāvību.	Nepārkāpj tiesnešu tiesības efektīvi piedalīties disciplinārlietās.
Atbildības pamatojums	Izmeklēšanas laikā saglabāt konfidencialitāti, lai aizsargātu visu reputāciju pirms lēmumu pieņemšanas.	Neapdraudēt notiekošo izmeklēšanu konfidencialitāti.
	Veiciet uzklaušanās publiski, ja vien tiesnesis nepieprasa ievērot konfidencialitāti.	Neatklājiet informāciju, kas varētu kaitēt tiesnešu tiesībām uz privātumu un ģimenes dzīvi.
	Publicējiet pamatodus disciplinārlietas lēmumus, vajadzības gadījumā veicot anonimizāciju datu aizsardzības nolūkā.	Nepārtrauciet sniegt padziļinātu, izsmeljošu un skaidru disciplināriestādes lēmumu pamatojumu.
Termiņi un ierobežojumi	Ieviest ar likumu noteiktus termiņus disciplinārlietas ierosināšanai.	Nevienai iestādei vai kompetentajai iestādei nevajadzētu būt iespējai atstāt lietas bez skaidra termiņa ierobežojuma.
	atrisināt lietas saprātīgā termiņā, lai nemazinātu uzticamību tiesai.	Nepieļaujiet kavējumus, kas apdraud disciplinārā procesa efektivitāti.
Apelācijas	Nodrošiniet tiesnešiem tiesības pārsūdzēt disciplinārlēmumus un sankcijas iestādei, kas atbilst likumā noteiktajiem tribunāla kritērijiem.	Nenoliedziet tiesnešiem tiesības apstrīdēt nelabvēlīgus disciplinārlietas iznākumus vai lūgt tiesiskās aizsardzības līdzekļus.
Neatkarība	Novērsiet politisko ietekmi, nodrošinot, ka disciplinārie mehānismi darbojas neatkarīgi no izpildvaras.	Neļaujiet ārējām iestādēm un struktūrām ietekmēt vai kontrolēt tiesvedību.
	Ieviest nepamatotu sūdzību filtrēšanas sistēmas.	Neizmantojiet disciplinārlietas, lai iebiedētu tiesnešus vai izdarītu uz tiem nepamatotu spiedienu.

Robežvērtības par tiesnešu pārkāpumiem .

118. Disciplinārsodus vajadzētu piemērot tikai par pārkāpumiem, kas atbilst noteiktam smaguma sliekšnim.
119. Darbības, kas tikai "ietekmē tiesas darbību" vai atspoguļo administratīvu neefektivitāti, neatbilst šim sliekšnim, un par tām nevajadzētu piemērot sankcijas. Pārlietu stingru disciplinārsodu piemērošana var mazināt tiesnešu neatkarību un mazināt tiesnešu rīcības brīvību.

120. Disciplinārās sankcijas jāpiemēro tikai par pārkāpumiem, kas būtiski apdraud tiesnešu neatkarību, objektivitāti vai sabiedrības uzticēšanos tiesu varai. Nelielas administratīvas kļūdas vai neefektivitāte nedrīkst būt par iemeslu disciplinārlietas ierosināšanai⁽⁴⁹⁾
121. Pārkāpuma sliekšnis jānosaka tā, lai tas ietvertu tikai tādas darbības, kas būtiski grauj sabiedrības uzticību tiesu varai vai tās pamatvērtībām, piemēram, objektivitātei, integritātei vai kompetencei.
122. Šādai rīcībai ir jābūt plašākai par nelieliem ētikas pārkāpumiem vai procesuālām kļūdām, kas neietekmē tiesnešu neatkarību vai taisnīgumu. Kritērijs nedrīkst ietvert darbības, kas ir administratīva rakstura vai kas radušās parastas cilvēciskas kļūdas rezultātā bez jaunu nolūku, tīšas nolaidības vai rupjas neuzmanības.
123. Tiesnešu lēmumi, tostarp strīdīgi nolēmumi vai juridiskas interpretācijas, nedrīkst būt par pamatu disciplinārsodam. Pareizais ceļš juridisko kļūdu novēršanai ir apelācijas process, izņemot gadījumus, kad ir acīmredzams jauns nolūks, tīša likuma neievērošana vai rupja nolaidība. Disciplinārlietu mehānismus nedrīkst ļaunprātīgi izmantot, lai apstrīdētu tiesnešu argumentāciju vai nepamatoti ietekmētu tiesnešu lēmumu pieņemšanu, jo tas grautu tiesnešu neatkarību un apdraudētu tiesiskumu.

Ētikas standarti un disciplīnas standarti

124. Ētikas standarti kalpo kā vadlīnijas profesionālisma un integritātes veicināšanai tiesu iestādēs, savukārt disciplinārās procedūras ir paredzētas nopietnu rīcības pārkāpumu novēršanai.
125. Ētikas standarti būtu jākodificē atsevišķi no disciplinārtbildības pamatojumiem. To galvenais mērķis ir iedvesmot ideālai uzvedībai un stiprināt tiesu sistēmas morālo ietvaru, savukārt profesionālās ētikas normas nosaka izpildāmus pienākumus, lai novērstu pārkāpumus. Tiesnešiem nevajadzētu saukt pie disciplinārtbildības tikai par ētikas standartu neievērošanu, ja vien viņu uzvedība tieši nekaitē sabiedrības uzticībai vai tiesnešu vērtībām⁽⁵⁰⁾.
126. Ētikas standartu mērķis ir iedvesmot ideālai uzvedībai un stiprināt tiesu sistēmas morālo ietvaru, savukārt profesionālās ētikas noteikumi nosaka izpildāmus pienākumus, lai novērstu pārkāpumus. Ētikas standarti bieži vien attiecas uz plašākām vērienīgām vērtībām, piemēram, sabiedrības uzticības veicināšanu vai cieņas saglabāšanu, nenosakot konkrētas darbības. Profesionālās ētikas noteikumi ir konkrēti, koncentrējoties uz konkrētu uzvedību un aizliedzot darbības, kas grauj tiesu varas integritāti vai objektivitāti.

⁴⁹ Skatīt Eiropas Tieslietu padomju tīklu (ENCJ), *Tiesnešu minimālie standarti V: Disciplinārlietas un tiesnešu atbildība*, ENCJ 2014.-2015. gada ziņojums, 25. lpp.

⁵⁰ Sk. 12. papildpiezīmi, 17.-18. punkts.

127. Šo divu jautājumu sajaukšana apdraud tiesu varas neatkarību, jo ētikas standartu ievērošanas nodrošināšana ar disciplinārsodu palīdzību varētu novest p i e pārmērīgas varas un politiskas iejaukšanās. Tiesību akto ētikas standarti ir skaidri jānošķir no rīcības, kas pamato disciplinārsodus⁵¹.
128. Gadījumos, kad ētikas standarti un profesionālie noteikumi saplūst, jo īpaši attiecībā uz ārpustiesas rīcību, kas var apdraudēt sabiedrības uzticēšanos tiesiskumu, joprojām ir jāpiemēro sliekšņa kritērijs. Mērķis ir nošķirt neētisku uzvedību, kas var attaisnot norādījumus vai koriģējošus pasākumus, un nopietnu pārkāpumu, kas var būt par pamatu disciplinārām sankcijām.
129. Šis nošķiršana ir būtiska, lai novērstu to, ka ētikas normas tiek ļaunprātīgi izmantotas kā tiesnešu disciplīnas instrumenti.

Pārredzamība

130. Lai saglabātu līdzsvaru starp ētikas standartiem un profesionālās uzvedības noteikumiem, pārredzamībai ir būtiska nozīme. Gan ētikas standartu, gan profesionālo noteikumu formulēšanā būtu jāiesaista plašas konsultācijas ar tiesu varas pārstāvjiem, juridisko profesiju pārstāvjiem un attiecīgajām ieinteresētajām personām. Šāda līdzdalības pieeja nodrošina, ka izstrādātie standarti un noteikumi atspoguļo tiesnešu vērtības un praktisko realitāti.
131. Ētikas standartiem un profesionālajiem noteikumiem jābūt pieejamiem un skaidri jāinformē tiesneši un sabiedrība. To publicēšana oficiālajos ziņojumos vai tiesu kodeksos palielina pārredzamību un stiprina sabiedrības uzticību.
132. Disciplinārajiem mehānismiem jābūt pārredzamiem, ar skaidriem kritērijiem lietu ierosināšanai un izlemšanai. Tiesvedībā jāievēro noteiktās procesuālās garantijas, tostarp tiesneša tiesības tikt uzklautam, nevainīguma prezumpcija un pārsūdzības iespējas.
133. Disciplinārlietu rezultāti, kopā ar pamatojumu un anonimizāciju, ja tas nepieciešams datu aizsardzībai, būtu jāpublisko.
134. Lai saglabātu sabiedrības uzticību un nodrošinātu tiesu varas leģitimitāti, ir būtiski iesaistīt pilsonisko sabiedrību, izmantojot skaidru saziņu. Pārredzama saziņa veicina pārskatbaidību un ļauj sabiedrībai izprast un atbalstīt tiesas procesus.
135. Disciplinārlietām parasti vajadzētu būt publiskām, lai veicinātu pārredzamību, tomēr noteiktos apstākļos var būt nepieciešams ievērot konfidencialitāti, lai aizsargātu tiesības.

⁵¹ Sk. 15. papildpiezīmi, 15. punkts. 35.

tiesneša vai citu iesaistīto pušu. Šāda pieeja nodrošina, ka pārredzamība neapdraud tiesvedības taisnīgumu.

136. Tiesnešu preses pārstāvjiem vai komunikācijas birojiem būtu jāsniedz savlaicīga un precīza informācija par disciplinārlietām, nodrošinot, ka process ir labi saprotams. Tiesu iestādēm būtu jāizmanto oficiālās tīmekļa vietnes, publiskie ziņojumi un plašsaziņas līdzekļu iesaiste, lai izskaidrotu sarežģītus juridiskus jautājumus un novērstu spekulācijas. Arī sociālie plašsaziņas līdzekļi un digitālās platformas var kalpot kā rīki sabiedrības informēšanai, piedāvājot skaidrojumus par svarīgākajiem tiesu nolēmumiem un vēršoties pret dezinformāciju. Lai gan pārredzamībai vajadzētu būt standartnoteikumam, ir jānosaka skaidras vadlīnijas par to, cik lielā mērā disciplinārlietas tiek izpaustas, jo īpaši izmeklēšanas laikā, kad konfidencialitāte aizsargā gan tiesnesi, gan procesa integritāti.
137. Skaidra saziņa nodrošina, ka tiesu iestāžu atbildība netiek izmantota politiskiem mērķiem. Tas uzsvēr nepieciešamību tiesu iestādēm skaidri formulēt, **kāpēc** tiek piemērotas disciplinārās sankcijas un kādi ir drošības pasākumi, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu. Ja tiesu iestādes nerīko šo sarunu, ārējie dalībnieki, piemēram, politiskās institūcijas vai plašsaziņas līdzekļi, aizpildīs tukšumu, bieži vien izkropļojot tiesu iestāžu centienu pārskatatbildības jomā realitāti. Labi strukturēta saziņas stratēģija var novērst šādus sagrozījumus, vienlaikus stiprinot tiesu varas neatkarību un spēju nodrošināt atbildību par ļaunprātīgu izmantošanu.
138. Pārredzamība ir rūpīgi jāsaprot ar taisnīgumu. Priekšlaicīga disciplinārlietu izmeklēšanas izpaušana var kaitēt tiesnešu karjerai un reputācijai, jo īpaši, ja apsūdzības izrādās nepamatotas. Lai gan galīgie rezultāti disciplinārlietas būtu jāpublisko, tiesu varai ir jānodrošina, lai disciplinārlietu galīgie rezultāti būtu publiski. Ieiešana tās procedūras paliktu neatkarīga un izolēta no politiska vai plašsaziņas līdzekļu spiediena. Disciplinārlietas nedrīkst izmantot kā līdzekli tiesnešu iebiedēšanai vai aplūsināšanai, uzsvērot nepieciešamību pēc neatkarīgas iestādes veiktas objektīvas pārraudzības. Sabiedrības uzticību tiesu varai var panākt nevis ar izrādi vai publisku apkaunošanu, bet gan ar pārredzamu un procesuāli pareizu sistēmu.
139. Plašsaziņas līdzekļu sensacionālisms var izkropļot faktus, izraisot sabiedrības sašutumu par maznozīmīgiem pārkāpumiem vai nepamatotu neuzticēšanos tiesu iestādēm. Turklāt juridiskais žargons un procesuālā sarežģītība var apgrūtināt sabiedrības izpratni par tiesu disciplīnas niansēm. Tiesu iestādēm ir jāiegulda līdzekļi pieejamu un vienkāršu procesu skaidrojumu sniegšanā, lai nodrošinātu, ka sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem un pilsonisko sabiedrību ir jēgpilna.
140. Partnerattiecību veidošana ar juridiskās izglītības iniciatīvām, plašsaziņas līdzekļu grupām, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un neatkarīgām uzraudzības grupām arī var uzlabot to, kā tiesu iestāžu atbildības pasākumi tiek paziņoti sabiedrībai.

III NODAĻA:

CENTRĀLEIROPAS UN AUSTRUMEIROPAS PIEREDZE

III nodaļā ir izklāstīts tiesiskais regulējums, procedūras un praktiskā pieredze atsevišķās Centrāleiropas un Austrumeiropas (CAE) jurisdikcijās attiecībā uz alternatīvām tiesu verifikācijai. Tajā sniegts pārskats par to, kā dažādās jurisdikcijās ir risināti tiesu iestāžu pārskatatbildības un integritātes jautājumi. Lai iegūtu plašāku informāciju, lasītāji tiek aicināti iepazīties ar VEE pieredzes apkopojumu, kas pievienots šīm pamatnostādnēm. Šajā papildinošajā apkopojumā, kas pieejams CEELI institūta tīmekļa vietnē, ir sniegta padziļināta analīze par konkrētu pieredzi, likumdošanas reformām, disciplināro praksi un novērtēšanas mehānismiem, kas īstenoti visās aplūkotajās jurisdikcijās.

Turpmāk sniegtos ziņojumus un apkopojumā iekļauto informāciju sagatavoja attiecīgo jurisdikciju tiesneši, lai sniegtu vietējo kontekstu. Lai gan III nodaļā un apkopojumā paustais viedoklis ir to tiesnešu viedoklis, kuri tos sagatavoja, CEELI institūts un šīs publikācijas autori ir ļoti pateicīgi par šo ekspertu pro bono darbu, sniedzot šo salīdzinošo pārskatu.

ALBĀNIJA

Albānijas Konstitūcijā ir sīki izstrādāts tiesiskās atbildības regulējums, uzsverot specializētu pretkorupcijas tiesu darbību un stingru pārbaudes procesu. Specializētās tiesas izskata lietas pret augsta ranga amatpersonām, nodrošinot atbildību visos pārvaldības līmeņos. Šajās tiesās ieceltajiem tiesnešiem un jaunajiem tiesnešiem, kas stājas darbā sistēmā, ir jāveic rūpīga īpašuma pārbaude, finanšu pārbaude un biogrāfijas pārbaude. Tiesnešu kandidātiem ir jāpabeidz Tiesnešu skola un jāiztur iepriekšēja integritātes novērtēšana. Disciplinārā atbildība ir nostiprināta Konstitūcijā, piešķirot Augstajai tiesnešu padomei (APP) pilnvaras atlaist tiesnešus par nopietniem pārkāpumiem, ko var pārsūdzēt Konstitucionālajā tiesā. Augstākā tiesnešu padome pārrauga tiesnešu iecelšanu amatā, darbības novērtēšanu un disciplinārās procedūras. Tās sastāvs - seši tiesneši, kurus ievēl tiesnešu kolēģi, un pieci nespeciālisti, kurus izraugās Asambleja - cenšas nodrošināt līdzsvarotu un neatkarīgu pieeju. Augsto tiesu padomi papildina Augstais tieslietu inspektors (HJI), kas neatkarīgi izmeklē sūdzības, pārbauda tiesas un ierosina disciplinārlietas, tādējādi vēl vairāk stiprinot tiesu iestāžu atbildību.

Korupcijas un organizētās noziedzības apkarošanas iestāžu organizācijas un darbības likums paredz stingrus nosacījumus tiesnešiem, kas ieņem specializētus amatus. Iecelšanai amatā ir nepieciešamas ilgstošas biogrāfijas pārbaudes, aktīvu uzraudzība un piekrišana finanšu darījumu un telekomunikāciju uzraudzībai. Kandidātu atbilstību pārbauda ad hoc komiteja, kuras sastāvā ir prokurori, tiesneši un izmeklētāji, kurus uzrauga tiesībsargs. Pēc iecelšanas amatā tiesneši tiek periodiski uzraudzīti, un pārkāpumi tiek norādīti izmeklēšanai. Lai nodrošinātu augstus ētikas standartus, par konfidencialitātes pārkāpumiem vai pārkāpumiem tiek atlaisti no amata.

Darba novērtējums ir institucionalizēts ar Likumu par tiesnešu un prokuroru statusu, kurā paredzēti noteikumi, kas reglamentē tiesnešu iecelšanu amatā, tiesības, pienākumus un disciplināratbildību. Lai stātos tiesu sistēmā, kandidātiem ir jānokārto stingra iepriekšēja pārbaude, tostarp dažādu valsts iestāžu veiktas mantisko apstākļu un pagātnes pārbaudes. Darba rezultāti tiek periodiski novērtēti, un to vērtējums svārstās no "ļoti labi" līdz "nespējīgs". Tiesneši, kas novērtēti kā "nespējīgi", var saskarties ar tādām sekām kā algas samazinājums vai disciplinārsods. Novērtēšanā tiek ņemta vērā lietu sarežģītība, statistikas rādītāji un pašnovērtējums, cenšoties panākt taisnīgumu un profesionālo izaugsmi. Disciplinārās procedūras ir sīki izstrādātas un vadās pēc taisnīguma, samērīguma un tiesnešu neatkarības aizsardzības principiem. Pārkāpumi tiek iedalīti trīs kategorijās: pārkāpumi amata pienākumu pildīšanas laikā, uzvedība ārpus amata pienākumu pildīšanas, kas kaitē tiesu varas reputācijai, un noziedzīgi nodarījumi. Atkarībā no pārkāpumu smaguma sankcijas ir dažādas - no privātiem brīdinājumiem un publiskiem rājiem līdz algas samazināšanai, pazemināšanai amatā un atļaišanai no amata. Tiesnešiem ir tiesības pārsūdzēt disciplinārlietu lēmumus kompetentajā tiesā, tādējādi nodrošinot uzraudzību un procesuālo taisnīgumu.

Pārkāpumu izmeklēšanu ierosina Augstais tieslietu inspektors, kas vāc pierādījumus, sadarbojoties ar valsts iestādēm, un cenšas nodrošināt konfidencialitāti. Procesu aizsargā noilguma termiņi un stingri procesuālie termiņi. Atstādināšana no amata

var notikt automātiski gadījumos, kad tiek izvirzītas apsūdzības krimināllietās, vai pēc pieprasījuma, ja dienesta turpināšana varētu kaitēt tiesvedībai. HJC rīkotās publiskās sēdes nodrošina pārredzamību, un galīgie lēmumi tiek publicēti, vienlaikus ievērojot privātuma standartus. Disciplinārā reģistrā tiek reģistrēti rezultāti, kas kalpo kā instruments atbildības uzraudzībai laika gaitā. Albānijas sistēma atspoguļo nopietnu apņemšanos nodrošināt tiesnešu integritāti, izmantojot darba novērtējumu, integritātes un drošības pārbaudes un stingras disciplinārās sistēmas. Lai gan sistēma ir būtiska, tā ir atkarīga no pastāvīgas modrības, lai nodrošinātu, ka pastāvīgi tiek ievēroti neatkarības, taisnīguma un pārredzamības standarti.

ARMĒNIJA

Armēnijas tiesiskās pārskatatbildības sistēma ir pamatota tās konstitūcijā un galvenajos tiesību aktos, kuru mērķis ir nodrošināt tiesu varas neatkarību, pārredzamību un integritāti. Tiesu iestāžu pārskatatbildības mehānismus galvenokārt pārvalda ar Augstākās tiesu padomes (VTP), savukārt plašāka integritātes un ētikas uzraudzība ir Korupcijas novēršanas komisijas (KPC) pārziņā. Kopā šīs iestādes cenšas saglabāt līdzsvaru starp tiesu neatkarības nodrošināšanu un to, lai tiesneši atbilstu augstiem profesionālajiem un ētikas standartiem.

Augstākā tiesu padome (VTP) ir primāri atbildīga par tiesnešu iecelšanu amatā, disciplinārlietām un tiesu efektivitāti un pienācīgu darbību. Tiesneši tiek iecelti, pamatojoties uz pārredzamu, uz nopelniem balstītu sistēmu un procedūram, kas paredzētas, lai novērstu politisku iejaukšanos. Disciplinārā atbildība ir nostiprināta konstitucionālajos un normatīvajos aktos, un tiesneši ir saucami pie atbildības par nopietniem tiesneša pienākumu pārkāpumiem, neētisku rīcību vai darbībām, kas grauj sabiedrības uzticību. Disciplinārlietas ierosina Tieslietu padome vai, dažos gadījumos, Tieslietu ministrija, pamatojoties uz sūdzībām vai pārkāpumu konstatējumiem. Procedūrās tiek ievērots procesuālais taisnīgums, tostarp tiesneša tiesības tikt uzklašātam un iespēja pārsūdzēt lēmumus.

Darba izpildes novērtēšana ir formāli noteikta, bet salīdzinājumā ar citiem mehānismiem tā tiek īstenota mazāk sistemātiski. Tiesnešu darba novērtējums galvenokārt notiek, izmantojot lietu pārskatus, efektivitātes ziņojumus un sūdzību novērtējumus, nevis regulārus, institucionalizētus novērtējumus, kas būtu saistīti ar karjeras izaugsmi. Notiekošo diskusiju mērķis ir stiprināt šo jomu un labāk sasaistīt novērtēšanu ar paaugstināšanu amatā un apmācības pasākumiem.

Integritātes pārbaudes ir būtiska Armēnijas pārskatatbildības sistēmas daļa. Korupcijas novēršanas komisijai (KPK) ir galvenā loma, pārbaudot tiesnešu mantisko un interešu deklarācijas un nodrošinot, ka nepastāv interešu konflikti. Tiesnešiem ir regulāri jāiesniedz deklarācijas par savu īpašumu, ienākumiem un uzņēmējdarbības interesēm.

CPC veic izlases veida un uz risku balstītas pārbaudes, un tā var uzsākt administratīvo procedūru nepatiesu deklarāciju, slēpšanas vai interešu konflikta gadījumos.

CPC veic arī plašākas biogrāfijas pārbaudes, pievēršot uzmanību ētikai uzvedībai, dzīvesveida novērtējumam un saistībām, kas varētu apdraudēt tiesneša objektivitāti.

Drošības pārbaudes nav sistemātiski aprakstītas tiesu sistēmas tiesību aktos, bet tās tiek piemērotas netieši, izmantojot integritātes un korupcijas apkarošanas pasākumus. Tiesnešu amata kandidāti tiek pārbaudīti, tostarp tiek pārbaudīta sodāmība un finanšu uzraudzību, nodrošinot, ka pirms iecelšanas amatā tiek izslēgti tiesneši, kuriem ir saikne ar organizēto noziedzību, nopietni finanšu pārkāpumi vai ētikas pārkāpumi. Tomēr sistemātiskas periodiskas atkārtotas pārbaudes tiesneša dienesta laikā netiek uzsvērtas.

Disciplinārā atbildība tiek īstenota, izmantojot strukturētu un pārredzamu procesu. Disciplinārās atbildības pamats ir profesionālo pienākumu pārkāpumi, neētiska rīcība un tiesnešu ētikas pārkāpumi. Sankcijas ir dažādas - no rājiena un naudas soda līdz atļaišanai no amata smagos gadījumos. Disciplinārlietu padomes pieņemtie disciplinārlietu lēmumi ir pakļauti tiesas kontrolei, kas aizsargā tiesnešu tiesības uz pārsūdzību un nodrošina, ka lēmumos tiek ievērotas pienācīgas procesuālās garantijas. Tiesnešu ētikas kodekss arī turpmāk nosaka pieņemamu uzvedību, un šo principu pārkāpumi ir pamats disciplinārsodam.

Armēnijas sistēmā joprojām pastāv problēmas, jo īpaši attiecībā uz vienotu darba novērtējumu piemērošanu un disciplinārlietu pārredzamības stiprināšanu. Lai gan juridiskie standarti ir visaptveroši, sabiedrības uzticība tiesu iestāžu atbildības mehānismiem turpina pieaugt, un to veicina centieni stiprināt VCB un CPC neatkarību un uzticamību. Reformas, kas vērstas uz institucionālo pārskatāmību, stiprinot novērtēšanas mehānismus un nodrošinot pretkorupcijas iestāžu autonomiju, ir ļoti svarīgas, lai noturētu tiesu iestāžu pārskatatbildības jomā gūtos panākumus.

BULGĀRIJA

Tiesu iestāžu pārskatatbildību Bulgārijā reglamentē Konstitūcija, Tiesu sistēmas likums (TSA) un dažādi sekundārie likumi, un pārraudzība galvenokārt ir uzticēta Augstākajai tiesu padomei (VTP). Augstākā tiesu padome darbojas kā personālsastāva institūcija ar divu palātu - Tiesnešu palātas tiesnešiem un Prokuroru palātas prokuroriem - starpniecību. Padomes un tās palātu struktūra nenodrošina līdzsvaru un nesamazina politiskās ietekmes risku - gluži pretēji, Tiesnešu palātā vairākumu locekļu ievēlē Nacionālā asambleja, kurai tādējādi ir tieša politiska ietekme uz personāla iestādi. Disciplinārlietas pret tiesnešiem reglamentē skaidri noteikumi saskaņā ar Tiesu sistēmas likumu. Tiesnešus var saukt pie atbildības par amatpārkāpumiem, nopietniem dienesta pienākumu pārkāpumiem, neētisku rīcību vai darbībām, kas kaitē tiesu varas prestižam. Disciplinārlietas var ierosināt tieslietu ministrs, tiesu priekšsēdētāji vai ģenerālprokurors. Sankcijas ietver rājienus, atalgojuma samazināšanu, pazemināšanu amatā un atļaišanu no darba nopietnu pārkāpumu gadījumos. Disciplinārlietas izskata VDK Tiesnešu palāta, un tiesnešiem ir tiesības uz pilnīgām procesuālajām garantijām, tostarp tiesībām tikt uzklautiem, piekļuvi lietas materiāliem un pārsūdzību Augstākajā administratīvajā tiesā.

Darba izpildes novērtēšana ir iekļauta tiesnešu karjeras sistēmā. Tiesneši tiek obligāti novērtēti, pirms viņi iegūst amata pilnvaru termiņu vai tiek paaugstināti amatā. Piecus gadus pēc sākotnējās iecelšanas amatā tiesneši tiek novērtēti, lai noteiktu, vai viņiem ir tiesības uz neatceļamības statusu.

Novērtējumos tiek ņemta vērā lietu kvalitāte, sarežģītība, efektivitāte, argumentācija un uzvedība sabiedrībā. Šajā procesā tiek kombinēti pašnovērtējumi, tiešo vadītāju vērtējumi un kolēģu vērtējumi. Negatīvs novērtējums var aizkavēt vai bloķēt karjeras virzību, lai gan procesuālās garantijas nodrošina, ka tiesneši var apstrīdēt nelabvēlīgu novērtējumu. Ir svarīgi atzīmēt, ka tiesnešu atestācijas un novērtēšanas procedūrās tiek ievērota formāla pieeja, un 99 % tiesnešu saņem augstāko iespējamo novērtējumu.

Tas ir izaicinājums, ko Bulgārijas tiesu sistēma nav spējusi atrisināt jau vairāk nekā 20 gadus.

Integritātes pārbaudes ir daļa no plašāka tiesu iestāžu uzraudzības režīma, ko lielā mērā pārvalda VCB inspekcija. Inspekcija pārbauda mantiskā stāvokļa deklarācijas, interešu konflikta atklāšanu un ziņojumus par ētikas pārkāpumiem. Tiesnešiem katru gadu jāiesniedz mantiskā stāvokļa un interešu deklarācijas. Inspekcija ir pilnvarota uzsākt izmeklēšanu, pamatojoties uz neatbilstībām, dzīvesveida revīzijām vai ārējām sūdzībām, un tā var nodot konstatējumus disciplinārbildības vai kriminālbildības piemērošanai. Inspekcijas veiktās mantiskā stāvokļa deklarāciju un interešu konfliktu pārbaudes ir formālas, un tās tiek izmantotas kā spiediena izdarīšanas līdzeklis uz tiesnešiem, kuri neievēro noteikumus. Vairāk nekā 10 gadu laikā nav bijis neviena gadījuma, kad Inspekcija, pamatojoties uz mantiskā stāvokļa deklarāciju pārbaudi, būtu konstatējusi tiesneša koruptīvu rīcību.

Bulgārijas tiesību aktos nav sistemātiski uzsvērtas tiesnešu drošības pārbaudes. Pirms iecelšanas amatā tiek veiktas biogrāfiskās pārbaudes, kas galvenokārt vērstas uz sodāmības un ētikas standartu pārbaudi. Dienesta laikā nepastāv oficiāla periodisku drošības pārbaūžu sistēma; tomēr būtiskas dzīvesveida neatbilstības vai nopietnas apsūdzības var izraisīt padziļinātu izmeklēšanu, ko veic Inspekcija. Īpašuma deklarācijas ir Bulgārijas integritātes sistēmas būtiska sastāvdaļa. Tiesnešiem ir jādeklarē savi aktīvi, ienākumi, saistības un tuvāko radnieku uzņēmējdarbības intereses. Pretkorupcijas sistēmā, jo īpaši pēc ES ieteikumiem, ir pastiprināts pienākums deklarēt un publiskot tiesnešu mantisko stāvokli, lai atklātu un novērstu korupcijas riskus tiesu sistēmā. Par nepamatotu bagātību vai nopietnu nolaidību var ierosināt disciplinārlietu vai krimināllietu.

Lai gan Bulgārijas tiesiskais regulējums tiesu iestāžu pārskatbaidībai ir detalizēts un atbilst Eiropas standartiem, joprojām pastāv problēmas. Bažas rada politizācijas risks VCB, disciplināro pasākumu nekonsekventa piemērošana un sabiedrības skepse attiecībā uz integritātes pārbaūžu efektivitāti. Neseno tiesu iestāžu reformu mērķis ir palielināt pārredzamību, tostarp plašāk publicēt disciplinārlēmumus un palielināt neatkarīgu tiesu iestāžu lomu galvenajos procesos. Regulāru darba rezultātu novērtējumu stiprināšana, stingra integritātes un aktīvu uzraudzības mehānismu īstenošana un nepārtraukta VDK struktūras reforma joprojām ir galvenās prioritātes, lai turpinātu stiprināt tiesu neatkarību un pārskatbaidību Bulgārijā.

BOSNIJA UN HERCEGOVINA

Bosnijā un Hercegovinā tiesu iestāžu pārskatatbildību galvenokārt uzrauga Augstā tiesu un prokuratūras padome (APP) - centrālā iestāde, kas izveidota, lai aizsargātu tiesu neatkarību, vienlaikus cenšoties nodrošināt tiesu iestāžu integritāti, efektivitāti un profesionalitāti. HJPC pilnvaras ir noteiktas Likumā par Augsto tiesnešu un prokuroru padomi un papildinātas ar tās iekšējiem noteikumiem, kas nosaka tiesnešu iecelšanas, disciplinārlietu un ētikas uzraudzības kārtību.

Disciplinārlietas

Tiesnešu disciplinārlietas tiek veiktas saskaņā ar HJPC pilnvarām, un būtiska nozīme ir Disciplinārā padomnieka birojam (ODC). ODC izmeklē sūdzības par tiesnešu pārkāpumiem un vajadzības gadījumā ierosina disciplinārlietas. Tiesnešus var saukt pie atbildības par nopietniem pienākumu pārkāpumiem, neētisku rīcību, amata stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu vai darbībām, kas kaitē tiesu sistēmas tēlam sabiedrībā. Sankcijas ir dažādas - no rakstiska brīdinājuma un algas samazinājuma līdz atbrīvošanai no amata. Procesā tiek nodrošinātas pienācīgas procesuālās tiesības, tostarp tiesības uz aizstāvību, atklātu uzklauššanu un iespēju pārsūdzēt lēmumus HJPC otrās instances disciplinārkolēģijai un tālāk Bosnijas un Hercegovinas tiesā.

Tiesu sistēmā tiek atzīts, ka tiesnešu darba novērtējums ir atzīts, taču tas nav tik sistemātiski izstrādāts vai saistīts ar karjeras attīstību kā dažās citās jurisdikcijās. Periodiski novērtējumus galvenā uzmanība tiek pievērsta lietu pārvaldības efektivitātei, neizskatīto lietu skaita samazināšanai un vispārējai produktivitātei, nevis visaptverošiem kvalitatīviem juridiskās argumentācijas vai ētiskas uzvedības novērtējumiem. Centieni izveidot ciešāku saikni starp novērtēšanas rezultātiem un paaugstināšanas amatā procesiem turpinās, bet tie joprojām ir ierobežoti.

Integritātes pārbaudes ir daļa no plašākiem tiesu iestāžu uzraudzības pasākumiem. Tiesnešiem tiek prasīts atklāt personisko finanšu informāciju, tostarp mantiskā stāvokļa deklarācijas, taču visaptverošas dzīvesveida revīzijas un nepārtrauktas integritātes uzraudzības mehānismi nav pietiekami attīstīti. HJPC ir pieņēmusi noteikumus par aktīvu deklarēšanu un interešu konfliktiem, taču to izpilde dažkārt ir bijusi nekonsekventa. Izmeklēšanu saistībā ar bažām par integritāti parasti ierosina konkrētas sūdzības vai ārēji konstatējumi, nevis proaktīvas pārbaudes.

Drošības pārbaudes nav oficiāla un sistemātiska Bosnijas un Hercegovinas tiesu iestāžu pārskatatbildības iezīme. Sākotnējā pārbaude, iecelot amatā, ietver sodāmības pārbaudi, bet nav strukturētas atkārtotas pārbaudes vai tiesnešu drošības uzraudzības viņu pilnvaru laikā.

Tomēr tiesnešiem, kas strādā ar sensitīvām organizētās noziedzības un korupcijas lietām, vajadzības gadījumā var veikt neoficiālu drošības novērtējumu, ko saskaņo ar tiesībsardzības iestādēm. Mantiskā stāvokļa deklarācijas ir obligātas, un tiesnešiem regulāri jāiesniedz ziņojumi ar detalizētu informāciju par saviem ienākumiem, nekustamo īpašumu, kustamo īpašumu un uzņēmējdarbības interesēm. Sabiedrības piekļuve šīm deklarācijām ir bijis strīdus jautājums, un pilsoniskā sabiedrība un starptautiskās organizācijas ir aicinājušas nodrošināt lielāku pārredzamību. Pašreizējā sistēma nodrošina ierobežotu informācijas publiskošanu, cenšoties līdzsvarot pārredzamību un personisko drošību, tomēr ir atzīta nepieciešamība pēc uzlabojumiem, lai varētu sabiedrības uzticību.

Neraugoties uz tiesisko un institucionālo regulējumu, Bosnijas un Hercegovinas tiesu pārskatbūvēšanas sistēma saskaras ar pastāvīgām problēmām. Tās ietver politiskās iejaukšanās riskus, disciplinārlietas izskatīšanas kavējumus, ierobežotu pārredzamību, apstrādājot mantiskā stāvokļa deklarācijas, un sabiedrības skepsi attiecībā uz tiesu godprātību. HJPC darbības neatkarības stiprināšana, disciplinārlietu procedūru efektivitātes uzlabošana un aktīvu uzraudzības mehānismu pārredzamības palielināšana ir būtiskas reformas, kas nepieciešamas, lai stiprinātu tiesu iestāžu atbildību un sabiedrības uzticību tiesu sistēmai.

KRIEVIJA

Tiesnešu atbildību Horvātijā galvenokārt reglamentē *Likums par tiesām* un *Likums par Valsts tiesu padomi*. Sekundārie noteikumi ietver *Tiesnešu ētikas kodeksu* un *Valsts tiesu padomes reglamentu*. Valsts Tieslietu padome (VTP) veic disciplinārlietas un lemj par tiesnešu disciplināratbildību. Disciplinārpārkāpumi ietver neregulāru tiesneša pienākumu pildīšanu, nerīkošanos saskaņā ar lēmumiem, kas aizsargā tiesības uz lietas izskatīšanu saprātīgā termiņā, iesaistīšanos nesavienojamās darbībās, tiesas darbības traucējumu radīšanu, dienesta noslēpuma pārkāpšanu, kaitēšanu tiesas vai tiesneša reputācijai, mantiskā stāvokļa deklarācijas neiesniegšanu vai nepatiesu ziņu sniegšanu deklarācijā, atteikšanos no atbilstības tiesneša pienākumiem novērtēšanas, kā arī personas datu aizsardzības noteikumu pārkāpšanu. Viens konkrēts pārkāpums ļauj tiesas priekšsēdētājam ierosināt disciplinārlietu, ja tiesnesis nav sniedzis numuru gada laikā ir pieņēmuši lēmumus, kas noteikti Tiesnešu darba pamatprincipu pamatnostādnēs, vai bez attaisnojoša iemesla ir nekārtīgi pildījuši tiesneša pienākumus. T i e s n e š u darba pamatprincipus nosaka tieslietu ministrs, kam seko Horvātijas Augstākās tiesas Ģenerālās sesijas nesaistošs atzinums.

Turklāt *Tiesnešu ētikas kodeksā* ir izklāstīti tiesnešu ētikas pamatprincipi un ietvertas procedūras pārkāpumu novēršanai. Tomēr kodeksa pārkāpumi netiek tieši sodīti. Pilnvarotās iestādes, kas var ierosināt disciplinārlietas, ir tiesas priekšsēdētājs vai tiesnesis, kas pilnvarots vadīt tiesas lietas, augstākas tiesas priekšsēdētājs un Augstākā tiesa, vai tieslietu ministrs, kura kompetencē ir tieslietu jautājumi, vai Tiesnešu padome (izveidota pie apgabaltiesām un augstajām specializētajām tiesām). Iespējamās disciplinārsankcijas ir rājiens (*ukor*), naudas sods vienas trešdaļas apmērā no tiesneša algas uz laiku no viena līdz divpadsmit mēnešiem vai atbrīvošana no amata. Tiesnešiem ir tiesības pārsūdzēt disciplinārlietu lēmumus Konstitucionālajā tiesā. Pārsūdzības iesniegšana automātiski atliek lēmuma izpildi.

ČEHU REPUBLIKA

Pēc samta revolūcijas un Čehijas Republikas izveides 1993. gadā tiesu sistēmā tika veiktas būtiskas reformas, lai ieviestu neatkarību un atbildību. Tiesnešu disciplīnas tiesiskais regulējums galvenokārt balstās uz Likumu Nr. 6/2002 Sb. par tiesām un tiesnešiem un Likumu Nr. 7/2002 Sb. par tiesvedību tiesnešu, prokuroru lietās,

un tiesu izpildītājiem. Disciplinārlietas izskata Augstākā administratīvā tiesa, nodrošinot tiesnešu atbildību, vienlaikus ievērojot procesuālo taisnīgumu. Ja rodas procesuālas nepilnības, tiek piemērots Kriminālprocesa kodekss. Disciplinārlietas izskata sešu locekļu kolēģijas: Augstākās administratīvās tiesas un Augstākās tiesas tiesneši, zemākas instances tiesas tiesnesis, prokurors, Advokātu kolēģijas loceklis, un tiesību zinātnieks. Tiesnešu padomes katrā tiesā pilda konsultatīvas funkcijas, atbalstot ētikas standartus un ierosinot kandidātus disciplinārlietu kolēģijām. Disciplinārlietas var ierosināt Republikas prezidents, tieslietu ministrs, tiesu priekšsēdētāji vai ombuds. Pamatojums ir pienākumu nepildīšana, uzvedība, kas grauj tiesneša cieņu, vai rīcība, kas grauj sabiedrības uzticību. Priekšlikumi jāiesniedz sešu mēnešu laikā pēc tam, kad ir uzzināts par pārkāpumu un trīs gadu laikā no pārkāpuma izdarīšanas brīža. Sankcijas ietver rājienu, algas samazinājumu, atstādināšanu no vadošiem amatiem vai atbrīvošanu no amata tiesu iestādē. Tiesnešiem ir garantētas procesuālās tiesības, tostarp juridiskā pārstāvība, publiska uzklaušana, pierādījumu iesniegšana un pamatota lēmuma saņemšana.

Darba izpildes novērtēšana nav galvenais tiesnešu karjeras pārvaldības elements. Lai gan tiesnešu padomes pievēršas ētikas jautājumiem un tiesu priekšsēdētāji uzrauga efektivitāti, nav sistemātiskas regulāras darba novērtēšanas sistēmas. Reformās tiek apsvērti stingrāki novērtēšanas mehānismi kā daļa no plašākām tiesu sistēmas reformām. Integritātes pārbaudes pastāv, bet tās ir salīdzinoši ierobežotas. Tiesnešiem ir jāatbilst augstiem morāles un profesionālajiem standartiem, un pirms iecelšanas amatā viņiem tiek veikta priekšatbildības pārbaude. Tomēr papildus iecelšanas pārbaudei nav strukturētu, pastāvīgu integritātes pārbažu vai dzīvesveida revīziju. Ētikas standarti ir definēti, bet diezgan plaši, kas pieļauj nekonsekventu interpretāciju disciplinārlietās.

Tiesnešu drošības pārbaudes ir minimālas. Sākotnējā pārbaudē tiek pārbaudīta sodāmība, bet dienesta laikā netiek veiktas oficiālas, periodiskas drošības pārbaudes. Sensitīva informācija iecelšana amatā ir atkarīga no iekšējiem novērtējumiem bez institucionalizētas drošības pārbaudes sistēmas. Pārredzamība ir disciplinārlietu stūrakmens. Iztiesāšanas ir atklātas, ja vien konfidencialitātes vai drošības apsvērumu dēļ nav nepieciešams tās slēgt. Plašsaziņas līdzekļu un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji var piedalīties, ievērojot praktiskus ierobežojumus. Galīgie disciplinārlietu lēmumi tiek publicēti Augstākās administratīvās tiesas tīmekļa vietnē, tādējādi stiprinot sabiedrības uzticēšanos ar atklātības palīdzību. Tomēr joprojām tiek kritizēta kolēģijas ierobežotā publicitāte. un nekonsekventu ziņošanu plašsaziņas līdzekļos, kas var izkropļot sabiedrības priekšstatu par tiesu varu.

Disciplinārlietu lēmumu pārsūdzības tika atceltas 2008. gadā, izveidojot vieninstanciālu sistēmu. Lai gan konstitucionālās sūdzības joprojām ir iespējamas, regulāra pārsūdzības procesa trūkums radīja bažas par taisnīgumu. ECT lietā *Grosam pret Čehijas Republiku* atzina sistēmas atbilstību, taču norādīja uz tās trūkumiem. 2024. gadā ar grozījumiem tika ieviesta divu instanču sistēma, kas stājas spēkā 2025. gada 1. janvārī⁵²⁾. Tagad Augstās tiesas darbojas kā pirmās instances disciplinārtiesas, bet pārsūdzības izskata Augstākā tiesa vai Augstākā administratīvā tiesa. Vienota kolēģija nodrošina disciplinārlietu judikatūras konsekveni.

51

Grosam pret Čehijas Republiku [GC], Nr. 19750/13, 2023. gada 1. jūnija spriedums. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=002-18566>.

Neraugoties uz stabilu regulējumu, problēmas joprojām pastāv. Kritika vērsta uz skaidru ētikas standartu trūkumu, ierobežotu disciplinārkolēģijas locekļu apmācību un tiesu vadības politiskā spiediena risku. Tiesnešu padomēm ir padomdevēja loma, bet tām nav izšķirošu pilnvaru, lai novērstu pārkāpumus. Neseno reformu, ar kurām ievieš divu instanču struktūru, vienošanās par apsūdzības atzīšanu un apsūdzības izvirzīšanu un plašākas procesuālās garantijas, mērķis ir uzlabot taisnīgumu un stiprināt sabiedrības uzticību. Lai nodrošinātu pilnībā atbildīgu un neatkarīgu tiesu varu, joprojām ir svarīgi stiprināt disciplinārlietu kolēģiju profesionālo apmācību, precizēt ētikas normas un palielināt pārredzamību.

GEORGIA

Tiesu iestāžu atbildību Gruzijā reglamentē Konstitūcija un Vispārējo tiesu pamatlikums. Tieslietu augstākā padome ir galvenā iestāde, kas atbild par tiesnešu iecelšanu amatā, paaugstināšanu amatā, disciplināratbildību un tiesu vispārējo pārvaldību. Pēc plašām reformām 2010. gados Gruzija centās stiprināt tiesu neatkarību, vienlaikus izveidojot pārredzamības un pārskatatbildības mehānismus.

Tiesnešus var saukt pie disciplināratbildības par tiesnešu ētikas pārkāpumiem, procesuālo pienākumu pārkāpumiem, lēmumu pieņemšanas kavējumiem vai rīcību, kas grauj tiesu varas cieņu. Disciplinārlietas var ierosināt neatkarīgais inspektors, Augstākās tiesas loceklis vai pamatojoties uz privātpersonu vai iestāžu sūdzībām. Lietas izskata Tiesnešu disciplinārlietu komiteja, ar tiesībām pārsūdzēt Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātā. Sankcijas ir dažādas, sākot no brīdinājumiem un rājiem līdz algas samazināšanai, pārcelšanai uz zemāku tiesu vai atlaišanai no amata smagos gadījumos. Tiesiskais regulējums paredz, ka tiesneši procesuālās garantijas, tostarp tiesības uz aizstāvību, piekļuvi pierādījumiem, atklātu lietas izskatīšanu un pārsūdzību.

Darbības novērtējums ir oficiāla un regulāra tiesnešu karjeras sastāvdaļa. Tiesneši tiek periodiski novērtēti, pamatojoties uz tādiem kritērijiem kā lietu pārvaldība, lēmumu kvalitāte, juridiskā argumentācija un profesionālā uzvedība. Novērtējumi tieši ietekmē paaugstināšanu amatā, atkārtotu iecelšanu amatā un vadītāju atlasi tiesu iestādēs. Pēc nesenajām reformām ir uzlabojusies vērtēšanas kritēriju un procedūru pārredzamība, tomēr joprojām pastāv bažas par konsekvenci un iespējamo subjektivitāti. Integritātes pārbaudes arvien vairāk tiek integrētas tiesu sistēmā. Kandidātiem uz tiesnešu amatiem ir jāveic rūpīga pārbaude, ieskaitot mantiskā stāvokļa deklarācijas, biogrāfijas izpēti un dzīvesveida pārbaudes. Darbā esošie tiesneši ir pakļauti pastāvīgai uzraudzībai, izmantojot prasības par līdzekļu atklāšanu un Valsts kontroles un citu pārraudzības iestāžu darbu. Ja tiek atklāti pārkāpumi, saistībā ar integritāti iesniegtās sūdzības var ierosināt atsevišķu tiesvedību vai disciplinārlietas.

Drošības pārbaudes tiek piemērotas selektīvi. Tiesnešu amata kandidātiem, jo īpaši augstākajās tiesās vai sensitīvos tiesnešu amatos, tiek veiktas pārbaudes, ko veic attiecīgās drošības iestādes. Šajās pārbaudēs galvenokārt pārbauda sodāmību, saistību ar noziedzīgiem grupējumiem un draudus tiesu varas neatkarībai. Tomēr pastāvīga

nav sistemātiski īstenota visu amatā esošo tiesnešu periodiska drošības pārbaude. Īpašuma deklarācijas ir būtisks tiesu iestāžu pārredzamības elements Gruzijā. Tiesnešiem katru gadu jāiesniedz detalizētas deklarācijas par īpašumu, ienākumiem un finansiālajām interesēm. Šīs deklarācijas pārbauda Valsts revīzijas birojs, un aizdomu gadījumā var tikt ierosināta administratīvā vai disciplinārā procedūra. Likums atļauj publisku piekļuvi mantisko attiecību deklarācijām.

Neraugoties uz būtiskiem uzlabojumiem tiesību aktos, praksē joprojām pastāv problēmas, kas kavē pilnīgu tiesu iestāžu pārskatatbildību. Pilsoniskās sabiedrības organizācijas un starptautiskie partneri ir pauduši bažas par politisko ietekmi uz HCJ, disciplinārlietu selektīvu izmantošanu un nekonsekvenci darba novērtējumos. Pastāvīgas prioritātes ir centieni palielināt disciplināro un novērtēšanas struktūru neatkarību, panākt, lai iecelšanas un paaugstināšanas procesi būtu pilnībā balstīti uz nopelniem, un nodrošināt lielāku aizsardzību tiesnešiem, kas saskaras ar politisku spiedienu.

Gruzijas reformas ir radījušas juridisko pamatu atbildīgākas tiesu sistēmas izveidei, taču neatkarīgas, pārredzamas un taisnīgas tiesu sistēmas pilnīga īstenošana ir nepieciešama, lai panāktu, ka tiesu iestāžu atbildība ir neatkarīga, pārredzama un taisnīga. sistēma ir atkarīga no nepārtrauktas institucionālās neatkarības, procesuālo garantiju un konsekventas standartu piemērošanas.

UNGĀRIJA

Tiesu iestāžu pārskatatbildību Ungārijā regulē konstitucionālo un likumu normu kombinācija. Galvenais tiesiskais regulējums ietver 2011. gada Likumu CLXII par tiesnešu tiesisko statusu un atalgojumu un 2011. gada Likumu CLXI par tiesu organizāciju un pārvaldi. Disciplinārlietas regulē arī sekundārās normas, jo īpaši Dienesta tiesu reglaments, ko apstiprinājusi Nacionālā Tiesnešu padome (NJC). Šis divkārtšais regulējums nodrošina konsekvenci visos tiesu līmeņos, nosakot skaidras disciplinārās procedūras, tiesības un pienākumus. Disciplinārlietas izskata divas specializētās dienesta tiesas: dienesta pirmās instances tiesa Budapeštas Apelācijas apgabaltiesā un dienesta otrās instances tiesa Kúria (Augstākā tiesa). Šajās tiesās ieceltie tiesneši strādā deviņus gadus.

gadus termiņu. Tiesnešu pārkāpumu lietas izskata trīs tiesnešu kolēģijas neklātienēs sēdēs, lai aizsargātu konfidencialitāti. Disciplinārlietas atkarībā no tiesneša amata var ierosināt tiesu priekšsēdētāji, Kúria priekšsēdētājs vai Nacionālā tiesu sistēmas biroja (NOJ) priekšsēdētājs.

Pamatojums ir šādi pārkāpumi

profesionālo pienākumu nepildīšanu vai kaitējumu tiesu sistēmas reputācijai. Sankcijas ir dažādas - no rājiena un algas pazemināšanas līdz atbrīvošanai no amata, un tās var pārsūdzēt dienesta tiesu sistēmā, bet ne parastajās tiesās. Tiesnešus, pret kuriem ierosināta tiesvedība, var atstādināt no amata, jo īpaši, ja ir izvirzītas apsūdzības krimināllietās vai nopietnas apsūdzības. Darba izpildes novērtēšana ir saistīta ar plašāku tiesnešu uzraudzību, bet salīdzinājumā ar disciplināro sistēmu tai tiek pievērsta mazāka uzmanība. Tiesnešu profesionalitāte tiek vērtēta, izmantojot tiesu vadības praksi, ikgadējo pārskatu sniegšanas pienākumus un atbilstības pārbaudes. Dienesta tiesas iesniedz NJC gada ziņojumus par disciplinārlietām, ietverot statistiku, procesuālās

atbilstību un rezultātus. Tomēr šie darbības dati vairāk koncentrējas uz atbilstību, nevis uz detalizētu, uz nopelniem balstītu tiesnešu kvalitātes novērtējumu.

Integritātes un drošības pārbaudes nav sistemātiski ieviestas pēc sākotnējās iecelšanas amatā. Lai gan saskaņā ar Tiesnešu ētikas kodeksu (pieņemts 2022. gadā) tiesnešiem ir jāievēro ētikas normas, tiesnešiem ik pēc 3 gadiem ir obligāti jāiesniedz mantiskā stāvokļa deklarācijas, ko stingri uzrauga tiesu priekšsēdētāji un - pēdējā instancē - Nacionālā Tiesnešu padome. Drošības pārbaudes ir obligātas arī dažos īpašos tiesnešu amatos (tiesu priekšsēdētāji, priekšsēdētāju vietnieki, tiesneši, kas atļauj slepenu datu vākšanu u. c.). Disciplinārlietas tiek izskatītas saskaņā ar procesuālajām garantijām, taču joprojām pastāv problēmas.

Tiesas sēdes ir slēgtas sabiedrībai, tādējādi ierobežojot pārredzamību. Pārsūdzības tiek iesniegtas tikai dienesta tiesu struktūrā, un ārējā tiesu kontrole nav iespējama, izņemot konstitucionālās sūdzības, kuru pamatā ir cilvēktiesību pārkāpumi. Procesuālie trūkumi, piemēram, neskaidras garantijas attiecībā uz piekļuvi pierādījumiem, procesa uzsākšana pēc saviem ieskatiem un neatkarīgu procesuālo noteikumu trūkums, ir radījuši bažas par taisnīgumu un tiesisko noteiktību. Atstādināšanas lēmumi var ietekmēt tiesnešus pirms galīgo nolēmumu pieņemšanas, radot jautājumus par nevainīguma prezumpciju.

Arī institucionālā spriedze ir mazinājusi tiesu neatkarību. Krīze starp NJC un NOJ priekšsēdētāju 2018. gadā atklāja strukturālo ievainojamību. Šķēršļi dienesta tiesu iecelšanā un politiskā iejaukšanās tiesu sistēmas pārvaldībā saspindzināja sistēmas integritāti. Disciplinārlietas dažkārt tika ļaunprātīgi izmantotas, lai iebiedētu tiesnešus, kas iestājās par tiesu neatkarību, radot atvēsinošu efektu. Tiesnešu publiskie protesti 2024. gadā pret politiski ietekmētām pārmaiņām saskārās ar turpmākiem tiesnešu vadības uzbrukumiem, pastiprinot bažas par tiesu autonomijas mazināšanos.

Neraugoties uz to, ka Ungārijas tiesu sistēmai ir sīki izstrādāts disciplinārsodu regulējums, tā saskaras ar pastāvīgām problēmām, lai nodrošinātu pārredzamību, procesuālo taisnīgumu un patiesu neatkarību no politiskas iejaukšanās. Lai atjaunotu uzticēšanos un stiprinātu tiesu iestāžu atbildību Ungārijā, ir būtiski stiprināt disciplinārprocesu aizsardzības pasākumus un uzlabot vārda brīvības aizsardzību tiesu iestādēs.

KOSOVA

Tiesu iestāžu atbildība Kosovā balstās uz Konstitūciju un 2018. gada reformu kopumu, tostarp Tiesu likumu, Kosovas Tieslietu padomes likumu (KJC) un Likumu par tiesnešu un prokuroru disciplināratbildību (LDLJP). KJC ir galvenā loma tiesnešu iecelšanas, disciplinārlietu, tiesu administrācijas un tiesu inspekciju pārvaldībā. KJC 2019. gada regulā tika sīkāk precizētas disciplinārās procedūras, nodrošinot skaidrāku un strukturētāku sūdzību izskatīšanas un izmeklēšanas procesu. Disciplinārlietas reglamentē LDLJP, kurā definēti tādi pārkāpumi kā neobjektivitāte, interešu konflikts, nepiedienīgi publiski paziņojumi, nepiedienīga politiska darbība un uzvedība, kas grauj sabiedrības uzticību. Tiesvedību ierosina attiecīgais "kompetentā iestāde" - parasti tiesu priekšsēdētāji vai Augstākās tiesas priekšsēdētājs - atkarībā no tiesneša ranga. Sūdzības var iesniegt arī ombuds.

Izmeklēšanu veic komisijas, kuru sastāvā ir trīs tiesneši, kas izvēlēti pēc nejausības principa no tiesnešu saraksta, ko uztur KJC. Sankcijas ietver privātu un publisku rājienu, algas samazinājumu, pārcelšanu citā amatā vai priekšlikumu par atlaišanu. Galīgie disciplinārie lēmumi var pārsūdzēt tieši Augstākajā tiesā, kas trīs tiesnešu kolēģijās izskata lietas ar apturošu spēku.

KJC veicina proaktīvu ētisko vadību, izmantojot Tiesnešu ētikas padomdevēju komiteju, kas tiesnešiem sniedz nesaistošas konsultācijas par iespējamām ētikas dilemmām, piemēram, ārpustiesas darbībām vai interešu konfliktiem. Integritātes pārbaudes ir iekļautas sistēmā, nosakot prasību tiesnešiem ievērot Profesionālās ētikas kodeksu un censties saglabāt augstus uzvedības standartus. Tiesneši kā valsts amatpersonas piedalās regulārā mantiskā stāvokļa deklarēšanas režīmā. Korupcijas apkarošanas aģentūras ietvaros. Integritāti galvenokārt nodrošina, veicot izmeklēšanu pēc sūdzībām un piemērojot disciplinārsodus.

Drošības pārbaudes ir ierobežotas. Periodiskas drošības pārbaudes pēc iecelšanas amatā nav obligātas. Disciplinārajā procesā galvenā uzmanība tiek pievērsta individuāliem uzvedības pārkāpumiem, nevis sistēmiskai pārbaudei vai drošības uzraudzībai. Tomēr apsūdzības par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu vai saistību ar noziedzīgām darbībām tiek izskatītas disciplinārlietu komisijās, un par to var tikt piemērotas bargas sankcijas. Kosovas tiesu sistēmas pieaugošais spēks ir pārredzamība. Lai gan disciplinārlietu izskatīšanas joprojām ir slēgtas sabiedrībai, galīgie lēmumi, izņemot neatklātus rājienus, tiek publicēti KJC tīmekļa vietnē albāņu un serbu valodā. Tīmekļa vietne nodrošina publisku piekļuvi lēmumiem un statistikas datiem par tiesu disciplīnu, tādējādi uzlabojot sabiedrības izpratni un pārraudzību. Disciplinārlietu dati un lietu iznākumi tagad tiek sistemātiski reģistrēti un uzraudzīti.

Joprojām pastāv problēmas. Plašā rīcības brīvība, kas tiesu priekšsēdētājiem piešķirta disciplinārlietu ierosināšanai, rada bažas par procesuālo taisnīgumu un nevienlīdzību. Tiesnešiem pašlaik nav efektīvu līdzekļu, lai apstrīdētu "kompetentās iestādes" lēmumu par disciplinārlietas izmeklēšanas uzsākšanu. 2023. un 2024. gada ziņojumos tika ieteiktas likumdošanas reformas, lai Kosovas disciplinārlietu regulējumu labāk saskaņotu ar Eiropas standartiem, uzlabotu procesuālo skaidrību un pastiprinātu izmeklēšanas iestāžu specializāciju.

Kosovas tiesu sistēma ir guvusi ievērojamus panākumus tiesu iestāžu atbildības stiprināšanā, jo īpaši pārredzamības un iekšējo ētikas vadlīniju jomā. Tomēr, lai nostiprinātu uzticību tiesu neatkarībai un integritātei, joprojām ir ļoti svarīgas reformas, kuru mērķis ir precizēt procesuālās garantijas, ierobežot rīcības brīvības ļaunprātīgu izmantošanu un pilnībā saskaņot disciplinārlietas ar Eiropas paraugpraksi.

LIETUVA

Tiesnešu disciplinārā atbildība Lietuvā ir nostiprināta Konstitūcijā, Tiesu likumā, Tiesnešu ētikas kodeksā un Tieslietu padomes pieņemtajos noteikumos. Disciplinārās atbildības normu mērķis ir saglabāt tiesu varas cieņu un atbildību, vienlaikus ievērojot tiesnešu neatkarību. Tiesnešu amatpārkāpumi ietver gan nepienācīgu profesionālo rīcību, gan darbības ārpus tiesneša pienākumiem, kas varētu kaitēt sabiedrības uzticībai.

Tiek aizsargāta tiesneša neatkarība, kas nozīmē, ka disciplinārsodi nevar būt vērsti pret tiesību interpretācijām vai pašiem lēmumiem lietās, bet gan vērsti uz nolaidību, nepienācīgu rīcību un ētikas pārkāpumiem. Tiesnešu ētikas un disciplinārlietu komisija izmeklē apsūdzības par pārkāpumiem, savukārt Tiesnešu goda tiesa izskata lietas un piemēro disciplinārsodus.

Disciplinārlietu var ierosināt Tieslietu padome, Tiesnešu ētikas un disciplinārlietu komisija, tiesu priekšsēdētāji vai jebkura cita persona, kas ir informēta par pārkāpumu. Disciplinārlietas var ierosināt, ja ir pazemojoša uzvedība pret tiesneša amatu, ētikas kodeksa pārkāpumi un politiska darbība, kas nav savienojama ar tiesneša pienākumiem. Tiesvedība jāuzsāk trīs mēnešu laikā pēc ziņošanas par iespējamo pārkāpumu un ne vēlāk kā līdz trīs gadus pēc pārkāpuma izdarīšanas. Disciplinārās sankcijas var būt no rājiens līdz atļaišanai no amata, un smagos gadījumos var tikt ierosināta atstādināšana no amata. Goda tiesas lēmumus var pārsūdzēt Lietuvas Augstākajā tiesā desmit dienu laikā. Tomēr tiesību aktos ir nepilnības attiecībā uz pārsūdzības procedūru, kā rezultātā mutatis mutandis tiek piemēroti civilprocesa noteikumi.

Integritātes pārbaudes ir iekļautas Ētikas kodeksā, kurā ir noteikti augsti tiesnešu rīcības standarti, pamatojoties uz starptautiskām un Eiropas pamatnostādnēm. Ētikas izpratni veicina arī Komisijas konsultatīvā loma. Tiesneši var lūgt padomu par sarežģītiem ētikas jautājumiem, un līdz šim ir sniegtas vairāk nekā piecdesmit šādas oficiālas ētikas konsultācijas. Lai gan nepastāv sistēmātiska drošības pielaides vai mantisko apstākļu pārbaudes sistēma attiecībā uz amatā esošajiem tiesnešiem, kas pārsniedz prasības iecelšanai amatā, pastāvīgi ētikas novērtējumi un uz sūdzībām balstīti atbildības mehānismi palīdz uzturēt tiesnešu integritāti.

Procesu pārredzamība kopumā ir augsta. Tiesnešu ētikas un disciplinārlietu komisijas un Tiesnešu goda tiesas sēdes ir atklātas, ja vien privātuma vai drošības apsvērumi neprasa citādi. Galīgie lēmumi tiek publicēti Valsts

Tiesu administrācijas tīmekļa vietnē, nodrošinot publisku piekļuvi, vienlaikus ievērojot datu aizsardzības prasības. Lēmumiem ir pievienoti paziņojumi presei, un disciplinārlietu statistika tiek publicēta. Tomēr joprojām turpinās diskusijas par nespeciālistu atlasi disciplināriestādēs, par iecelšanas pārredzamību un par to, vai tiesnešu vārda brīvības ierobežojumi netiek interpretēti pārāk plaši, kā to apliecina nesen izskatītās disciplinārlietas, piemēram, GT1-11/2021 un GT1-8/2022.

Joprojām pastāv problēmas, lai nodrošinātu pilnīgas procesuālās garantijas. Noteikumi par sabiedrības pārstāvju iecelšanu disciplināriestādēs ir neskaidri, radot iespēju politizācijai. Likums arī formāli neparedz, ka Tiesnešu ētikas un disciplinārlietu komisijas priekšsēdētājs ir tiesnesis, kas ir tiesnesis, kurš ir tiesnesis, kurš ir disciplinārās komisijas loceklis jābūt tiesnesim, lai gan praksē tas tiek ievērots. Aicinājumus veikt reformu uzsvērt nepieciešamību pēc lielākas likumdošanas skaidrības attiecībā uz pārsūdzībām, atlases procedūrām un cilvēkresursu stiprināšanu, lai atbalstītu ētiskās konsultācijas. Šo jomu nostiprināšana vēl vairāk veicinātu taisnīgumu, neatkarību un sabiedrības uzticēšanos Lietuvas tiesu atbildības sistēmai.

MOLDOVA

Moldovas tiesiskās atbildības tiesiskais regulējums ir balstīts uz Konstitūciju (1994), Likumu par tiesnešu statusu (Nr. 544/1995), Likumu par Tiesnešu augstāko padomi (SCM) (Nr. 947/1996) un Likumu par tiesnešu disciplināratbildību (Nr. 178/2014).

Tiesnešus var sodīt par profesionāliem pārkāpumiem, tostarp par 2015. gadā pieņemtā Ētikas kodeksa pārkāpumiem. Funkcionālā imunitāte ir ierobežota, jo valsts var piedzīt zaudējumu atlīdzību par rupju nolaidību vai tīšu pārkāpumu. Disciplinārpārkāpumi un sankcijas ir definētas, vienlaikus aizsargājot tiesnešu neatkarību no iejaukšanās tiesas lēmumu pieņemšanā.

Tiesu inspekcija izmeklē sūdzības pret tiesnešiem un ierosina disciplinārlietas Disciplinārlietu padomē. Kolēģija, kuras sastāvā ir tiesneši un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji, izskata lietas un piemēro sankcijas. Pārsūdzības izskata disciplinārlietu padome, kas ir jaukta struktūra, kurā ir tiesnešu un nespeciālistu locekļi un kas var apstiprināt, pārskatīt vai atcelt Disciplinārlietu padomes lēmumus. Galīgās apelācijas tiek iesniegtas īpaši Augstākās tiesas kolēģijai, kas izskata gan faktus, gan tiesību aktus. Pārredzamību veicina publiskas tiesas sēdes, lēmumu publicēšana un videoieraksti. Disciplinārpārkāpumi ir, piemēram, atturēšanās, cilvēktiesību pārkāpumi vai nopietni ētikas pārkāpumi. Sankcijas ir no brīdinājuma līdz atļaišanai no amata, un tās piemēro gan aktīviem, gan pensionētiem tiesnešiem. Tiesvedība jāsāk trīs gadu laikā par nodarījumu, paredzot īpašus termiņus gadījumiem, kas atklāti ar tiesas spriedumiem. Tiesnešiem ir procesuālās tiesības, tostarp tiesības tikt uzklautiem, piekļūt pierādījumiem un pārsūdzēt lēmumus. Tiesu inspekcijai ir jāpabeidz izmeklēšana 60 dienu laikā; Disciplinārlietu padomei un VDK ir jāizlemj lietas attiecīgi 60 un 30 dienu laikā. SCM lēmumus 30 dienu laikā var apstrīdēt Augstākajā tiesā.

Darba novērtēšanu un integritātes uzraudzību veic atsevišķos procesos, savukārt profesionālās ētikas pārkāpumus izvērtē īpaša Ētikas komisija, kas darbojas VDK pakļautībā. Pēc iecelšanas amatā netiek veiktas sistemātiskas drošības pārbaudes vai finanšu revīzijas, lai gan pēc disciplinārsodiem vai kriminālsodiem var iestāties civiltiesiskā atbildība. Tiesu inspekcija 2023. gadā saņēma 1152 sūdzības, bet ierosināja sankcijas tikai 30 gadījumos (2,6 %). Disciplinārās sankcijas tika piemērotas tikai četros gadījumos, un netika ieteikta neviena atļaišana no darba. Lielākā daļa pārkāpumu bija saistīti ar cilvēktiesību vai imperatīvo tiesību normu pārkāpumiem. ECT spriedumi, piemēram, *lietā Catana pret Moldovu* (2023) un *lietā Manole pret Moldovu* (2023).

v. *Moldova* (2023), kritizēja disciplinārās sistēmas aspektus, jo īpaši disciplināriestāžu neatkarības trūkumu iepriekšējās lietās.

Neraugoties uz reformu centieniem, problēmas joprojām pastāv. Disciplinārlietu process joprojām ir ilgstošs un prasa daudz resursu pat nelielu pārkāpumu gadījumos. Tiesu inspekcijas atkarība no VDK mazina tās autonomiju. Disciplinārlietu padomes un SCM funkciju pārkļāšanās kavē tiesvedību, un pārmērīga publicitāte var kaitēt tiesnešu reputācijai pirms galīgā lēmuma pieņemšanas. Turpmāko reformu mērķim vajadzētu būt Tiesu inspekcijas neatkarības stiprināšanai, maznozīmīgu disciplinārlietu racionalizēšanai, konfidencialitātes nodrošināšanai līdz galīgā lēmuma pieņemšanai un sūdzību iesniedzēju tiesību līdzsvarošanai, lai novērstu tiesnešu aizskaršanu.

ZIEMEĻI MAKEDONIJA

Ziemeļmaķedonijas Republika regulē tiesnešu atbildību ar Konstitūciju, Tiesu likumu, Tiesnešu padomes likumu, Tiesnešu padomes reglamentu un Tiesnešu ētikas kodeksu. Konstitūcija nosaka tiesnešu neatkarības pamatu, pieļaujot atlaišanu no amata par smagiem disciplināriem pārkāpumiem.

vai neprofesionālu uzvedību, kā to noteikusi Tieslietu padome. Tiesu likumā un Tiesnešu padomes likumā ir paredzēti sīki izstrādāti noteikumi par disciplinārlietām, tajos ir izklāstīti tādi iemesli kā ētikas pārkāpumi, pienākumu nepildīšana, dienesta stāvokļa ļaunprātīga izmantošana vai pārkāpumi, kas kaitē sabiedrības uzticībai.

Tieslietu padome pārbauga disciplinārlietas, uzsāk izmeklēšanu ex officio vai pēc sūdzībām un nosaka sankcijas. Izmeklēšanu veic ziņotāju komisija, kas tiek izraudzīta no Padomes locekļu vidus. Tiesneši

tiesvedībā ir tiesības uz procesuālām garantijām, tostarp tiesībām uz aizstāvību. Sankcijas ietver rājienu, algas samazinājumu, atstādināšanu no amata vai atlaišanu. Lai aizsargātu tiesnešu reputāciju, uzklaušanās notiek konfidenciali, lai gan galīgie lēmumi tiek publicēti, ja vien konfidencialitāte nav nepieciešama. Tiesnešu ētikas kodeksā ir uzsvērtā objektivitāte, neatkarība un integritāte kā būtiski tiesnešu rīcības standarti.

Darbības novērtēšanu, paaugstināšanu amatā un godprātības pārbaudes reglamentē atsevišķi, izmantojot atjauninātus noteikumus, tostarp pārskatīto noteikumu kopumu par tiesnešu kandidātu klasifikāciju un vadlīnijas par faktiskā darba laika aprēķināšanu. Darba novērtējumā tagad tiek ņemti vērā pagaidu norīkojumi un papildu tiesiskās darbības. Pēc iecelšanas amatā netiek veiktas oficiālas drošības pārbaudes vai finanšu revīzijas, taču tiek stingri reglamentēta nesavienojamība ar citiem valsts amatiem.

Disciplinārā sistēma saskaras ar problēmām: joprojām pastāv politiskās ietekmes risks, ko rada Tieslietu padomes iecelšanas metode; nepārredzamība un kavēšanās mazina sabiedrības uzticēšanos; joprojām problemātiska ir nekonsekventa sūdzību izskatīšana; un bailes no atriebības joprojām ietekmē tiesu neatkarību. Lai gan aptuveni 85-90 % sūdzību tiek noraidītas, daudzas no tām tiek noraidītas. sūdzību pamatā ir drīzāk neapmierinātība ar tiesas nolēmumiem, nevis pārkāpumi. Ar reformām ir ieviesti individuāli paskaidrojumi par lēmumiem, publiska ziņošana par darbībām, stingrāki termiņi un pilsoniskās sabiedrības līdzdalība pārraudzībā.

Tiesneši var pārsūdzēt disciplinārsodus Apelācijas padomei Augstākajā tiesā 15 dienu laikā. Apelācijas padomes sastāvā ir tiesneši, kurus izvēlas ar izlozes palīdzību, tādējādi nodrošinot zināmu objektivitāti. Ja ECT konstatē cilvēktiesību pārkāpumu, tiesnesis 30 dienu laikā var lūgt lietas atjaunošanu. Apelācijas padomes lēmumi un galvenie Tieslietu padomes lēmumi tiek publicēti, lai stiprinātu pārredzamību un pārskatatbildību. 2024. gadā ievērojamas lietas ietvēra Valsts korupcijas novēršanas komisijā ievēlēta tiesneša atlaišanu un pretrunīgi vērtēto atstādināšanas tiesību atteikumu citam tiesnesim, izceļot spriedzi starp tiesu neatkarību, procesuālo konsekvenci un pārskatatbildības sistēmu attīstību. Neraugoties uz reformām, joprojām pastāv bažas par procedūru vienvērdīgu piemērošanu un tiesu neatkarības nodrošināšanu. Ir nepieciešami turpmāki uzlabojumi, lai stiprinātu uzticamību un sabiedrības uzticēšanos tiesu varai.

POLIJA

Tiesnešu disciplinārbildību Polijā reglamentē Likums par vispārējo tiesu sistēmu, kas sākotnēji tika pieņemts 1928. gadā un vairākkārt atjaunināts, tostarp 1985., 2001. un 2015. gadā tika veikti būtiski grozījumi. Saskaņā ar ilggadējo regulējumu tiesnešus var saukt pie disciplinārbildības par nopietniem pārkāpumiem, klajiem tiesību aktu pārkāpumiem vai tiesneša amatam nepiedienīgu rīcību, un sodi var būt no rājiena līdz atlaišanai no amata.

Pēc 2015. gada tiesu sistēmas izmaiņām disciplinārlietas tika būtiski mainītas. Tiesneši, kas iebilda pret šīm izmaiņām un uzdeva prejudiciālus jautājumus Eiropas Savienības Tiesai (EST), saskārās ar pastiprinātām disciplinārlietām. 2019. gadā tika uzsākta t. s.

"Uzpurņa likums" paplašināja disciplinārpārkāpumus, iekļaujot tajos arī tiesnešu iecelšanas likumības apšaubīšanu un iesaistīšanos publiskās darbībās, kas tiek uzskatītas par nesavienojamām ar tiesnešu neatkarību. Šajā periodā sistēmu ietekmēja politiskā ietekme. Tiesneši, kuri aizstāvēja tiesu neatkarību, saskārās ar vairākkārtējām politiski motivētām tiesvedībām. Šīs izmaiņas izraisīja valsts un starptautisku kritiku, kuras kulminācija bija EST 2021. gada rīkojums, ar kuru tika apturēta Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas darbība. ES spiediena rezultātā Disciplinārlietu palāta tika atcelta un aizstāta ar Profesionālās atbildības palātu. Galvenajās reformās tika precizēts, ka jautājumu iesniegšana EST, ES tiesību interpretācija un tiesnešu neatkarības izvērtēšana vairs nav disciplinārpārkāpumi. Pēc 2023. gada

tieslietu ministrs iecēla neatkarīgus disciplinārprokurus, kuru uzdevums ir izskatīt un izbeigt nepareizi ierosinātās lietas.

Pašlaik tiesneši ir atbildīgi par acīmredzamu necieņu pret likumu, tiesu varas kavēšanu vai rīcību, kas grauj tiesneša amata cieņu. Sankcijas ietver brīdinājumu, rājienu, algas samazinājumu, naudas sodu, pārcelšanu citā amatā vai atlaišanu. Tieslietu ministra iecelti īpašie prokurori tiesu disciplinārlietās ierosina tiesvedību, veic iepriekšēju izmeklēšanu un iesniedz lietas apelācijas tiesu vai Augstākās tiesas disciplinārlietu tiesās. Tiesvedība ir atklāta, bet var būt slēgta, lai aizsargātu sensitīvas intereses. Disciplinārtiesas apelācijas tiesās un Augstākajā tiesā izskata pirmās un otrās instances lietas. Disciplinārlietas parasti izskata saskaņā ar kriminālprocesa standartiem, paredzot liecinieku liecības, aizstāvību un pārsūdzības mehānismus.

Nesenie grozījumi atjaunoja tiesisko noteiktību, lai gan joprojām ir nepieciešama pilnīga reforma. Nākotnes plānos ir paredzēts atcelt "Uzmugures likuma" noteikumus un izveidot pilnībā pārredzamu un neatkarīgu disciplinārlietu sistēmu, lai atbalstītu tiesu neatkarību un nodrošinātu atbilstību Eiropas tiesību standartiem.

SERBIJA

Tiesnešu disciplinārbildību Serbijā reglamentē Likums par tiesnešiem, Likums par Augsto tiesnešu padomi (APT) un Noteikumu rokasgrāmata par tiesnešu un tiesu priekšsēdētāju disciplinārbildības noteikšanas kārtību. Disciplinārās atbildības kā atsevišķas atbildības kategorijas ieviešana 2008. gadā iezīmēja būtisku attīstību, kas tika pilnveidota ar konstitucionālām reformām un tiesību aktu atjauninājumiem 2022.-2023. gadā. Tiesnešu

disciplīnas mērķis ir saglabāt neatkarību, vienlaikus nodrošinot profesionālo standartu ievērošanu. Disciplinārpārkāpumi ietver nolaidīgu tiesneša pienākumu pildīšanu un rīcību, kas kaitē tiesu varas reputācijai vai objektivitātei. Šos standartus papildina ētikas kodekss, kas balstīts uz septiņiem principiem (neatkarība, objektivitāte, kompetence, cieņa, apņemšanās, biedrošanās brīvība un ētikas ievērošana). Disciplinārie orgāni ir disciplinārprokurors, vietnieki un Disciplinārlietu komisija; visus tos pēc publiskiem aicinājumiem ieceļ HJC. Pirmās instances tiesvedība ir konfidenciāla, ja vien tiesnesis nepieprasa publicitāti. Tiesnešiem ir tiesības klusēt, izmantot juridisko pārstāvību, ierosināt un apstrīdēt pierādījumus, kā arī iesniegt apelāciju. Sankcijas ietver brīdinājumu, algas samazinājumu līdz 50 % uz vienu gadu un aizliegumu paaugstināt amatā uz laiku līdz trim gadiem. Par smagiem pārkāpumiem var tikt atlaists no amata. Apelācijas iesniedz HJC astoņu dienu laikā, un lēmumus par atlaišanu var apstrīdēt Konstitucionālajā tiesā.

Tiesvedībā jāievēro taisnīguma, steidzamības un pienācīga procesa principi. Tiesnešus nevar saukt pie atbildības par sistēmiskām kļūdām, piemēram, pārmērīgu darba slodzi vai nepietiekamu darbinieku skaitu. Iesniegums par Ētikas kodeksa pārkāpumu vispirms jāizvērtē Ētikas komitejai, un tikai pēc tam var izskatīt oficiālu disciplinārlietu. Tomēr jēdziens "būtisks pārkāpums" joprojām ir neskaidrs, kas ļauj to piemērot nekonsekventi. Lēmumi anonimizētā veidā tiek publicēti HJC tīmekļa vietnē.

Lai gan Serbijas disciplinārā sistēma atbilst CCJE standartiem, trūkumi ir, piemēram, nepārredzami iecelšanas procesi, resursu trūkums, kas kavē tiesvedību, un plaša juridiskā valoda, kas sarežģī konsekvētu interpretāciju. Tomēr sistēma piedāvā būtiskas procesuālās garantijas, definētus pārkāpumus un sankcijas, vairākus pārbaudes līmeņus un mācību iniciatīvas profesionālās ētikas stiprināšanai.

SLOVĀKIJA

Slovākijas Republika kopš tās dibināšanas 1993. gadā ir izveidojusi tiesnešu disciplinārlietu sistēmu, kas sakņojas tās konstitūcijā un attīstās, veicot nozīmīgas reformas. Sākotnēji disciplinārā jurisdikcija bija sadalīta starp reģionālajām tiesām, augstākajām kara tiesām un Augstāko tiesu. Likums Nr. 385/2000 Sb. par tiesnešiem un nespēcijālizētiem tiesnešiem 2001. gadā centralizēja disciplinārlietu jurisdikciju Augstākajā tiesā, izņemot Konstitucionālās tiesas tiesnešus un augstāko tiesu vadītājus, kuri palika Konstitucionālās tiesas pakļautībā. Konstitūcija tika grozīta 2021. gadā, izveidojot Augstāko administratīvo tiesu (AAC), kas tagad īsteno disciplinārlietu jurisdikciju attiecībā uz vispārējo un administratīvo tiesu tiesnešiem. Disciplinārlietas pašlaik reglamentē Likums Nr. 432/2021 Coll. pazīstams kā Disciplinārlietu tiesu kodekss, nodrošinot vienotu un strukturētu tiesisko regulējumu, kas saskaņots ar starptautiskajiem standartiem.

Disciplinārlietas izskatīšana ir uzticēta VAC disciplinārlietu palātām, kuru sastāvā ir trīs profesionāli tiesneši un divi neprofesionāli tiesneši. Konstitucionālajā modelī ir saglabāta īpaša Konstitucionālās tiesas jurisdikcija pār Augstākās tiesas un Augstākās administratīvās tiesas priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku, tādējādi nostiprinot varas dalīšanu augstākajā tiesu varas līmenī. Tiesneši, kas iztiesā lietas disciplinārlietu palātās, ir

garantētas plašas procesuālās tiesības, kas ir līdzīgas kriminālprocesa tiesībām. Tās ietver tiesības uz aizstāvību, tiesības ierosināt un pārbaudīt pierādījumus, tiesības klusēt, kā arī tiesības uz taisnīgu un atklātu lietas izskatīšanu. Disciplinārpārkāpumus iedala disciplinārpārkāpumos, smagos disciplinārpārkāpumos un smagos disciplinārpārkāpumos, kas nav savienojami ar tiesneša amata pienākumiem, un sankcijas ir dažādas - no brīdinājuma un algas samazinājuma līdz atbrīvošanai no amata. Nopietnu disciplinārpārkāpumu gadījumos atalgojuma samazinājums var sasniegt līdz pat 70 % uz vienu gadu, savukārt atļaišana no amata ir obligāta, ja tiek konstatēta nesavienojamība ar tiesneša amatu.

Pārredzamība ir Slovērijas disciplinārās sistēmas pamatprincips. Disciplinārlietu palātas sēdes ir atklātas, izņemot gadījumus, kad tiek piemēroti īpaši izņēmumi, un disciplinārlietu lēmumi tiek publicēti anonimizētā veidā, ievērojot stingrus termiņus. Tieslietu ministrija nodrošina publicēšanu pieejamā oficiālā portālā, un VDK izdod preses kopsavilkumus, lai veicinātu sabiedrības informētību par svarīgām disciplinārlietām. Publicēšanas noteikumi attiecas arī uz steidzamiem pasākumiem un administratīvo lēmumu apturēšanu, izņemot tikai ierobežotas kategorijas, piemēram, lietas, kas saistītas ar valsts noslēpumu vai tehniskās uzraudzības pasākumiem.

Pārsūdzības mehānismi attiecas tikai uz lietām, kas saistītas ar visstingrākajām sankcijām, piemēram, atļaišanu no amata, atstādināšanu no amata vai diskvalifikāciju. Apelācijas jāiesniedz piecpadsmit dienu laikā, un tām ir apturošs spēks. Apelācijas izskata cita VAC palāta piecu locekļu sastāvā, kurā ir tikai profesionāli tiesneši, un apelācijas ir jāizskata vai nu apstiprinot, sākotnējā disciplinārā lēmuma grozīšana vai atcelšana bez atkārtotas izskatīšanas. Trīs gadu laikā pēc galīgā lēmuma pieņemšanas ir iespējams iesniegt atkārtotas lietas izskatīšanas pieteikumu, bet pēc tam nav nekādu citu tiesiskās aizsardzības līdzekļu.

Neraugoties uz šīm garantijām, joprojām pastāv vairākas problēmas. Pārsūdzības process joprojām ir problemātisks ierobežotā SAC tiesnešu skaita un netiešas iesaistīšanās riska dēļ, kas ietekmē priekšstatu par objektivitāti. Turklāt disciplinārlietu kolēģiju sastāvs, ko veido tikai VAC tiesneši, nepiedaloties vispārējās tiesas tiesnešiem, rada strukturālu nelīdzsvarotību, īpaši ņemot vērā, ka administratīvās tiesas tiesneši sākotnēji tika iecelti saskaņā ar elastīgākiem atlases noteikumiem nekā vispārējās tiesas tiesneši. Bažas tika paustas arī par inkvizīcijas elementiem, kas tiek ieviesti, disciplinārlietu palātām izvērtējot disciplinārsūdzību atsaukšanas iemeslus, tādējādi potenciāli sajaucot prokurora un tiesneša lomas. Reformas priekšlikumos ieteikts pārdalīt pirmās instances jurisdikciju administratīvajām tiesām, vienlaikus saglabājot apelācijas jurisdikciju VAC, kā arī iekļaut vispārējās tiesas tiesnešus disciplinārkolēģijās, lai stiprinātu objektivitāti un nostiprinātu Slovērijas tiesu atbildības sistēmas vispārējo integritāti.

SLOVĒNIJA

Tiesu pārskatbaidība Slovērijā balstās uz konstitucionālo sistēmu, kurā uzsvērtas divas vērtības - neatkarība un atbildība. Republikas Konstitūcija

Slovēnijas 125. pantā ir nostiprināta tiesnešu neatkarība, kas viņiem ir saistoša tikai un vienīgi Konstitūcijas un likumu ievērošanai. Tajā pašā laikā 131. un 132. pants nosaka

Tieslietu padomes institucionālos un procesuālos pamatus un tiesnešu atļaušanas mehānismus, atspoguļojot stingru apņemšanos saglabāt sabiedrības uzticību tiesnešu objektivitātei. Slovēnijas tiesu atbildības sistēmas pamatā ir Tieslietu padome - neatkarīga konstitucionāla iestāde, kurai uzticēts nodrošināt tiesu sistēmas integritāti un profesionalitāti. Padome sastāv no vienpadsmit locekļiem - sešus locekļus ievēl paši tiesneši un piecus locekļus pēc Republikas prezidenta priekšlikuma no universitāšu tiesību zinātnieku profesoru, advokātu un citu juristu vidus ievēl Nacionālā asambleja - un tai ir plašas pilnvaras tiesnešu iecelšanas, darbības novērtēšanas un disciplinārlietu izskatīšanas jomā. Tās sastāvs, kurā lielākā daļa locekļu ir tiesneši, kalpo kā konstitucionāla garantija pret politisko ietekmi, nostiprinot priekšstatu par tiesnešu objektivitāti.

Disciplinārās procedūras Slovēnijā reglamentē rūpīgi reglamentēts regulējums, kas izstrādāts, lai aizsargātu gan tiesnešu neatkarību, gan pārskatatbildību. Tiesnesi var atļaut tikai šauri definētos apstākļos, piemēram, ja viņš ir notiesāts ar galīgu spriedumu krimināllietā, ir pastāvīgi nekompetents vai nopietni pārkāpis amata pienākumus vai ētikas normas. Pēdējos minētajos gadījumos disciplinārprocess ir jāveic disciplinārprokuroram un Disciplinārtiesai, kas abas ir daļēji autonomas struktūras, kuras darbojas pie Tiesnešu padomes. Ja Disciplinārtiesas nolēmums ir tiesneša amata atļaušana un nolēmums ir galīgs, tiesneša amata atļaušanu ar likumu nosaka Tieslietu padome. Līdzīgas procedūras piemēro arī nekompetences gadījumā, kad vispirms tiesneša dienesta novērtējumu veic augstākās tiesas personāla padome. Ja galīgajā novērtējumā tiek konstatēts, ka tiesnesis nav piemērots tiesneša dienestam, Tieslietu padome ar likumu izbeidz viņa amata pienākumu pildīšanu. Abas procedūras pieļauj tiesiskās aizsardzības līdzekļus ar iespēju iesniegt prasību administratīvajā strīdā par Disciplinārtiesas vai Tiesnešu padomes lēmumu.

Tiesneša atļaušana no amata seko, ja ir pasludināts galīgais spriedums krimināllietā pret tiesnesi, kurā viņš/viņa atzīts par vainīgu nozieguma izdarīšanā un notiesāts uz cietumsodu, kas ilgāks par 6 mēnešiem. Tieslietu padome iesniedz oficiālu priekšlikumu Nacionālajai asamblejai par tiesneša atbrīvošanu no amata. Mazāka soda gadījumā Tieslietu padomes lēmums ir atkarīgs no nozieguma rakstura. Ja noziegums ir tāds, ka tiesnesis tiek uzskatīts par personīgi nepiemērotu tiesneša amatam, tiek uzsākta iepriekš minētā procedūra. Tieslietu padomei ir jāļauj attiecīgajam tiesnesim piecpadsmit dienu laikā sniegt rakstisku paskaidrojumu, pirms lemt par turpmāko rīcību. Ja Tieslietu padome ar divu trešdaļu balsu vairākumu nosaka, ka atļaušana ir pamatota, tā iesniedz oficiālu priekšlikumu Nacionālajai asamblejai, kurai vienīgajai ir konstitucionālas pilnvaras atcelt tiesnesi no amata. Šis augstais sliekšnis pasargā tiesnešus no patvaļīgas vai politiski motivētas atļaušanas. Tiesnešiem, pret kuriem ir iesniegti priekšlikumi par atbrīvošanu no amata, ir tiesības uzsākt administratīvo tiesvedību Augstākajā tiesā, tādējādi nodrošinot tiesnešu aizsardzību un procesuālā taisnīguma ievērošanu. Tieslietu padomes lēmumi tiek publicēti anonimizētā veidā, veicinot pārredzamību un stiprinot sabiedrības uzticību disciplinārlietu procesam.

2017. gadā, ieviešot Tieslietu padomes likumu (pieņemts 2.4.2017.), tika veikta jurisdikcijas pārcelšana no Augstākās tiesas uz Tieslietu padomi, un kompetentās iestādes ir Disciplinārtiesā un Disciplinārprokurors pie Tieslietu padomes.

Tieslietu padome. Pēdējā nodrošina finanšu resursus, profesionālu un administratīvu palīdzību, kā arī citus nosacījumus to darbam. Kopš 2024. gada pavasara ir veikti centieni reformēt tiesību aktus par tiesām, tiesnešiem un Tieslietu padomi. Tomēr šīs publikācijas sagatavošanas brīdī process vēl nav pabeigts. Arī 2024. gadā ierosinātie grozījumi Tieslietu padomes likumā (ZSSve) pārveidos pārskatatbildības jomu. Šīs reformas cita starpā rosināja Konstitucionālās tiesas secinājums, ka Tieslietu padomes dubultā loma - disciplinārlietu ierosināšana un iztiesāšana - pārkāpj principu par objektivitāti saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 6. pantu. Lai to risinātu, ar ierosināto ZSSve tiek atceltas Tieslietu padomes pilnvaras iesniegt iniciatīvu par disciplinārlietas ierosināšanu. Izmaiņas ietvers arī, piemēram, vairāk disciplinārprokurori, disciplinārtiesas locekļu izslēgšanas procedūra, lai garantētu objektivitāti, un atsevišķs tiesiskās aizsardzības līdzeklis disciplinārlietās utt.

Šīs izmaiņas palīdzēs vēl vairāk nodrošināt, ka disciplinārlietas atbilst starptautiskajiem taisnīguma standartiem, stiprinot tiesu atbildības mehānismu leģitimitāti. Ar reformām tiks ieviestas arī pārredzamākas Tiesnešu padomes locekļu ievēlēšanas procedūras. Jaunie noteikumi paredz publicēt galvenos vēlēšanu posmus, piešķir kandidātiem procesuālās tiesības, izveido īpašu vēlēšanu strīdu mehānismu Administratīvajā tiesā un pēc Slovēnijas parlamenta vēlēšanu likuma (ZVDZ) parauga izveido tiesisko aizsardzību. Šīs izmaiņas stiprina demokrātisko leģitimitāti Tieslietu padomes demokrātisko leģitimitāti, nodrošinot, ka tās sastāvs atspoguļo gan pārredzamību, gan tiesnešu pašpārvaldi. Lai vēl vairāk stiprinātu sabiedrības uzticēšanos, 2017. gadā ZSSve noteica plašus pārredzamības pienākumus. Tieslietu padomei ir jāpublicē sabiedrībai nozīmīgi lēmumi, jāiesniedz gada pārskati Nacionālajai asamblejai un jāpaziņo galvenie lēmumi savā tīmekļa vietnē un Oficiālajā Vēstnesī. Ētikas un integritātes komisija kopā ar disciplināriestādēm tiks stiprināta, lai veicinātu ētiskas atbildības kultūru tiesu sistēmā.

Attiecībā uz finansiālo neatkarību ZSSve 2017. gadā atcēla iepriekšējo praksi, saskaņā ar kuru Augstākā tiesa koordinēja Padomes budžetu. Tieslietu padome patstāvīgi izstrādā un iesniedz savu budžetu, tādējādi saskaņojot Slovēnijas sistēmu ar labu praksi. institucionālās autonomijas jomā un pasargā to no nepamatotas ietekmes no citu valdības atzaru pusēs. Slovēnijas tiesu iestāžu pārskatatbildības sistēma ir iekļauta arī plašākā Eiropas un starptautiskā sistēmā. Gan tiesneši, gan privātpersonas var meklēt vērsties Slovēnijas Konstitucionālajā tiesā, ja ir pārkāptas pamattiesības, un galu galā Eiropas Cilvēktiesību tiesā, ja ir izsmelti iekšējie tiesiskās aizsardzības līdzekļi. Šī daudzlīmeņu aizsardzība palīdz nodrošināt, ka tiesu neatkarības, objektivitātes un atbildības principi tiek ievēroti gan valsts, gan Eiropas līmenī.

līmenī. Lai gan joprojām pastāv problēmas, jo īpaši saistībā ar jauno procesuālo garantiju konsekvantas piemērošanas nodrošināšanu, 2024. gadā ierosinātās reformas iezīmē izšķirošu virzību uz pārredzamāku, profesionālāku un objektīvāku tiesu sistēmu. Slovēnijas modelis, kas attīstās, sniedz svarīgu pieredzi tiesu sistēmām visā Eiropā, kuras cenšas saskaņot tiesu neatkarību ar efektīvu pārskatatbildību.

UKRAINIJA

Ukrainas apņemšanās stiprināt tiesu iestāžu pārskatatbildību ir būtiska daļa no tās plašākiem centieniem, kuru mērķis ir stiprināt tiesiskumu, sabiedrības uzticēšanos un saskaņot tiesību aktus ar Eiropas standartiem. Saskaroties ar pastāvīgām problēmām, ko rada korupcija un politiskā iejaukšanās, Ukraina ir uzsākusi nozīmīgas tiesu sistēmas reformas, lai nodrošinātu tiesu iestāžu neatkarību, pārredzamību un ētikas standartus. Ukrainas Konstitūcija, Likums par tiesu varu un tiesnešu statusu un Likums par Augsto tiesu padomi veido valsts tiesiskā regulējuma pamatu tiesu iestāžu atbildībai. Ievērojamas strukturālās reformas tika ieviestas ar 2016. gada konstitūcijas grozījumiem un 2023. gada tiesību aktu atjauninājumiem, kas pārveidoja disciplināro ainavu.

Augstā Tieslietu padome (HCJ) tagad ir galvenā iestāde, kas atbild par disciplinārlietu izskatīšanu pret tiesnešiem, pārņemot pilnu jurisdikciju no sadrumstalotās sistēmas, kurā bija iesaistītas vairākas komisijas. Disciplināro inspektoru dienesta (SDI) izveide, lai gan tā vēl nav pabeigta, ir būtisks pavērsiens, kura mērķis ir stiprināt disciplināro sūdzību iepriekšēju izskatīšanu. Pagaīdām šos sākotnējos pienākumus veic Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas. Atjaunota automatizēta lietu sadale gada novembrī, kuras mērķis ir nodrošināt pārredzamību un objektivitāti, un paredzams, ka tā sāks darboties No 2024. gada janvāra līdz septembrim tika iesniegtas 6048 disciplinārās sūdzības, un līdz 2024. gada oktobrim izskatīšanas procesā ir 10 951 sūdzība, kas liecina gan par atbildības centienu mērogu, gan par lielo neizskatīto sūdzību skaitu, kas pārmantots no perioda, kad HCJ nedarbojās.

Disciplinārlietas pret tiesnešiem var ierosināt, pamatojoties uz HCJ iesniegtu sūdzību, Augstā tiesnešu kvalifikācijas komisija (HQCI) īpašos gadījumos vai pati Disciplinārlietu palāta. Sākotnējo pārbaudi veic disciplinārinspektors, kurš var vai nu atgriezt sūdzību, ieteikt atļaišanu, vai ierosināt disciplinārlietas ierosināšanu. Sankcijas ir samērīgas ar pārkāpuma smagumu, un tās ietver brīdinājumus, rājienus ar vai bez ieturējumiem no algas, pagaidu atstādināšanu no amata, pazemināšanu amatā un atļaišanu. Atbildības pamatojums ir rūpīgi definēts, un tas ietver tiesas pieejamības liegšanu, lietas izskatīšanas kavējumus, ētikas pārkāpumus un nopietnus tiesību aktu pārkāpumus. Tiesnešu kļūdas, kuru rezultātā tiek atcelti lēmumi, automātiski nerada disciplināratbildību, ja vien nav pierādīts pārkāpums vai nolaidība. Laikposmā no 2023. gada novembra līdz 2024. gada oktobrim HCJ izskatīja 7 175 sūdzības, un pret 95 tiesnešiem tika ierosinātas disciplinārlietas, tostarp 26 lietās tika atcelti no amata.

Disciplinārlietu lēmumu pārsūdzēšana notiek divējādi: ārpustiesas pārskatīšana HCJ plenārsēdē un tiesas pārskatīšana Augstākās tiesas Lielajā palātā. Disciplinārlietu palātas lēmumu pārskatīšanā HCJ plenārsēde darbojas kā kvazitiesas iestāde, un tiesnešiem ir tiesības pārsūdzēt jebkuru sodu, bet sūdzības iesniedzējiem ir atļauts iesniegt apelāciju, ja Disciplinārlietu palāta to atļauj. Apelācijas ir jāiesniedz desmit dienu laikā, un

Augstākā tiesa var atcelt, grozīt vai apstiprināt lēmumus, un, ja tas ir pamatoti, tai ir tiesības piemērot stingrākas sankcijas. No 2023. gada novembra līdz 2024. gada oktobrim HCJ pieņēma 66 pārsūdzības lēmumus, kas liecina par tās lomu konsekvences nodrošināšanā un procesuālo vai materiālo kļūdu labošanā pirmajā instancē. Tiesu pārsūdzības Augstākās tiesas Lielajā palātā nodrošina papildu garantiju. Tiesu pārsūdzības pamatojums ir procesuāli pārkāpumi, nepareiza rīcības kvalifikācija vai tiesneša tiesību pārkāpums. Apelācijas ir jāiesniedz trīsdesmit dienu laikā, un no 2024. gada janvāra līdz oktobrim Lielā palāta atrisināja 12 sūdzības, trīs gadījumos atceļot Augstākās tiesas lēmumus, tostarp atļaušanu un bargus rājienus. Lai gan tiesnešu pārsūdzību skaits joprojām ir salīdzinoši neliels, šis mehānisms nostiprina tiesības uz taisnīgu procesu un cenšas līdzsvarot tiesu neatkarību un atbildību.

Tiesas un tās disciplinārlietu palātu sēdes ir atklātas, un, lai nodrošinātu plašāku pieejamību, sēdes tiek pārraidītas tiešsaistē. Disciplinārlietās pieņemtie lēmumi tiek publicēti HCJ oficiālajā tīmekļa vietnē, sniedzot sabiedrībai ieskatu par

tiesu sistēmas standartiem un disciplinārlietu rezultātiem. Lai gan sabiedrībai nav pieejami konfidenciali lietas materiāli, disciplinārlietu lēmumu un paziņojumu presei publicēšana nodrošina to, ka plašāka informācija par disciplinārlietām ir publiski pieejama.

Sabiedrības iesaistīšanos veicina arī tas, ka privātpersonām un organizācijām ir atļauts iesniegt sūdzības, novērot tiesas procesus un pieprasīt piekļuvi publicētajai informācijai, tādējādi saglabājot pārraudzību un veicinot uzticēšanos tiesu varai.

Joprojām pastāv problēmas, jo īpaši saistībā ar lielo neizskatīto sūdzību skaitu, HCJ kapacitātes ierobežojumiem un pārejas posma jautājumiem, kas saistīti ar tiesas darbības uzsākšanu. Disciplināro inspektoru dienesta darbību. Kavēto reformu mantojums ir radījis neizskatīto lietu skaitu, kas noslogo esošos resursus un apgrūtina efektīvu lietu izskatīšanu. Turklāt, lai gan HCJ kvoruma atjaunošana un disciplinārlietu funkciju atjaunošana ir stabilizējusi sistēmu, joprojām pastāv jautājumi par konsekventu standartu saglabāšanu un sabiedrības cerību uz ātru tiesiskumu pārvaldību. Pieņemot regulu par disciplinārlietu inspektoru dienesta pieņemšanu 2024. gada decembrī ir nozīmīgs solis uz priekšu, jo tā standartizē procedūras un sūdzību izskatīšanas noteikumus.

Neraugoties uz šīm problēmām, Ukrainas reformas liecina par apņemšanos stiprināt tiesu iestāžu pārskatatbildību, vienlaikus aizsargājot tiesu iestāžu neatkarību. Disciplinārā regulējuma pilnveidošana kopā ar lielāku pārredzamību, procesuālo taisnīgumu un specializētas pārraudzības struktūras izveidi atspoguļo Ukrainas centienus pielāgoties Eiropas standartiem un aizstāvēt demokrātiskās vērtības. Saistībā ar plašākiem Eiropas integrācijas un atjaunošanas centieniem tiesu sistēmas integritātes nodrošināšana joprojām ir būtiska tiesiskuma nostiprināšanai, cilvēktiesību aizsardzībai un ilgtspējīgas attīstības veicināšanai.

IV NODAĻA: ATTIECĪGĀ TIESU PRAKSE

ARMĒNIJA

Lieta I. (Slēgtas disciplinārlietas un tiesneša atstādināšana). Tieslietu ministra pienākumu izpildītājs 2023. gada 24. maijā ierosināja disciplinārlietu pret tiesnesi D. H. par iespējamiem rīcības noteikumu pārkāpumiem. Augstākā tiesnešu padome (VTP) rīkoja slēgtas sēdes un izbeidza tiesneša pilnvaras. Tiesnesis D.H. iesniedza apelāciju, apgalvojot, ka slēgtā tiesvedībā ir pārkāptas viņu tiesības uz atklātu lietas izskatīšanu un taisnīgu tiesu. Konstitucionālā tiesa tam piekrita, nospriežot, ka disciplinārsods nedrīkst graut procesuālo taisnīgumu vai tiesneša tiesības tikt uzklausiņam. Armēnijas tiesību aktos ir noteikts, ka tiesas sēdes ir taisnīgas un publiskas, un privātās sēdes ir atļautas tikai tad, ja to attaisno nozīmīgas sabiedrības intereses. Tieslietu padome pārsūdzības izskata divu mēnešu laikā, un jauni apstākļi var būt par iemeslu pārsūdzības pārskatīšanai. Pēc Konstitucionālās tiesas lēmuma Nr. SDO-1729 (2024. gada 21. maijs) VCB atļāva tiesnesim D. H. iesniegt rakstiskus argumentus, lai novērstu procesuālos trūkumus. Tomēr šajos iesniegumos netika sniegti pietiekami jauni pierādījumi, lai pamatotu sākotnējā lēmuma pārskatīšanu. ATT atstāja spēkā disciplinārsodu un tiesneša D. H. pilnvaru izbeigšanu, nenorādot uz atbilstošu pamatojumu pārskatīšanai saskaņā ar Tiesnešu kodeksa 157. pantu. Šī lieta uzsver procesuālā taisnīguma, tiesnešu neatkarības un konstitucionālo principu ievērošanas nozīmi disciplinārlietās.

II lieta (lietu izskatīšana saprātīgā termiņā). Disciplinārlietu pret Erevānas pirmās instances krimināltiesas tiesnesi V. M. 2023. gada 12. oktobrī ierosināja advokāts T. K., kas pārstāv I. A.. Ētikas un disciplinārlietu komiteja turpināja lietas izskatīšanu 2023. gada 18. decembrī un 2024. gada 19. februārī iesniedza disciplinārlietas pieteikumu Augstākajai Tiesnešu padomei (VTP). Lieta attiecās uz kavējumiem krimināllietā Nr. 60186920, kas tika ierosināta 2020. gada 17. septembrī saskaņā ar RA Kriminālkodeksa 242. panta 1. daļu. Lai gan lieta tika ievadīta tiesvedībā 2021. gada 12. maijā, notika tikai divas tiesas sēdes - 2021. gada 20. decembrī un 2023. gada 20. janvārī - pirms tiesa izbeidza kriminālvajāšanu noilguma termiņa dēļ. VDK izskatīja disciplinārlietu iesniegumu, Disciplinārlietu komisijas konstatējumus un abu pušu argumentus. Padome uzsvēra, ka ir svarīgi, lai tiesvedība notiktu savlaicīgi, jo kavēšanās mazina taisnīgumu un sabiedrības uzticību. Piemērojot Eiropas Cilvēktiesību tiesas standartus, Padome izvērtēja lietas būtību. lietas sarežģītību, kavējumu sekas un tiesneša un citu pušu rīcību. Tā konstatēja, ka tiesvedības ilgums - viens gads un astoņi mēneši - ir nepamatots, pārkāpjot cietušā tiesības uz taisnīgu tiesu un diskreditējot tiesu varu. Padome konstatēja, ka tiesnese V. M. ir pieļāvusi rupju nolaidību, nenodrošinot savlaicīgu lietas izskatīšanu, tādējādi pārkāpjot procesuālās tiesības. Lai gan tiesnerei V.M. iepriekš nebija piemēroti disciplinārsodi, ATT atbalstīja Ētikas un disciplinārlietu komitejas iesniegumu un izteica stingru rājienu, ņemot vērā nodarījuma raksturu un sekas.

pārkāpumi. Šī lieta uzsver tiesu iestāžu pienākumu nodrošināt, lai lietas tiktu atrisinātas saprātīgā termiņā, tādējādi novēršot nevajadzīgas grūtības iesaistītajām pusēm un saglabājot uzticību tiesību sistēmai. Pievēršoties lietu novilcināšanai un saucot tiesnešus pie atbildības, Augstākā tiesu padome nostiprina principu, ka kavēts taisnīgums ir atteikts taisnīgums, vienlaikus radot precedentu, kā par prioritāti noteikt procesuālo efektivitāti un tiesu standartu ievērošanu.

III lieta (Kasācijas tiesas procesuālo tiesību pārkāpuma atzīšana kopā ar akta maznozīmīguma novērtējumu). 2021. gadā pēc ģenerālprokurora ziņojuma tieslietu ministram tika ierosināta disciplinārlieta pret Apelācijas krimināltiesas tiesnesi S. M.. Ministrs pēc tam iesniedza priekšlikumu Augstākajai Tieslietu padomei (APT) par disciplinārlietas ierosināšanu. Lietā bija iesaistīts apsūdzētais Ž.S., kura apelācijas sūdzību par apcietinājuma lēmuma atcelšanu apelācijas tiesa noraidīja. Tiesnesis S.M. konstatēja, ka pierādījumi, jo īpaši liecinieku liecības, nepierāda tiešu saistību starp Ž.S. un iespējamo nodarījumu.

Tomēr Kasācijas tiesa šo lēmumu atcēla, vēlreiz apstiprinot Pirmās instances tiesas spriedumu. Tā kritizēja apelācijas tiesu par to, ka tā nav rūpīgi izvērtējusi lēmuma par aizturēšanu likumību un nav izvērtējusi pierādījumus, kas saistīti ar iespējamā nozieguma laiku un vietu. Kasācijas tiesa uzsvēra, ka šīs kļūdas izpludināja atšķirību starp pirmstiesas un tiesas funkcijām, pārkāpjot procesuālās normas. VDK veica disciplinārlietu saskaņā ar Tiesu kodeksa 151. pantu. Tā izskatīja tieslietu ministra pienākumu izpildītāja ziņojumus un tiesneša nostāju, kā arī visus attiecīgos pierādījumus. VDK secināja, ka tiesnesis S. M. pirmstiesas posmā pārkāpa savas tiesneša pilnvaras, nepareizi piemērojot pamatotu šaubu standartu attiecībā uz apsūdzētā klātbūtni nozieguma vietā. Tomēr Padome konstatēja, ka tiesneša rīcība nebija apzināti prettiesiska un neietvēra vainīgu nodomu, kā tas definēts Tiesu kodeksā. Tiesnesis bija objektīvi izvērtējis faktus un rīkojās, neapzinoties procesuālās kļūdas. Neraugoties uz konstatēto pārkāpumu, ATK nolēma, ka tiesneša S. M. rīcība nemazina viņa profesionālo piemērotību vai nediskreditē tiesneša autoritāti. Līdz ar to priekšlikums par disciplināratbildības piemērošanu tika noraidīts. Šeit uzsvērts, ka, lai gan juridiskās interpretācijas kļūdas var rasties, šajā lēmumā uzsvērts, cik svarīgi ir nošķirt objektīvus pārkāpumus no tīša pārkāpuma. Noraidot priekšlikumu par disciplināratbildības piemērošanu, ATK nostiprināja principu, ka atbildība ir jāvērtē pēc nodoma un objektivitātes ievērošanas, tādējādi aizsargājot tiesnešu neatkarību un vienlaikus nodrošinot procesuālo standartu ievērošanu.

BOSNIJA UN HERCEGOVINA

Bosnijas un Hercegovinas disciplinārlietu sistēmā tiek uzsvērtas **bijušā pamattiesas priekšsēdētāja lieta**, procesuālās problēmas un neefektivitāte. Sākotnēji sagatavošanas sēde bez paskaidrojuma divreiz tika pārcelta, tādējādi izjaucot paredzēto laika grafiku. Kad uzklauššana beidzot notika, galvenā sēde tika nozīmēta tikai pēc diviem mēnešiem, neievērojot HJPC reglamentā noteikto 15 dienu termiņu. Pati galvenā uzklauššana notika vairākās sēdēs, starp kurām bija ievērojami kavējumi. Pēdējā sēde, kurā noslēdzās pierādījumu sniegšana

notika trīs mēnešus pēc iepriekšējās sēdes, vēl vairāk uzsverot steidzamības trūkumu procesuālo standartu ievērošanā. Neraugoties uz šo ietilgušo tiesvedību, pirmās instances disciplinārlietu komisija galu galā pieņēma lēmumu izbeigt disciplinārlietu. Šis lēmums tika pieņemts 44 dienas pēc pēdējās sēdes, un tā pamatā galvenokārt bija atbildētāja aiziešana pensijā, tādējādi faktiski izbeidzot tiesvedību. Šajā lietā ir skaidri parādītas sistēmiskās problēmas disciplinārlietās, kur procesuālā kavēšanās un aiziešana pensijā bieži vien apdraud taisnīguma īstenošanu, ļaujot tiesu amatpersonām izvairīties no atbildības par iespējamajiem pārkāpumiem. Tajā ir uzsvērts steidzamais nepieciešamību veikt reformas, lai nodrošinātu, ka tiesu disciplinārlietās tiek ievēroti efektivitātes, atbildības un godprātības principi.

Pašvaldības tiesas tiesneša lietā ir atklāts, ka vēl viens piemērs, kurā disciplinārlietas izskatīšanu kavēja procesuāla neefektivitāte un pensionēšanās kā līdzekļa izvairīšanās no atbildības izmantošana. Tiesnesim tika izvirzītas nopietnas apsūdzības, tostarp par rīcību, kas kaitēja tiesneša amata reputācijai, un par kodeksa pārkāpumiem.

tiesnešu ētikas kodeksa pārkāpumiem. Sākotnējā tiesas sēde notika 2022. gada maijā, un drīz pēc tam jūnijā notika galvenā tiesas sēde. Neraugoties uz šo sākotnējo procesuālā grafika ievērošanu, tiesvedība saskārās ar būtiskiem traucējumiem. Galvenās tiesas sēdes turpinājums bija paredzēts septembrī, tomēr, pirms tas varēja notikt, tiesnese aizgāja pensijā. Rezultātā disciplinārprocess tika izbeigts, bet apsūdzības netika atrisinātas.

Šajā lietā tiek uzsvērta disciplinārās sistēmas neaizsargātība, kad aiziešana pensijā var pēkšņi izbeigt tiesvedību, atstājot apsūdzības neatrisinātas un graujot atbildības un pārrēķināmības principus. Tas uzsver, ka ir ārkārtīgi svarīgi veikt strukturālas izmaiņas, lai nodrošinātu, ka pensionēšanās nekalpo kā vairogs pret disciplinārlietām, tādējādi saglabājot tiesu sistēmas integritāti⁵³.

Kantonas tiesas tiesneša gadījums izceļ vēl vienu satraucošu piemēru tam, kā nopietnas apsūdzības var palikt neatrisinātas procesuālo nepilnību dēļ. Tiesnesis tika apsūdzēts par nepatiesas vai nepilnīgas informācijas sniegšanu savā pieteikumā tiesneša amatam, konkrēti nenorādot iepriekšēju nosacītu notiesāšanu par izvarošanas mēģinājumu un miesas bojājumu nodarīšanu. Ja šīs apsūdzības tiktu pierādītas, tās būtu nopietns uzticības un profesionālās ētikas pārkāpums. Disciplinārlietas izskatīšana nonāca līdz lēmuma pieņemšanas posmam, kurā tika izskatīti pierādījumi un apsūdzības. Tomēr, pirms varēja panākt jebkādu risinājumu, tiesnesis lūdza aiziet pensijā. Šis lūgums tika nekavējoties apmierināts, faktiski apturot tiesvedību un atstājot apsūdzības neizskatītas. Šis gadījums uzsver disciplinārā procesa sistēmisko nepilnību, jo aiziešana pensijā var novērst atbildību pat tad, ja

smaga pārkāpuma gadījumā. Tā uzsver, ka ir nepieciešamas reformas, lai novērstu šo nepilnību un nodrošinātu, ka tiesu iestāžu amatpersonas nevar izvairīties no atbildības par savu rīcību, tādējādi saglabājot tiesu sistēmas integritāti. Novērojot disciplinārlietas izbeigšanas prakses procesuālo efektivitāti sakarā ar aiziešanu pensijā, rodas bažas par atbildību. Vairākos gadījumos tiesneši izvairījās no nolēmumu pieņemšanas pēc būtības, aizējot pensijā, kad notiekošo tiesvedību. Šis modelis grauj disciplinārā procesa integritāti un uzsver nepieciešamību pēc stingrākiem pasākumiem, lai nodrošinātu atbildību neatkarīgi no pensionēšanās statusa.

53

Augstākās tiesnešu un prokuroru padomes lēmums Nr. 04-07-7-512-1/2018, 26.01.2018.

GRUZIJA

Lieta I. Gruzijas Augstākās tiesas Disciplinārlietu palātas lēmums Lieta #SSD-26-19 2019. gada 27. septembris⁵⁴ 2019. gada septembrī Gruzijas Augstākā tiesa attaisnoja tiesnesi M.Ts. no disciplinārbildības saistībā ar iespējamiem kavējumiem krimināllietā, atzīstot, ka kavējumi bija pamatoti un nebija tiša vai nolaidīga pārkāpuma rezultāts. Lietā, kas tiesnerei M.Ts. tika piešķirta 2014. gada maijā, bija kavējumi viena apsūdzētā veselības stāvokļa un advokāta nepieejamības dēļ, kā rezultātā lieta tika atlikta 18 reizes. Tiesneša pilnvaru termiņš beidzās 2016. gada decembrī, vēl vairāk pārtraucot tiesvedību. Lieta tika atsākta pēc tiesneša atkārtotas iecelšanas amatā 2017. gada jūnijā un 2018. gada martā tika pabeigta ar attaisnojošu spriedumu. Augstākā tiesa nolēma, ka kavējumi bija objektīvi attaisnoti un bija saskaņā ar 36 mēnešu termiņā, kas bija noteikts saskaņā ar tobrīd spēkā esošajiem tiesību aktiem, neskatoties uz vēlākajiem tiesību aktu grozījumiem, kas šo termiņu samazināja līdz 24 mēnešiem. Tiesa uzsvēra, ka neattaisnotiem kavējumiem, kas veido disciplinārpārkāpumu, ir jābūt saistītiem ar tiesneša apzinātu vai nolaidīgu pienākumu neizpildi. Tā kā netika konstatēti pierādījumi par šādu neizpildi, tiesnesi neuzskatīja par atbildīgu. Tiesa arī norādīja, ka Gruzijas tiesību aktos nav ietverts saprātīga lietu izskatīšanas laika princips. Tāpēc tiesnesi nevarēja vainot par to, ka viņš nav pātrinājis lietas izskatīšanu, rīkojot izbraukuma sēdes vai nodalot lietas izskatīšanu, jo īpaši tāpēc, ka puses neiesniedza lūgumus veikt šādas darbības. Tas, ka netika iesniegti priekšlikumi, liecināja, ka puses neuzskatīja kavēšanos par nepamatotu.

II gadījums. Gruzijas vispārējo tiesu tiesnešu disciplinārlietu padomes lēmums Lieta N1/01-2022 2022. gada 28. decembris⁵⁵ Gruzijas vispārējo tiesu tiesnešu disciplinārlietu padome 2022. gada decembrī atzina tiesnesi T.Kh. par vainīgu disciplinārlietas kavēšanā un kā sodu piemēroja rājienu. Lieta izrietēja no K.O. 2018. gadā iesniegtās disciplinārlietas, par kuru neatkarīgais inspektors pieprasīja lietas materiālus.

no tiesneša T.Kh. 2018. gada 13. decembrī. Neraugoties uz atkārtotiem pieprasījumiem, tiesnese kavējās ar materiālu iesniegšanu, galu galā iesniedzot tos 2019. gada 7. februārī - vienu mēnesi un 25 dienas pēc sākotnējā pieprasījuma. Šī kavēšanās kavēja Neatkarīgā inspektora izmeklēšanu, kurai bija stingri noteikts divu mēnešu termiņš secinājumu sagatavošanai. Augstākā tieslietu padome uzsāka formālu disciplinārlietu 2020. gada oktobrī, un tiesnese T.Kh. sniedza paskaidrojuma rakstu 2020. gada decembrī. Disciplinārlietu padome noteica, ka tiesneša rīcība ir tiša kavēšana, atsaucoties uz paša tiesneša atziņanos, ka materiāli tika aizturēti, lai izvairītos no iespējami negatīva neatkarīgā inspektora secinājuma. Kolēģija uzsvēra, ka atkārtota apzināta likumīgu pieprasījumu neievērošana nav savienojama ar tiesneša uzvedību, noraidot tiesneša attaisnojumu.

kā nepietiekamu. Lai gan atsevišķa disciplinārlieta pret tiesnesi T. Kh. par galīgā sprieduma novilcināšanu tajā pašā lietā tika izbeigta 2020. gada septembrī, kolēģija secināja, ka kavēšanās ar lietas materiālu iesniegšanu Neatkarīgajam inspektoram būtiski traucēja disciplinārlietu procesu. Līdz ar to tiesnerei tika izteikts rājienis par tiesu amatpersonai nepiedienīgu uzvedību.

⁵⁴ Pilns lēmuma teksts ir pieejams gruzīnu valodā <https://www.supremecourt.ge/old/files/upload-file/pdf/27-seqtemberi-26-19.pdf>.

⁵⁵ Lēmuma pilns teksts gruzīnu valodā pieejams http://dcj.court.ge/uploads/gadackvetilebebi/18_12_2022_101.pdf.

III gadījums. Gruzijas vispārējo tiesu tiesnešu disciplinārlietu kolēģijas lēmums Lieta N2/01-2020 2020. gada 11. decembris⁵⁶Lieta bija saistīta ar 2016. gada 5. jūlijā iesniegtu prasību par parādnieka ieķīlātā īpašuma reģistrāciju un realizāciju. Tiesnesis 2016. gada 8. septembrī prasību apmierināja. Tomēr 2016. gada 21. oktobrī puse pārsūdzēja lēmumu un lūdza tiesnesi atstatīt, atklājot, ka tiesneses laulātais ir puses darbinieks un ir pārstāvējis uzņēmumu tiesā. Tiesnesis atzina disciplinārpārkāpumu, atzīstot, ka viņam nevajadzēja piedalīties lietā. Viņš apgalvoja, ka līdz pat disciplinārlietas iesniegšanas brīdim nav zinājis par savas laulātās iesaistīšanos. Disciplinārlietu padome secināja, ka tiesnesis ir pārkāpis likumu, neatsakoties no amata, bet nav konstatēti pierādījumi par noziedzīgu nodomu. Atteikšanās atstatīt tiesnesi tika atzīta par disciplinārpārkāpumu, jo varēja pamatoti apšaubīt tiesneša objektivitāti. Lemjot par sodu, kolēģija ņēma vērā tiesneša iepriekš nevainojamo reputāciju, labu morālo reputāciju un to, ka pārkāpums nav radījis kaitējumu. Lieta tika izskatīta bez mutiskas lietas izskatīšanas, un nevienai pusei tās rezultātā netika nodarīts kaitējums. Tiesneša atteikums atstatīt sevi tika risināts ar privātu vēstuli ar aizrādījumu, atspoguļojot pārkāpuma relatīvi nelielās sekas un tiesneša vispārējo reputāciju.

LIETUVA

Lieta Nr. GT1-11/2021. Viļņas apgabaltiesas priekšsēdētājs ierosināja disciplinārlietu pret tiesnesi I.Š., apgalvojot, ka viņa ir pārkāpusi Tiesnešu ētikas kodeksu, publiski izsakot paziņojumus, kas noniecina tiesu varu un tiesu pašpārvaldes institūcijas. Reaģējot uz rakstu par kādu attaisnotu bijušo tiesnesi, tiesnese bija publicējusi ierakstu sociālajā tīklā Facebook, kritizējot tiesnešu sabiedrību kā korumpētu, karjeras virzītu un bezprincipu. Goda tiesa nolēma, ka viņas izteikumi pārsniedza tiesnešu vārda brīvības robežas, iedragāja sabiedrības uzticību tiesu varai un pamatoja disciplinārsodu. Tiesnese I. Š. iesniedza apelācijas sūdzību Augstākajā tiesā, apgalvojot, ka ētikas pamatnostādnes ir subjektīvas vērtības. nevis īstenojamas tiesību normas, un ka disciplinārā atbildība, kas balstīta uz šādiem principiem, apdraud tiesnešu neatkarību. Viņa arī apgalvoja, ka viņas komentāri bija vērsti uz konkrētu situāciju, nevis uz visu tiesu varu. Tomēr Augstākā tiesa lēmumu atstāja spēkā, uzsverot, ka tiesnešiem kā valsts amatpersonām ir jāievēro augstāki ētikas standarti un jāņem vērā viņu izteikumu ietekme uz sabiedrības uzticēšanos tiesu varai. Tā secināja, ka tiesneša I. Š. komentāri bija vispārinoši, kaitēja tiesu varas reputācijai un attaisnoja disciplinārsodus.

Lieta Nr. GT1-8/2022 (S). Viļņas apgabaltiesas priekšsēdētājs ierosināja disciplinārlietu pret tiesnesi V. B., apgalvojot, ka viņa ir pieļāvusi pārkāpumus attieksmē pret tiesas darbiniekiem un kolēģiem tiesnešiem. Ziņojumos bija norādīts, ka viņa noniecināja darbiniekus, manipulēja ar viņiem un izvirzīja viņiem nepamatotas prasības, kā rezultātā darbinieki atkāpās no amata un kopumā nevēlējās ar viņu strādāt. Viņa tika apsūdzēta arī par necienīgu izturēšanos pret kolēģiem, tostarp balss paaugstināšanu sanāksmēs un atteikšanos strādāt ar dažiem tiesnešiem, jo

⁵⁶ Pilns lēmuma teksts ir pieejams gruzīnu valodā, <http://dcj.court.ge/uploads/gadackvetilebebi/123.pdf>.

personīgām domstarpībām. Komisija konstatēja, ka viņas rīcība ir pretrunā vairākiem ētikas principiem, un secināja, ka viņa ir pazemojusi tiesu sistēmas reputāciju. Tiesa Goda tiesa apstiprināja, ka tiesas darbinieki un tiesneši ir pastāvīgi saskārušies ar tiesneša V. B. sliktu izturēšanos, tostarp neatbilstošu komunikāciju, pārmērīgām prasībām un kopumā toksisku darba vidi. Rezultātā tika konstatēts, ka viņa ir pārkāpusi Tiesnešu ētikas kodeksā izklāstītos cieņas, pieklājības un priekšzīmīgas uzvedības principus. Tiesa nolēma, ka viņas rīcība kaitēja tiesu varas autoritātei, un izdeva viņai oficiālu oficiālu aizrādījumu. Tiesnese V. B. iesniedza apelāciju Augstākajā tiesā, apstrīdot konstatējumu, ka viņa bija atteikusies pildīt tiesneša pienākumus, atsakoties strādāt konkrētā kolēģijā. Augstākā tiesa daļēji apmierināja viņas apelācijas sūdzību, nospriežot, ka viņas lūgums mainīt kolēģijas sastāvu nav uzskatāms par atteikšanos no tiesas spriešanas. Tomēr Tiesa apstiprināja secinājumu, ka viņa bija ļaunprātīgi izturējusies pret tiesas darbiniekiem, konstatējot, ka vairākas konfidencialas liecības un pārbaudes ziņojums apstiprināja necienīgas uzvedības modeli. Augstākā tiesa apstiprināja, ka viņas rīcība nebija savienojama ar tiesnešu ētiku un ka disciplinārsodi bija pamatoti.

MOLDOVA

Lieta Nr. 1: 2023. gada 21. februārī ECT publicēja spriedumu lietā Catana pret Moldovu. Tas attiecās uz disciplinārlietu pret tiesnesi, kas beidzās 2012. gadā. ECT kritizēja vairākas tiesību normas, kas radīja šaubas par SKT neatkarību. Šīs normas pēc 2012. gada tika atceltas. ECT jo īpaši uzsvēra, ka lietu neizskatīja neatkarīga struktūra, jo Augstākajai tiesai nebija pilnīgas jurisdikcijas pārskatīt VDK lēmumus, savukārt VDK sastāvs (tieslietu ministra un ģenerālprokurora dalība, kā arī trīs tiesību profesoru iecelšana, ko veic parlaments) nesniedza pietiekamas neatkarības garantijas, lemjot par disciplinārlietām.

Lieta Nr. 2: 2023. gada 18. jūlijā ECT publicēja spriedumu lietā Manole pret Moldovu. Lieta attiecas uz tiesneses atbrīvošanu no amata par to, ka viņa paziņoja žurnālistam sava atšķirīgā viedokļa pamatojumu pēc tam, kad sprieduma rezolutīvā daļa bija bet pirms tika publicēts motivētais spriedums. ECT konstatēja, ka saziņa ar žurnālistu bija tiesneša profesionālo pienākumu pārkāpums, bet secināja, ka atlaišana no amata par šo saziņu bija nesamērīga.

SERBIJA

Lieta I. (Tiesneša uzvedība ārpus tiesas sola pacienta lomā)⁵⁷ **Fakti:** Tiesneses, kura bija neapmierināta ar to, ka gaida rindā uz medicīnisko pārbaudi, draudi, adresēti medicīnas darbiniekiem, sakot, ka viņa ir tiesnese un izmantos savu varu, lai viņi visi zaudētu darbu, ir tiesneša necienīga uzvedība un cieņas principa pārkāpums. Lēmums: Komisija konstatē, ka saskaņā ar likuma "Par tiesnešiem" 80. panta 1. punkta 1. apakšpunkta 1. ievilkumu (Oficiālais Vēstnesis Nr. 116/08, 58/09 - US,

⁵⁷ Disciplinārlietu komisijas lēmums HJC Nr. 116-04-504/2017-05 2017. gada 15. decembris.

104/09, 101/10), tas ir Ētikas kodeksa pārkāpums lielākā mērā, ņemot vērā apstākļus, t. i., ka notikums notika liela skaita cilvēku klātbūtnē, ne tikai ārstu, bet arī neatliekamās palīdzības dienesta darbinieku klātbūtnē, kā arī nosūtīto draudu skaitu un saturu, atsaucoties uz tiesneša amata nodrošināto varu.

II gadījums. (Pastāvīgas saprātīgu termiņu pārsniegšanas ietekme uz rakstveida lēmumu pieņemšanu daudzās krimināllietās)⁽⁵⁸⁾Fakti: Ņemot vērā saprātīgos termiņos neizpildīto rakstveida lēmumu skaitu - 7 lēmumi un likumīgo un saprātīgo termiņu pārsniegšanas ilgumu no 141 līdz 504 dienām, kas attiecīgi atspoguļojās nopietnā reputācijas un sabiedrības uzticības tiesu varai pasliktināšanās. Lēmums: Tika realizēti gan subjektīvie, gan objektīvie smaga disciplinārā pārkāpuma sastāva elementi no Tiesnešu likuma 90. panta otrās daļas 3. punkta, jo tiesnese apzinājās, ka ir izdarījusi pārkāpumu. ka viņam bija pienākums pieņemt lēmumus saprātīgā termiņā un ka reputācija un sabiedrības uzticība tiesu var tikt iedragāta, ja viņš būtiski pārsniegs lēmumu pieņemšanas termiņus, un tas ir noticis daudzos gadījumos.

Lieta III. (Kompetences un atbildības principa pārkāpums (Ētikas kodeksa 3. punkts) Fakti:

Tiesnesis, neatlaidīgi uztājot uz to, ka pārkāpumu tiesai nav piekritības, pretēji saistošam Satversmes tiesas lēmumam tajā pašā juridiskajā situācijā, neprofesionāli un bezatbildīgi veica savu tiesneša funkciju, k ā rezultātā iestājās pārkāpumu saukšanas pie atbildības noilguma termiņš. vairākos gadījumos. Lēmums: Atbilstoši konkrētās lietas apstākļiem, izejot no iepriekš spēkā esošā vispārsaistošā Satversmes tiesas lēmuma, tiesu neatkarības princips nav attaisnojams, turpinot pieņemt nepareizus lēmumus, kurus kā tādus ir novērtējusi kompetentā tiesa pārsūdzības procesā, kas ir... vienīgā, kas ir kompetenta pārskatīt tiesas lēmumus pēc tam, kad tie ir atzīti par nepareiziem Satversmes tiesas procesā.

SLOVĀKIJA

Lieta I. Apelācijas tiesas saistošā atzina neievērošana (Augstākās administratīvās tiesas lēmums lietā Nr. 42Do/2/2023, 21.3.2024.)

Disciplinārlietu palāta sākotnēji nolēma, ka apgabaltiesas tiesnesis daļēji nav ievērojis Apelācijas tiesas saistošo juridisko atzinumu, izraisot tiesvedības kavēšanos un pārkāpjot savu pienākumu rīkoties apzinīgi. Tā rezultātā tiesnesim tika piemērota sankcija - algas samazinājums par 30 % uz sešiem mēnešiem. Tomēr, iesniedzot apelācijas sūdzību, pieteikuma iesniedzējs lūdza atcelt tiesnesi no amata, apgalvojot, ka viņa rīcība ir smags disciplinārs pārkāpums, kas nav savienojams ar viņa amatu. Disciplinārlietu apelācijas palāta nepiekrīta sākotnējam lēmumam un attaisnoja tiesnesi, nosakot, ka viņa rīcība nav disciplinārs pārkāpums saskaņā ar 34. panta 2. punktu.

(disciplinārprocesa kodeksa b) apakšpunktu. Pārskatot lēmumu, Apelācijas palāta konstatēja, ka apgabaltiesas lēmumā par atcelšanu nav ietverts skaidrs, konkrēts vai nepārprotams juridiskais viedoklis. Tā vietā tajā lieta tika nosūtīta atpakaļ papildu pierādījumu iegūšanai, nenorādot, ka īpašs juridiskais standarts vai norādījumi par pierādījumu novērtēšanu. Apelācijas palāta

⁵⁸ Disciplinārlietu komisijas lēmums HJC Nr. 116-04-00520/2014-05 2014. gada 18. septembris.

secināja, ka disciplinārbildība varētu iestāties tikai tad, ja augstākstāvoša tiesa sniegtu precīzu un skaidru juridisku viedokli, kas pēc tam netika ievērots. Šajā gadījumā tiesneša lēmums, kas balstījās uz papildu pierādījumiem, nepārkāpa nekādus skaidrus Apelācijas tiesas norādījumus. Tādējādi disciplinārpārkāpums netika izdarīts, un tiesneša sākotnējie secinājumi tika uzskatīti par pieļaujamiem.

Lieta II. Tiesneša pienākuma spēt ticamā veidā a p l i e c i n ā t savas mantas izcelsmes godīgumu pārkāpums (Augstākās administratīvās tiesas lēmums lietas Nr. 32D/3/2023, 2.10.2024.)

Slovākijas Republikas Augstākās administratīvās tiesas Disciplinārlietu palāta atzina tiesnesi par vainīgu smagā disciplinārpārkāpumā par to, ka viņš nav izpildījis juridiskos pienākumus attiecībā uz savu mantisko apstākļu deklarēšanu, tiesnešu ētikas ievērošanu un tiesneša izcelsmes godīguma pierādīšanu.

savu īpašumu patiesumu. Tā rezultātā tiesa piemēroja disciplinārsodu - atbrīvošanu no tiesneša amata. Disciplinārlietu palāta konstatēja, ka tiesnesis apzināti savā 2020. gada tiesas mantiskā stāvokļa deklarācijā nenorādīja būtisku informāciju, jo neatklāja noguldījumus bankas kontos, kas bija viņa nepilngadīgo bērnu kontā. Šie noguldījumi atsevišķi pārsniedza EUR 6 600 un kopā EUR 16 600. Turklāt tiesnesis pārkāpa tiesnešu ētiku, mēlojot Tiesnešu padomes kontroles komisijai par saviem atpūtas izdevumiem. Turklāt tiesnesis nav kļiedējis pamatotas šaubas par savas mantas likumību kontroles komisijas un Tiesnešu padomes tiesvedības laikā. Šīs šaubas attiecās uz līdzekļu pārskaitīšanas pamatojumu uz viņa bērnu kontiem un dzīves izdevumiem izmantoto līdzekļu avotiem. Savā lēmumā Disciplinārlietu palāta secināja, ka tiesneša nespēja ticami pierādīt savas mantas izcelsmes likumību ir smags disciplinārs pārkāpums, kas nav savienojams ar tiesneša amatu un ir pamats atļaišanai no amata.

Lieta III. Šaubas par tiesneša mantas izcelsmi un tiesneša pagaidu atstādināšana no amata (Augstākās administratīvās tiesas 14.10.2024. gada 14. oktobra lēmums lietā Nr. 32D/9/2024)

Augstākās administratīvās tiesas Disciplinārkolēģija slēgtā sēdē pēc Tiesnešu padomes priekšsēdētāja priekšlikuma nolēma uz laiku atstādināt no amata apgabaltiesas tiesnesi. Šis priekšlikums tika iesniegts pēc Disciplinārlietu palātas 2024. gada 2. oktobra lēmuma, ar kuru tiesnesi atzina par vainīgu smagā disciplinārpārkāpumā, kas nav savienojams ar tiesneša amatu, un piemēroja disciplinārsodu - atļaišanu no amata. Tika konstatēts, ka tiesnese ir izteikusi un nav novērsusi pamatotas šaubas par tiesiskumu.

par sava īpašuma izcelsmi tiesvedības laikā Tieslietu padomes Kontroles komisijā un pašā Tieslietu padomē. Šīs šaubas bija saistītas ar to līdzekļu izcelsmes pamatojumu, kas tika pārskaitīti uz viņa bērnu kontiem, un līdzekļu, kas tika izmantoti dzīves izdevumiem. Tiesneša nespēja ticami pierādīt savas mantas izcelsmes likumību tika uzskatīta par nopietnu viņa pienākumu pārkāpumu. Pamatojot atstādināšanu, Disciplinārlietu palāta uzsvēra tiesneša rīcības nopietnību, kas būtiski apšaubīja viņa morālo integritāti un uzticamību. Šāda uzvedība tika uzskatīta par tādu, kas grauj sabiedrības uzticību neatkarīgai, objektīvai un taisnīgai tiesvedības izpildei, kā arī tiesneša vadītajos procesos iesaistīto pušu uzticību. Tāpēc tika uzskatīts, ka atstādināšana ir nepieciešama, lai saglabātu integritāti un uzticēšanos tiesu varai.

Lieta IV. Tiesnešu ētikas pārkāpums (Augstākās administratīvās tiesas 23.10.2024. gada 23.

oktobra lēmums lietā Nr. 32D/6/2023) Disciplinārkolēģija atzina tiesnesi par vainīgu vairākos disciplinārpārkāpumos, tostarp par likumā noteikto termiņu neievērošanu spriedumu sagatavošanā un nosūtīšanā piecās lietās, tādējādi pārkāpjot savu pienākumu rīkoties apzinīgi un izskatīt lietas bez liekas kavēšanās. Palāta arī konstatēja, ka viņa pārkāpa savus pienākumus, veicot darbības, kas grauj tiesneša amata cieņu un cieņu un pārkāpj tiesnešu ētikas principus. Tas ietvēra viņas veselības problēmu apspriešanu tiesas sēžu laikā pušu klātbūtnē, ar izskatāmajām lietām nesaistītu jautājumu veikšanu, sazināšanos ar savu ģimeni tiesas procesa laikā, sava palīga informēšanu par zvani leklīlietu ministrijai saistībā ar tiesas darba organizāciju, atteikšanos atvērt ieplānotajā tiesas sēdē līdz tiesas priekšsēdētāja vietnieka rīkojumam, kā arī demonstrē, ka nav iepazinies ar lietas materiāliem tiesas sēžu laikā. Turklāt tiesnese tika atzīta par vainīgu nepamatota spiediena un laika stresa radīšanā vecākajiem tiesas darbiniekiem, uzliedot viņiem pārāk daudz steidzamu uzdevumu, bieži sazinoties ar viņiem pa tālruni viņu prombūtnes laikā un nosakot nepamatoti īsus administratīvā darba termiņus, kurus nebija iespējams ievērot, ņemot vērā lietu apjomu. Turklāt viņa iedragāja tiesneša amata cieņu, ievietojot lietas materiālos iesniegumu, kas apstrīdēja vecākā tiesu ierēdņa kompetenci un pieredzi, bet nebija saistīts ar izskatāmo lietu. Viņas izturēšanās pret ierēdni tika uzskatīta par aizskarošu un aizbildniecisku. Disciplinārlietu palāta secināja, ka viņas uzvedība ir smags disciplinārs pārkāpums, kas pārkāpa no tiesneša sagaidāmos ētiskos un profesionālos standartus. Šo lēmumu, ņemot vērā piemērotos disciplinārsodus, var pārsūdzēt sūdzības iesniedzēja.

Lieta V. Tiesnešu ētikas pārkāpums (Augstākās administratīvās tiesas 20.11.2024. lēmums lietā Nr.

32D/16/2023) Disciplinārkolēģija atzina Augstākās tiesas tiesnesi par vainīgu smagā disciplinārpārkāpumā par to, ka viņš vardarbīgi un neadekvāti reaģēja sadursmes laikā ar citu tiesnesi publiskā autostāvvietā. Šī rīcība, kas ietvēra fizisku sadursmi, tika uzskatīta par tiesneša cieņas, godaprāta un ētikas principu pārkāpumu. Palāta uzsvēra, ka tiesnešiem kā publiskām personām ir jāīsteno pastiprināta paškontrolē, jo īpaši publiskā vidē.

No tiesneša kā ilggadējā Augstākās tiesas tiesneša tika sagaidīts, ka viņš kalpos par paraugu kolēģiem un zemāko tiesu tiesnešiem gan profesionālajā, gan personiskajā jomā. Tā vietā viņa rīcība iedragāja sabiedrības uzticību tiesu varai. Lai novērstu pārkāpuma smagumu un nodrošinātu gan soda, gan preventīvo iedarbību, palāta piemēroja disciplinārsodu - algas samazinājumu par 50 % uz trim mēnešiem.

VI gadījums. - Tiesnešu ētikas pārkāpums (AT 31.10.2023. lēmums Nr. 41Do/2/2023) AT

Disciplinārlietu apelācijas palāta noraidīja apelācijas sūdzību par pirmās instances lēmumu, ar kuru rajona tiesas tiesnese atzīta par vainīgu ilgstošā smagā disciplinārpārkāpumā un viņai uzlikt s atalgojuma samazinājums 60 % apmērā uz vienu gadu. Sūdzības iesniedzējs lūdza atcelt tiesnesi no amata, taču Apelācijas palāta atstāja spēkā sākotnējo sodu, uzskatot to par samērīgu ar pārkāpumu. Tiesnesis tika atzīts par vainīgu atkārtotā pienākuma ievērot tiesiskumu pārkāpšanā.

tiesneša amata cieņu un respektu, graužot sabiedrības uzticību tiesu varai un neievērojot tiesnešu ētiku. Viņa rīcība ietvēra atteikšanos nēsāt masku sabiedriskās vietās un tiesas ēkā, publisku apgalvojumu, ka likumi nav jāievēro, un negatīva tiesu varas tēla veidošanu. Disciplinārlietu palāta konstatēja, ka tiesneša uzvedība, ko raksturo apzināti un atkārtoti pārkāpumi, pastiprināja viņa rīcības kaitīgumu, kas tika novērtēta kā turpināts pārkāpums. Apelācijas palāta atzina pārkāpuma nopietnību, bet secināja, ka tas nav pamats atstādināšanai no amata, jo tas pilnībā neatņēma tiesnesim morālo uzticamību, kas nepieciešama viņa tiesneša funkciju veikšanai. Tā uzsvēra, ka amatpārkāpums neattiecas uz uz viņa kā tiesneša lēmumu pieņemšanu un atkārtoti uzsvēra, ka disciplināriem pasākumiem jābūt samērīgiem un vēršiem tikai uz lietā pierādītajām darbībām. Algas samazinājums tika uzskatīts par piemērotu un samērīgu sodu.

VII lieta - Alkohols darba vietā - (Augstākās administratīvās tiesas 29.6.2024. gada 29. jūnija lēmums lietā Nr. 41Do/1/2023)

Pirmās instances lēmumā Disciplinārlietu palāta konstatēja, ka tiesnese darba laikā, atrodoties alkohola reibumā, pildīja tiesneša pienākumus, parakstot Apelācijas tiesas lēmumu rakstveida kopijas. Disciplinārlietu palāta uzskatīja, ka tādējādi tiesnese ir izdarījusi smagu disciplinārpārkāpumu, kas nav savienojams ar tiesneša amatu. Par šo pārkāpumu tiesnesei tika piemērots disciplinārsods - atstādināšana no tiesneša amata. Disciplinārlietu apelācijas palāta, atklātā tiesas sēdē, kas notika lietas dalībnieku klātbūtnē, secināja, ka, ņemot vērā laika nobīdi starp lēmumu parakstīšanu un izelpas pārbaudes veikšanu, ir nepārprotami pierādīts, ka tiesnese attiecīgo lēmumu parakstīšanas brīdī jau atradās alkohola reibumā. Tajā pašā laikā iepriekšējās tiesvedības gaita bija pietiekama, lai konstatētu, ka viņa bija alkohola reibumā brīdī, kad viņa veica tiesneša funkciju, proti, iepazīnās ar lietas materiāliem. Šo iemeslu dēļ Apelācijas disciplinārlietu palāta atcēla AT Disciplinārlietu palātas 2022. gada 11. oktobra lēmumu lietā Nr. 33 D 22/2022 un atzina, ka disciplinārbildīgā ir vainīga par to, ka darba vietā tika konstatēts alkohola reibums un viņa pildīja tiesneša pienākumus, atrodoties alkohola reibumā. alkohola ietekmē darba laikā. Disciplinārlietu apelācijas palāta atzina, ka viņa ir izdarījusi smagu disciplinārpārkāpumu, kas nav savienojams ar tiesneša amatu, un piemēroja disciplinārsodu - atbrīvošanu no tiesneša amata saskaņā ar 117. panta 5. punktu Likumā Nr. 385/2000 Coll. par tiesnešiem un šķīrējtiesnešiem un par grozījumiem un papildinājumiem dažos likumos, kas grozīts ar vēlākajiem noteikumiem.

VIII gadījums. Disciplinārlietas kā līdzeklis viedokļu oponentu sodīšanai. (Augstākās administratīvās tiesas lietas Nr. 32D/22/2022 22.5.2023. lēmums)

Disciplinārlietu palāta attaisnoja Augstākās tiesas tiesnesi, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumu lietā Miroslava Todorova pret Bulgāriju. Palāta konstatēja, ka disciplinārlietas priekšlikuma mērķis, šķiet, bija sodīt tiesnesi par viņa kritiskajiem komentāriem par tiesu sistēmas reformu un jauno tiesu sistēmas karti, nevis novērst patiesus pārkāpumus. Tiesnesis, kurš Slovērijas Tiesnešu asociācijas sastāvā bija izteikts reformas kritiķis, bija publiski konfliktējis ar sūdzības iesniedzēju, kurš bija galvenais reformas arhitekts. .

palāta uzsvēra, ka tās uzdevums nav izlemt, kam šajās debatēs ir "taisnība", bet norādīja, ka disciplinārlietu ierosinājumu pamatoti varēja uztvert kā atriebību par tiesneša vārda brīvības īstenošanu. Tā uzsvēra, ka vārda brīvība un viedokļu plurālisms ir demokrātiskas sabiedrības pamats un ka disciplinārlietas izmantošana, lai apklusinātu tiesnešu kritiku, grauj tiesiskumu, tiesnešu neatkarību un disciplinārprocesa taisnīgumu. Tomēr palāta paskaidroja, ka šis lēmums neliedz saukt pie atbildības tiesnesi par faktisku pārkāpumu, kas nav saistīts ar vārda brīvības īstenošanu, ja vien nav pazīmju, kas liecinātu par pretdarbību. Piemērojot Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 10. pantu, palāta secināja, ka tiesvedība bija nevajadzīga iejaukšanās tiesneša tiesībās uz vārda brīvību. Balsojot par 4 pret 1, palāta tiesnesi attaisnoja, nospriežot, ka viņa rīcība nav uzskatāma par disciplinārpārkāpumu.

BIBLIOGRĀFIJA

Jurisprudence

- Ástráðsson v. Iceland [GC], App. Nr. 26374/18, 2020. gada 1. decembra spriedums, ECHR 2020.
- Baka pret Ungāriju [GC], App. Nr. 20261/12, 2016. gada 23. jūnija spriedums, ECTK, 2016. gads.
- Campbell un Fell pret Apvienoto Karalisti, App. Nr. 7819/77, 7878/77, 1984. gada 28. jūnija spriedums, A sērija Nr. 80.
- Engel un citi pret Nīderlandi, App. Nr. 5100/71, 1976. gada 8. jūnija spriedums, ECT 1976. gada 8. jūnija spriedums.
- Grzeđa pret Poliju [GC], App. Nr. 43572/18, 2022. gada 15. marta spriedums, ECTK 2022. gadā.
- Grosam pret Čehijas Republiku [GC], Nr. 19750/13, 2023. gada 1. jūnija spriedums.
- Holm pret Zviedriju, App. Nr. 14191/88, gada 25. novembra spriedums, A sērijas Nr. 279-A.
- Kudeshkina v. Russia, App. Nr. 29492/05, 2009. gada 26. februāra spriedums, ECTK 2009. gadā.
- Luka pret Rumāniju, App. Nr. 34197/02, 2009. gada 21. jūlija spriedums, ECTK 2009. gadā.
- Oleksandr Volkov v. Ukraine, App. Nr. 21722/11, 2013. gada 9. janvāra spriedums, ECTK 2013. gadā.
- Paluda v. Slovakia, App. Nr. 33392/12, 2017. gada 23. maija spriedums.
- Parlov-Tkalčić v. Croatia, App. Nr. 24810/06, 2009. gada 22. decembra spriedums, ECTK 2009. gadā.
- Pech, L. (n.d.). Tiesu neatkarības aizstāvība Eiropas Savienībā. CEELI institūts.
- Piersack v. Belgium, App. Nr. 8692/79, 1982. gada 1. oktobra spriedums, A sērija Nr. 53.

- Ringeisen pret Austriju, App. Nr. 2614/65, 1971. gada 16. jūlija spriedums, A sērija Nr. 13.
- Xhoxhaj pret Albāniju, App. Nr. 15227/19, 2021. gada 9. februāra spriedums, ECTK 2021. gadā.

Juridiskie dokumenti, atzini un ieteikumi

- CEELI institūts. (2024). Vadlīnijas par tiesnešu pārbaudi.
- Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE). (2002). Atzinums Nr. 3 (2002), Tiesnešu ētika un atbildība. Eiropas Padome.
- Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE). (2014). Atzinums Nr. 17 (2014) par tiesnešu darba novērtēšanu, tiesiskuma kvalitāti un tiesu neatkarības ievērošanu. Eiropas Padome.
- Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE). (2015). Atzinums Nr. 18 (2015). Eiropas Padome.
- Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE). (2018). Atzinums Nr. 21 (2018): Korupcijas novēršana tiesnešu vidū. Eiropas Padome.
- Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE). (2021). Atzinums Nr. 24 (2021): Tieslietu padomju attīstība un to loma neatkarīgās un objektīvās tiesu sistēmās. Eiropas Padome.
- Eiropas Tiesnešu konsultatīvā padome (CCJE). (2024). Atzinums Nr. 27 (2024) par tiesnešu disciplinārtbildību, CCJE(2024)5, Strasbūra, 2024. gada 6. decembris.
- Eiropas Padome. (1988). Eiropas harta par tiesnešu statūtiem.
- Eiropas Padome. (2010). Ieteikums CM/Rec(2010)12 par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un atbildību.
- Pretkorupcijas valstu grupa (GRECO). (n.d.). Ceturtais novērtēšanas kārtas ziņojums.
- EDSO Demokrātisko institūciju un cilvēktiesību birojs (ODIHR). (2019). Pagaidu atzinums par likumprojektu par Moldovas Republikas Augstākās tiesas un prokuratūras reformu, 2019. gada 16. oktobris.
- EDSO ODIHR. (n.d.). Varšavas ieteikumi.

- Transparency International. (2023. gada 20. septembris). Pretkorupcijas palīdzības dienesta atbilde: France, autors; M. Jenkins & A. Nicola, recenzenti). Transparency International Indonēzija.
- Venēcijas komisija. (2015). Starpposma atzinums par Konstitūcijas grozījumu projektu par tiesu varu, CDL-AD(2015)045.
- Venēcijas Komisija. (2016). Amicus Curiae Brief Konstitucionālajai tiesai par Likumu par tiesnešu un prokuroru pārejošu atkārtotu novērtēšanu (Vetēšanas likums), Atzinums Nr. 868/2016, CDL-AD(2016)036.
- Venēcijas Komisija. (2016). Atzinums par Kazahstānas Republikas Tiesnešu ētikas kodeksa projektu, Atzinums Nr. 841/2016, CDL-AD(2016)013.
- Venēcijas komisija. (2022). Venēcijas komisijas atzinumu apkopojums. un ziņojumu par tiesnešu un prokuroru pārbaudēm, CDL-PI(2022)051, 2022. gada 19. decembris.
- Venēcijas Komisija. (2022). Atzinums par drošības pārbaudes atjaunošanas procedūras ieviešanu, veicot grozījumus Tiesu likumā (Horvātija), pieņemts 130. plenārsesijā, Venēcija un tiešsaistē, 2022. gada 18.-19. marts.
- "Tiesneša portrets" (2021). Daudzdimensiju kompetenču modelis kas jāizvērtē tiesnešu atlases, novērtēšanas un paaugstināšanas amatā procedūru laikā. Tiesnešu atlases, novērtēšanas un paaugstināšanas amatā salīdzinošā analīze: pašreizējie kritēriji un metodoloģija, ko izmanto ES un ārpus tās. (Projekta Nr. 2018-1-0662).
- Eiropas Tieslietu padomju tīkls (ENCJ). (2015). Tiesnešu minimālie standarti V: Disciplinārlietas un tiesnešu atbildība, ENCJ 2014-2015 ziņojums.

Valstu un reģionālie lēmumi

- Disciplinārlietu komisijas HJC lēmums Nr. 116-04-504/2017-05, 2017. gada 15. decembris.
- Disciplinārlietu komisijas lēmums HJC Nr. 116-04-00520/2014-05, 2014. gada 18. septembris.
- Augstākās tiesnešu un prokuroru padomes lēmums Nr. 04-07-7-512-1/2018, 26.01.2018.

Projekts tika īstenots, pateicoties ASV Valsts departamenta dotācijai un pastāvīgajam atbalstam.

CEELI institūts Villa
Grébovka Havlíčkovy
Sady 58
120 00 Prāga Čehijas
Republika

www.ceeliinstitute.org office@ceeli.eu